

Zekât

Zekâtın önemi

Soru: Zekâtın önemi nedir?

CEVAP

Kur'an-ı kerimde, çok yerde namazla zekât beraber bildiriliyor. (Namazı kılın, zekâtı verin) buyuruluyor. Zekât vermeyene, Allah lanet eder. Kitlıklara maruz kalır, temiz malını kirletmiş olur, o mal telef olur. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(En faziletli ibadet namaz, sonra zekâttır.) [Taberani]

(Hastayı sadakayla, malı zekâtla koruyun!) [Deylemi]

(Allahü teâlâ, malınızın temizlenip güzelleşmesi için zekâtı farz kıldı.) [Hakim]

(Zekât vermeyenin namazı kabul olmaz.) [Taberani] (Zekât vermemek haram olduğu için, böyle günahkârın kıldığı namaz, sahih olup borcu ödenirse de, namazdan hâsıl olacak sevaba kavuşamaz.)

(Zekât vermeyen, temiz malını kirletmiş olur.) [Taberani]

(Zekât vermeyen kimse, kıyamette ateştedir.) [Taberani]

(Zenginlerin zekâtı fakirlere kâfi gelmeseydi, Allahü teâlâ fakirlerin rızkını başka yollardan verirdi. Aç kalan fakir varsa, zenginlerin zulmü yüzündendir.) [El-Askeri] (Eli ayağı tutup da çalışabilenlerin zekât istemesi haramdır. İstemediği halde kendisine zekât verilirse, alması günah olmaz. Zekât, nisaba malik olmayıp çalışamayacak kadar hasta, sakat olanlara ve çalışıp da güç geçinenlere verilir. Allahü teâlâ böyle fakirleri milletin içinde kırkta bir oranında yaratmıştır.)

(Zekât vermeyen bir toplum, rahmetten, iyilikten mahrum kalır. Hayvanlar da olmasa, hiç rahmet görmezlerdi.) [Taberani]

(Zekâtı verilmeyen mallar, karada, denizde telef olur.) [Taberani]

(Zekâtını veren o malın şerrinden korunmuş olur.) [Beyheki]

Resulullah efendimiz, (Zekâtı verilmeyen mallar, ejderha olup sahibinin boynuna sarılır) buyurup şu mealdeki âyet-i kerimeyi okudu:

(Hak teâlânın ihsan ettiği malın zekâtını vermeyenler, iyi ettiklerini, zengin kalacaklarını zannediyorlar. Hâlbuki kendilerine kötülük etmiş oluyorlar. O mallar Cehennemde azap aleti olacak, yılan şeklinde boyunlarına sarılıp baştan ayağa kadar onları sokacaktır.) [Âl-i İmran 180]

Bu acı azaplardan kurtulmak için, malların zekâtını, tarla mahsullerinin, sebze ve meyvenin uşrunu vermek şarttır. Zekât kırkta bir, uşur onda bir verilir. Kur'an-ı kerimde, (Mali, parayı biriktirip zekâtını vermeyene çok acı azabı müjdele! Zekâtı verilmeyen mal, para, Cehennem ateşinde kızdırılıp, sahibinin alınına, böğrüne, sırtına mühür gibi basılacaktır) buyuruldu. (Tevbe 34, 35)

Namaz kılmayan, oruç tutmayan bir Müslümanın da zekât vermesi gerekir.

Zekât vermemek ve borcunu ödememek haramdır. Din kitaplarında, (Haram işleyenin, haram yiyenin duası kabul olmaz) ve (Farz borcu olanın nafileleri kabul olmaz) buyuruluyor. Zekât vermeyen zengin, binlerce fakirin hakkını gasbetmiş olduğu için ve Allahü teâlânın emrini yapmadığı için, bunun hiçbir hayratı, hasenatı kabul olmuyor. İmkânı varken borcunu ödemeyen de, böyle haklar altında kalmaktadır.

Fakire verilen altın, onu zengin edecek kadar fazla olmamalıdır. Borçsuz fakire nisap miktarı veya daha çok zekât vermek, mekruh olarak caizdir. 10 gr altın kadar borcu varsa, 100 gr altını alması mekruh olmaz. Altınla gümüş, ne niyetle saklanırsa saklansın ticaret eşyasıdır. Nisap miktarıysa zekâtı verilir.

Bir günlük yiyeceği olanın, zekât veya sadaka istemesi haramdır; fakat istemeden verilen sadakayı, zekâtı alması caizdir. Zekâtı muhtaçlara vermelidir.

Soru: Tevbe suresi 34. âyetinde, (Altın ve gümüşü biriktirip Allah yolunda infak etmeyene çok acı bir azap vardır) deniyor. Burada, para biriktirmek yasaklanmıyor mu?

CEVAP

Peygamber efendimiz, Kur'an-ı kerimi açıklamıştır. Bir hadis-i şerif meali şöyledir:

(Zekâtı verilen mal, kenz değildir.) [Ebu Davud, Hâkim, Hatib] (Kenz, biriktirip saklanan, faydalanılmayan mal, define demektir.)

Müslümanın malında, zekâttan başka, kimsenin hiçbir hakkı yoktur. **Resulullah** efendimiz, (Malda zekâttan başka hak yoktur) buyurdu. (Ahkâm-üs-sultaniyye)

Zekâtı kimler verir?

CEVAP

Mükellef olan, yani âkıl ve bâliğ olan (ergenlik çağına eren) ve nisap miktarı malı olan her müsliman erkek ve kadının zekât vermesi **farz**dır.

Zekât, kimlere verilir?

Soru: Zekât, fitre ve oruç fidyesi kimlere verilir?

CEVAP

Zekat, dinen **fakir** olana yani nisap miktarı malı olmayana verilir.

Bunlar maddeler hâlinde şöyle sıralanabilir:

1- **Zengin olana**, yani **kurban nisabına malik olana** zekât verilmez. **Ana babaya, dedeye, büyükanneye, evlâda, toruna, hanıma** ve **kâfire** verilmez.

Fakir olmak şartıyla geline, **kardeş, hala, amca, dayı, teyze** gibi akrabaya, **damada, kayınvalideye, kayınpedere, kayınbiradere, üvey çocuğa verilir**. Eğer salih iseler, yakın akrabaya vermek, daha çok sevab olur. Sâlih akraba yoksa, **başka sâlihleri** tercih etmelidir.

2- **Kadın**, dinen fakir olan kocasına **İmameyn'e** göre zekât verir. Kocasını maddî sıkıntı içinde ise, bu kavle uymakta mahzur olmaz.

3- **Hayır kurumlarına zekât verilmez**. Müctehid imamların hiçbiri, **(Hayır kurumlarına zekât verilir)** dememiş ve bu konuda **icma** hâsıl olmuştur. Öğrenci yurtlarına veya vakıflara zekât verebilmek için, bu kurumların bir yetkilisi, bir fakirden **vekâlet** alır.

Fakir, kurumdaki yetkili şahsa vekâlet verirken, **(Benim adıma zekât almaya ve aldığın zekâtı dilediğin yere vermeye seni vekil ettim)** der.

Yahut sadece **(Seni benim adıma zekât almaya umumi vekil ettim)** demesi de kâfidir. O zaman vekil, aldığı zekâtı, talebelerin veya kurumun ihtiyaçlarına sarf edebilir. Böylece dine uyulmuş, zekât da dine uygun olarak verilmiş olur.

4- Hadis-i şerifte, **(İlim öğrenmekte olanın 40 yıllık nafakası olsa da, buna zekât vermek caizdir)** buyuruldu. Din bilgilerini öğrenmekte ve öğretmekte olanlar yani işi, mesleği bu olanlar, dinen zengin olsalar da, çalışıp kazanmaya vakitleri olmadığı için zekât alabilirler. **(Dürr-ül-muhtar)**

5- **Babası zenginse**, küçük çocuğuna zekât verilmez.

Babası fakirse, fakir olan küçük çocuğa zekât verilir. Deliye de, fakirse zekât verilir. Çocuğa, deliye verilecek zekât, babasına veya velisine yahut vasisine verilir. Zenginin küçük oğluna, fakir olsa da zekât verilmez, ama zenginın büyük çocuğuna, zenginın hanımına veya zenginın babasına fakirseler verilebilir.

Burada **büyük** demek **âkıl baliğ olmuş** demektir.

Küçük ise, henüz **âkıl baliğ olmayana** denir.

6- **Peygamber efendimizin** soyundan gelen seyyidlere ve şeriflere eskiden zekât verilmezdi. Günümüzde, bunlara da zekât verilir. (Dürr-i Yekta)

Zekat kimlere verilmez?

CEVAP

Ana babaya, dedeye, büyük anneye, evlada, toruna, hanıma ve kâfire zekât verilmez.

Soru: Fakir bir çocuğa zekât vermek istiyorum. Yaşı küçük olduğu için, zekâtı babasına verebilir miyim?

CEVAP

Evet.

Zekât alıp verirken nelere dikkat etmeli?

Zekât verip alırken şunlara dikkat etmeli:

1- **Gayrimüslime zekât verilmez.** [Zimmi, İslam devleti uyruğunda olan, gayrimüslim vatandaş demektir.] **Zimmi varken, zimmiye zekât hariç, fitre, kefare, nezir [adak] ve sadaka verilir.** **Bugün, dünyada zimmi yoktur.**

2- Zekât verilecek kimseyi araştırmak gerekir, zan üzerine zekât verilmez. Zengine, ana baba, evlat gibi yakına veya **Müslüman olmayana zekât vermek sahih değildir.** Ancak zekât verilecek kimseyi araştırarak zekâtını verdikten sonra, bunun zengin veya gayrimüslim olduğu anlaşılrsa da, verilen zekât sahihtir. Araştırıp verdiği için, tekrar vermesi gerekmez.

3- Zekâta salih akrabayı tercih etmeli, çünkü zekâtı, salih olan fakir akrabaya vermek daha sevabdır. Hadis-i şerifte, (Fakir akrabası varken, başkalarına verilen zekâtı, Allahü teâlâ kabul etmez) buyuruldu. Yani zekât borcundan kurtulursa da, zekâttan hâsil olan büyük sevaba kavuşamaz. Salih fakir akraba yoksa başka salihleri tercih etmeli.

4- **Fakire verilen altın, onu zengin edecek kadar fazla olmamalı.** Borçsuz fakire nisap miktarı yani **96 gram altın** veya daha çok zekât vermek, **mekruh** olur. 10 gr altın borcu varsa, 100 gr altını alması mekruh olmaz.

5- **Zekât verirken,** zekât demek gerekmez, **hediye** dense de caizdir.

6- Bir günlük yiyeceği olanın, zekât veya sadaka istemesi **haramdır**, fakat istemeden verilen sadakayı, zekâtı alması caizdir. Zekâtı mümkünse, **salih olan muhtaçlara** vermeli.

7- Fakire zekât için altın verip, tekrar onu ucuza satın almak **mekruhtur**.

8- Fakirdeki alacağını zekâta saymak caiz olmaz. Fakirde alacağı olan zengin, fakire borç senedini verip, (Alacağımı zekât olarak sana verdim. Sen de borcuna karşılık kabul et) dese, fakir de kabul etse, zengin zekâtını vermiş olmaz, çünkü zekât, borç senedi vermekle, razı olmakla verilmiş olmaz. Ancak **mal teslim etmekle verilmiş olur**. Bu zengin, zekâtını fakire vermesi, fakirin de, aldıktan sonra, tekrar zengine geri vererek borcunu ödemesi gerekir.

9- Fakirde alacağı olan, fakirin, borcunu vereceğine güvenemiyorsa, güvendiği birini fakire gösterip, (Zekâtını almak ve borcunu ödemek için, bunu vekil yap) der. Zekâtı bu vekile verir. Vekil de, zengine geri vererek, fakirin borcunu öder. Böylece hem zekât dine uygun verilmiş, hem de, fakirin borcu ödenmiş olur. (Dürr-i yekta, Mizan-ı kübra)

10- Ev kirasını ödeyemeyen fakir kiracıya, mal sahibi, kirayı almadan bağışlasa, bu para zekât yerine geçmez, sadaka olur. (Redd-ül-muhtar)

Zekat nasıl verilir?

Zekât vermek, malı müsliman fakire **temlik** etmekle, eline vermekle olur.

Zengin kime denir?

Soru: Dinimize göre, zengin ve fakir kime denir?

CEVAP

Kurban nisabına malik olana, dinen **zengin** denir. Bu nisaba malik olanın, zekât alması **haram** olur.

Kurban nisabına malik olmayana ise, dinen **fakir** denir. Bu kimse zekât alabilir. İhtiyacı olan eşyadan ve borçlarından fazla olarak, zekât nisabı kadar [96 gram altın veya o değerinde] malı veya parası bulunan Müslüman, kurban nisabına malik demektir.

Zekât nisabı nedir?

Hanefi mezhebinde:

1- **Altın, gümüş ve ticaret eşyasında** zekât nisabı, **kırkta bir**dir.

2- **Koyunda kırkta bir, sığırdada otuzda bir, beş deve de bir koyun.**

3- Madenlerde **beşte bir**, toprak mahsullerinde **onda bir**dir. Parayla sulanırsa **yirmide bir**e iner.

Soru: Zekâtın farz olması için gerekli **zenginlik ölçüsü** nasıl hesaplanır?

CEVAP

Maddeler hâlinde şöyle açıklanabilir:

1- Zekât nisabı, 20 miskal yani **96 gr altın** veya bu değerde **para** yahut **ticaret eşyasıdır**. Zekât veya kurban nisabına mâlik olana **zengin** denir. Zengin olma tarihinin üstünden **bir sene** geçince zekât vermek **farz** olur.

Dinimize göre, karı kocanın mal varlığı ayrıdır. Hangisi zengin ise, zekâtı o verir.

2- Alacaklar nisap hesabına katılır. Alacaklar tahsil edildikten sonra, geçmiş senelerin zekâtları da verilir. Tahsil etmeden de verilebilir.

Borçlar, mevcut para veya maldan çıkarılır. Geri kalanın zekâtı verilir.

3- Ticaret için olmayan evler, arsalar, vasıtalar, demirbaş eşyalar **zekât nisabına** katılmaz.

Ticaret için alınan malların, altın, gümüş ve her çeşit paranın zekâtı verilir.

Evin, arabanın zekâtı olmaz, fakat araba, ev ve arsa alıp satan, yani işi, mesleği bu olan, bunların zekâtını verir.

4- Zekâta tâbi malların veya paranın, yıl içindeki azalıp çoğalmasına itibar edilmez. Nisaba malik olduktan bir yıl sonra, elde kalan mal, **nisabı** bulursa, **kırkta biri** zekât olarak verilir.

Zekât, kârdan değil, mevcut paranın ve eldeki **ticaret malının tamamından** verilir.

5- Kaybolmuş, gasbedilmiş, saklanılan yeri unutulmuş mal ve inkâr olunan alacaklar, nisaba katılmaz ve **ele geçerlerse**, önceki yılların zekâtları verilmez.

Senetli veya iki şahitli yahut itiraf olunan alacaklar, iflas edende ve fakirde de olsa **nisaba katılır**. Ele geçince, geçmiş yılların zekâtı da verilir.

6- Kadının altın ve gümüşten başka diğer ziynet eşyaları zekâta tâbi değildir. Pırlanta, elmas, zümrüt gibi ziynet eşyalarının zekâtı verilmez.

Şâfiî'de ise, kadının altın ve gümüş de olsa, ziynetlerinin zekâtı verilmez. (Hidaye)

7- Nisabın helâk olması, sıfırlanması veya borçlanıp sıfırın altına düşmesi demektir.

8- Zekâtını yanlış hesaplayıp zamanından önce verip de, bir altın zekât vermesi gerekirken iki altın veren, bunu anlayınca, ikinci yıl vereceği zekâttan bu bir altını düşebilir. Eksik veren de, zamanı gelince tamamlar.

9- Çalışanların alacakları maaş veya ücret, **ellerine geçmeden önce** nisap hesabına katılmaz, çünkü bunlar, hak edilmiş ücretse de, **hak edilen mal**, ele geçmeden önce mülk olmaz.

Maaşlardan kesilen ve henüz alınmamış olan yardım sandığı ve sigorta paraları zekât hesabına katılmaz.

10- Altınla gümüş, ne niyetle saklanırsa saklansın **ticaret eşyasıdır**. Diğer para ve ticaret mallarıyla nisaba ulaşırsa zekâtı verilir.

11- Borçlu ve fakir olana, **hanımı** zekât verebilir. Bir hanım mehr-i müeccel olarak kocasından alacağı altınları zekât nisabına katar.

Kadının altın ve gümüşten başka diğer ziynet eşyaları zekâta tâbi değildir. Pırlanta, elmas, zümrüt gibi ziynet eşyalarının zekâtı verilmez.

Şâfiî'de ise, kadının altın ve gümüş de olsa ziynetlerinin zekâtı verilmez. (Hidaye)

12- Zekât, farz olduktan sonra verilir. **Nisaba ulaşan, zengin olduğu tarihi, kameri aya göre bir yere yazar**. Mesela, 3 Receb'de zengin olmuşsa, bir yıl sonra Receb'in 3'ü gelince yine **nisap kadar parası** ve **ticaret malı** varsa, zekâtını verir. Ramazan ayını beklemez.

Günü gelmeden zekât vermekte de mahzur yoktur, çok iyi olur; hatta **gelecek birkaç yılın zekâtını önceden vermek de caizdir**.

Zekâtını yanlış hesaplayıp, zamanından önce verip de, bir altın zekât vermesi gerekirken iki altın veren, bunu anlayınca, ikinci yıl vereceği zekâttan bu bir altını mahsup edebilir.

13- Hisse senetlerinin nâma [isme] ve hâmiline [taşıyana] yazılı olanları vardır.

İsimsiz, hâmiline yazılı olanların devir kabiliyetleri vardır. Yani döviz gibi elden ele dolaşır. İstendiği zaman satılabilir. Bu senetler **ticaret malı** gibi, zekâtın hesap edildiği tarihteki **piyasa değeri** üzerinden nisaba dahil edilir.

Nâma yazılı hisse senedi alan, sene sonunda, fabrikanın demirbaş mallarının haricindeki parasını zekât nisabına dahil eder.

14- Gölde yetiştirilen balıklar satılınca, bu para diğer zekâta tâbi mallarla beraber nisaba ulaşırsa zekâtı verilir. Birkaç ineği olup çok süt satan, ineklerin zekâtını vermez, fakat sene sonunda süttten elde ettiği para zekât nisabına dahil edilir.

15- Namaz kılmayan, oruç tutmayan bir Müslümanın da zekât vermesi gerekir. Borçsuz fakire nisap miktarı veya daha çok zekât vermek mekruhtur.

Zekât verirken, zekât demek gerekmez. Hediye denilse de caizdir.

Zekât, ticareti yapılan maldan veya aynı değerinde altın olarak verilir.

Soru: Zenginlik nisabını yeniden ele almalı diyorlar. Zekât nisabı belli değil midir?

CEVAP

Gazeteleri okuyan, TV'leri seyredenler, sanki din yeni ortaya çıkmış gibi, hakiki İslam âlimlerince açıklanıp, onaylanıp 14 asırdır uygulanan dini hükümleri değiştirmeye kalkınlar çıkıyor. Kimi tesettürü kaldırıyor, kimi bayanlara hayz ve nifas hallerinde namaz kıldırıyor, kimi kaderi inkâr ediyor, (Fakirlik kaderimiz değil) diyerek, güya alinyazısını değiştirmeye kalkıyor. Kimi haricileri, İslam tarihinde ilk demokrat ve cumhuriyetçi fırka diye övüyor.

Kimi yakında kıyamet kopacak diyor. Hele tuhaf biri, (İstanbul'da büyük deprem olacak, 5 milyon kişi ölecek, akli olan İstanbul'u terk etsin) diyor. Kıyametin ne zaman kopacağını Allah'tan başka hiç kimsenin bilmediği Kur'an-ı kerimde yazılıdır. Depremin de bugün için önceden bilinmesi mümkün değildir. Gaybdan haber verircesine, milleti sıkıntıya sokmak haramdır.

Dünyada da reform hareketi sürüyor. İslam'ın beş şartından biri olan namazı, sahih olmasın diye vakti girmeden kıldırın yerler var. Sahih olmaması için hac bir gün önce yaptırılıyor. **Zekât, altın, gümüş veya ticaret ettiği maldan verilmesi gerekirken, ticaret malından değil de, başka maldan veriliyor.** Böylece zekâtlar da sahih olmuyor. Şimdi de kurban ibadeti kaldırılmak isteniyor. Kurban kesilmeyip parası yoksullara verilmesi isteniyor. Dinimiz, (Muhtaç insanlar olduğu zaman kurban kesmeyip parası yoksullara verilsin) diyemez miydi? **Peygamber efendimiz** böyle bir şeyi düşünememiş mi, 1400 yıldan beri gelen âlimler düşünememiş mi?

Son olarak da zenginlik nisabını yeniden ele alıp bozmaya çalışanlar var. Dinimiz kâmil değil midir? Eksik olan nesi vardır? Namazın, orucun, zekâtın, nisabın yeni bir şekli olur mu?

Reformcu, (Dine göre, malların değeri değişmiş, kim zengin, kim fakir belli değil. Mesela ortalama 40 davarın değeri 2.5 milyar, beş devenin bedeli 5 milyar, 30 sığırın bedeli 10 milyar. Gümüşe göre 60, altına göre 500 milyondur. Bunun ortalamasını almak gerekir. Siz, 500 milyonu olanı zengin sayar, 29 sığırın bedeli olan 9 milyarlık

adamı fakir sayarsanız, bu adaletli olmaz) diyor. Biri çıkıp da niye dinimizle oynuyorsunuz demiyor.

Böyle bir teklifi, ya dini bilmeyenler veya dini kasten bozmak isteyenler yapar.

Dinimizde, bir adamın 29 ineği ve 39 koyunu ve 4 devesi olsa, ayrıca 50 gram da altını olsa zekât vermez. Hatta yün için, yük taşımak için, binmek için olan hayvanları varsa onların da zekâtı olmaz. **Çünkü deve, sığır gibi başka cinsten sâime hayvanlar, birbirlerine ve ticaret eşyasına eklenmezler.** Eklenince, altına ve ticaret malına göre, nisabı çok geçer. Bu kadar çok mala sahip olan kimsenin, dinimizin emrine uyararak, zekât vermesi gerekmez. Çünkü din böyle bildirmiş. Sen bunları birbirine ilave edersen, dinin bildirdiği yolu bırakmış olursun. **Bu kadar malı olmayıp da 100 gram altını olan kimse, dinen zengindir.** Zekât vermesi gerekir. Reformcunun (malı çok olan zekât vermiyor da, malı az olan zekât veriyor) demesi yersizdir.

Bir kimse, fakir de olsa, toprak mahsullerinin uşrunu vermesi gerekir.

Problem diye çıkarılan bu meseleler, kitaba uymamaktan ileri gelmektedir. Dinimiz eksik değildir. Kitaplara göre amel edilirse, hiçbir mesele kalmaz. Kitaplarda eşyanın değeri, dövize, koyuna, sığıra veya deveye göre tayin edilmez. (Keşf-i rümûz) kitabında (Eşyanın kıymetleri altın ve gümüş ile anlaşılır) deniyor. Şimdi, gümüşün altına nazaran kıymeti, yedide birden çok düşük olduğu için, zekât hesaplarının yalnız altın lira ile kıymetlendirilmesi lazım olduğu İbni Âbidin'de bildirilmektedir.

Ticaret eşyasının kıymeti, para olarak kullanılmayan altın ve gümüş ile hesap edilmez. Hükümet tarafından damgalı altın liralardan kıymeti en az olanı ile hesap edilir. Kitaba inananlar için işin esası budur.

Zekâtı verilen mal

Soru: Sosyalist zihniyetli bir İslamcı, (Zekâtı verilen mal, işletilmezse kenz olur. Bu malı onun elinden alıp fakirlere vermek vacibdir. Bu konuda âyet ve hadis vardır) diyor. Bu konuda dinimizin hükmü nedir?

CEVAP

Kenz, faydalı bir maksat dışında, biriktirilmiş, istif edilmiş, stok edilen mal demektir. Zekâtı verilen mallar için değil, verilmeyen mallar için acı azap vardır. Müslümanın malında, zekâttan başka, kimsenin hiçbir hakkı yoktur. Bu konudaki bir hadis-i şerif şu mealdedir:

(Borcunu ödemek için saklamak veya Allah yolunda harcamak maksadı dışında altın ve gümüşü biriktirmek kenzdir.) [Tirmizî, İ. Ahmed]

Ümmü Seleme validemiz anlatır: **Resulullah**'a "sallallahü aleyhi ve sellem", takındığım altın ziynetlerimin, Kur'an-ı kerimde yasaklanan **kenz** hükmüne girip girmediğini sordum. (Zekâtı verilecek miktara ulaşan şeyin zekâtı verilirse, kenz sayılmaz) buyurdu. (Ebu Davud, Hâkim)

Zekât ve Mezhepler

Soru: Zekâtla ilgili hak mezheplerin hükümleri hakkında bilgi verir misiniz?

CEVAP

Hanefi'de zekât nisabı **96** gr, diğer üç mezhepte **69** gramdır.

Hanefi'de çocuğun ve delinin malından zekât verilmez. Diğer üç mezhepte verilir.

Şafii'de zekâtı en az üç sınıfa vermek gerekir, diğer üç mezhepte, yalnız bir sınıfa bir fakire vermek kâfidir.

Zekât farz olur olmaz, **Hanefi** ve **Hanbeli**'de hemen vermek lazım değildir. **Şafii** ve **Maliki**'de, zekât farz olunca, hemen ayırıp vermek farzdır.

Zekât vermemek için sene dolmadan malını birine hediye eden veya satan, hile yaptığı için günahkâr olursa da, **Hanefi** ve **Şafii**'de zekâttan düşer, **Maliki** ve **Hanbeli**'de zekâttan düşmez.

Fakirdeki alacağı zekâta saymak **Maliki**'de caiz, diğer üç mezhepte caiz değildir.

Şafii ve **Hanbeli**'de gücü kuvveti yerinde olup çalışabilen fakire, zekât vermek caiz değil, **Hanefi** ve **Maliki**'de caizdir.

Maliki İlmahal'de sene dolmadan zekât verilmez, diğer üç mezhepte vermek caizdir.

Zekâtı başka şehre göndermek **Hanefi**'de mekruh, diğer üç mezhepte hiç caiz değildir. Eğer gönderdiği şehirde daha uygun kimseler varsa, zekâtı başka şehre göndermek mekruh olmaz.

Hanefi'de sebzelerin uşru verilir, diğer üç mezhepte verilmez. **Hanefi**'de meyvelerin uşrunu tartmadan vermek caiz değildir, diğer üç mezhepte ise, tahmini olarak hesaplayıp vermek caizdir. Balın uşru **Şafii** ve **Maliki**'de verilmez, **Hanefi** ve **Hanbeli**'de verilir.

Hanefi'de kadının ziyneti zekâta tâbidir. Diğer üç mezhepte tâbi değildir.

Altın ve gümüşten başka madenlerin zekâtı **Maliki** ve **Şafii**'de verilmez, **Hanefi** ve **Hanbeli**'de her madenin zekâtı verilir. Hatta **Hanbeli**'de, sürme taşı gibi yerden çıkan şeylerin zekâtı verilir.

Hanefi ve **Hanbeli**'de maden zekâtı % 20, **Şafii** ve **Maliki**'de % 2.5'tur.

Maliki'de dedeye ve toruna zekât vermek caiz, diğer üç mezhepte caiz değildir.

İmam-ı a'zama göre ve **Hanbeli**'de kadın zekâtını kocasına veremez, **Şafii**'de ve **İmameyn**e göre verir. **Maliki**'de ise koca, aldığı zekâtı hanımının nafakasına harcamazsa caizdir.

Şâfiî'de borçlar düşülmez

Soru: **Şâfiî** mezhebindeyim. 50 bin lira kadar param var, ama bir o kadar da borcum var. Zekât vermem gerekir mi?

CEVAP

Evet, 50 bin liranın zekâtını vermek gerekir.

Şâfiî'de borçlar düşülmez.

Hanefî'de zekâta bütün borçlar nisaptan düşülür, ama **uşur** verilirken **Şâfiî**'deki gibi borçlar düşülmez. Borçlu veya fakir olanın da, mahsulün uşrunu vermesi gerekir.

Şafii'de, kadınların zinetinin zekâtı

Soru: **Şafii**'de, kadınların taktıkları altınlar zekâta tâbi midir?

CEVAP

Tâbi değildir, yani zekâtı verilmez.

Soru: **Şafii**'de bir kadının bin bileziği, bin Reşat altını olsa yine mi zekâta tâbi değildir?

CEVAP

Şafii mezhebinde, **(Kadının ziyneti zekâta tâbi değildir)** demek, **(Âdet olarak kullanılan ziyneti zekâta tâbi değildir)** demektir. Ziynet olarak, bin bilezik, bin altın lira takılmaz.

Diyelim ki âdet olarak en fazla on bilezik ile on altın lira takılıyorsa, bunlar zekâta tâbi olmaz. **(Kadının ziyneti 200 miskali geçerse, fazlası zekâta tâbidir)** diyen âlimler de vardır. Demek ki, **kadının normal ziyneti zekâta tâbi değildir. Fakat âdet olandan fazlası zekâta tâbidir.**

Hanbeli ve **Maliki**'de de kadının ziyneti zekâta tâbi değildir.

Hanefi'de ise, altın kimde, nerede, ne maksatla kullanılırsa kullanılsın, nisabı bulursa zekâta tâbidir. (Mezahib-i Erbe'a)

Hangi mallardan zekât verilir?

CEVAP

Zekâtın hangi mallardan verileceğini birçok müslüman bilmemektedir. Zekât olarak verilecek mallar yerine, bunların kıymetlerini de vermek caizdir. Kıymet denilince, altın ve gümüş anlaşılır, başka mal, çek, senet, para veya döviz anlaşılmaz. Çünkü eşyanın kıymeti altın ve gümüş ile anlaşılır.

Fülus [bakır] paraların kıymetleri nisabı bulunca zekât olarak, bu fülusun değerlerinin kırkta birini gümüş olarak vermek gerekir.

Bakır paranın zekâtı, aynı cins bakır paradan verilmez, **gümüş** olarak verilmesi gerekir. (İmam-ı Ebu Yusuf buyurdu ki, toprak sahiplerinden uşur ve zekât olarak, **altın** ve **gümüş** yerine, başka geçer akçe [para] almak haram olur. Her ne kadar bunlar, herkesin kabul ettiği damgalı para ise de, altın değil, bakır paradır.) [Redd-ül muhtar]

Altın ve gümüş olmayan, tedavüldeki para ile zekât verilmez.

Zekât, ya **altın** veya **gümüş**, yahut **ticareti yapılan maldan verilir**. İmam-ı Nesefi hazretleri buyuruyor ki: Bir zengin, yemek satın alıp fakire yedirse, zekât vermiş olmaz. (Zahire)

Zekât olarak, **erkek deve verilmez**. Erkek develerin zekâtı bile **dişi deve** olarak verilir. Dişi devesi yoksa **değeri kadar altın veya gümüş verilir**. Başka mal verilmez. (Hindiyye)

Zekât olarak altın ve gümüş yerine, bunların kıymeti kadar **uruz** vermek sahihtir. (M.Felah)

Ticaret malına **uruz** denir. Elbise tüccarı, ya **uruz** yani ticaretini yaptığı elbiseden veya değeri kadar altın, gümüş verir. (Tahtavi)

Altın ile gümüş, ne niyetle saklanırsa saklansın **ticaret eşyası** kabul edilir. Nisap miktarı ise zekâtı verilir.

Zekât ne zaman verilir?

CEVAP

Zekât, farz olduktan sonra verilir. Ramazan ayını beklemez.

Zekâtı acele etmeden bir yıl içinde vermek gerekir diyen âlimler var ise de, acele edip, hemen vermek vaciptir. Özürsüz geciktirmek mekruh olur.

Şafii ve **Maliki**'de, zekât farz olunca, hemen vermek farzdır. Hadis-i şerifte, (Zekât vermekte acele ediniz!) buyuruldu. (İbni Mace)

Soru: Zekât yalnız Ramazan ayında mı verilir?

CEVAP

Her zenginın zekât verme ayı ve günü farklı olur. Ramazan ayını beklemez. Eğer Şevvalın 23'ünde zengin olmuşsa, gelecek yılın Şevvalın 23'ünde zekât verir. Şevval ayı gelmeden Ramazan ayında verse de olur. Fakat Şevval ayının 23'ünde tekrar malını hesap eder. Az vermişse, üstünü tamamlar. Çok vermişse, fazla verdiği nafile olur. Yani zekâtı günü gelmeden önce de vermek caizdir. Fakat gününde tekrar hesap etmek gerekir.

Soru: Bir hoca, (Zekât yalnız Ramazan ayında verilir. Bayramdan önce vermek gerekir. Bayramdan sonraya bırakılmaz) dedi. Zekât günü dolmayanlar ne yapacaktır?

CEVAP

Bir yanlışlık vardır. Belki sadaka-i fitır için söylemiştir. Herkesin zekât verme tarihi farklı olur.

Soru: Malımız nisaba ulaştıktan sonra, bir yıl dolunca hemen zekâtını vermek farz mıdır? Bugün yarın zekât vereceğim derken ölürse, miras bıraktığı maldan vermek lazım mıdır?

CEVAP

Zekât, farz olur olmaz hemen vermek gerekmez. Vermeden ölürse, bıraktığı maldan verilmez. Bazı âlimlere göre de zekâtı geciktirmek **mekruhtur**, hemen ilk fırsatta vermek gerekir.

Soru: Zengin olduğumuz tarih belli değilse, yani hatırlamıyorsak, zekâtı ne zaman vermeliyiz?

CEVAP

Zannı galibe göre tahmini bir tarih kabul edilir. Bundan sonra o tarih esas alınır.

Soru: Nisap tarihim 1 Ramazandır. Mevcut mal varlığım nisap miktarını aşıyor. 1 Ramazan günü hangi saatten itibaren zekât bana farz oluyor?

CEVAP

Şer'i gün, imsak ile başlar. İmsak vaktinden itibaren zekât size farz olur.

Soru: Zekât vereceğim gün öğle vaktinde paramı veya altınımı çaldırırsam, imsak vaktinden sonra zekât vermek bana farz olduğu için, zekât miktarını daha sonra elime geçince ödemem gerekiyor mu?

CEVAP

Hayır. Kendiniz telef etmediğiniz için vermeniz gerekmez.

Soru: Zekât verme günü gelip de zekâtını vermeyen, daha sonra fakirleşip, elinde hiç parası kalmayan kimsenin zekât borcu af olur mu?

CEVAP

Malı kendi telef ederse, zekât borcu af olmaz, para kendiliğinden telef olursa zekât af olur. Yani malı, kendi harcar veya telef ederse, zekât af olmaz. Mesela borsada parasını yok ederse veya araba, buzdolabı gibi şeyler alarak parasının hepsini harcarsa zekât af olmaz, zekâtını ödemesi gerekir. Malı çalınırsa, kaybolursa, yanıp yok olursa yahut ödünç veya âriyet verip geri alamazsa, o zaman zekât vermek gerekmez.

Fakirin lehi dinde ölçü mü?

Soru: Dinde yenilikçi bir yazar, fakirin lehine diyerek zenginlikteki nisap miktarını 96 gramdan 80'e indiriyor. Yaptığı dinde reform değil midir?

CEVAP

Ölçü birimleri, Şer'i birimler, Orfi birimler olmak üzere ikiye ayrılır.

Şer'i birimler, **Peygamber efendimizin** zamanında kullanılan birimlerdir. Orfi birimler, şer'i birimlerden farklıdır.

Orfi birimler, hükümetin kabul ettiği birimlerdir. Altının nisabı 20 miskaldır. Bir miskalin ağırlığı dört mezhepte farklıdır.

Hanefi'de bir miskal, 20 kırât'tır. Bir kırât-ı şer'i ise, kabuksuz, uçları kesilmiş, kuru 5 arpadır. Hassas terazi ile bu vasıftaki 5 arpanın 0,24 gr olduğu tespit edildi. Şu halde **bir şer'i miskal**, yüz arpadır, yani, **4,8 gramdır**. **20 miskal altın** ise **(20x4,8) = 96 gramdır**.

Orfi kırâtın ağırlığı olan 0,20 ile çarpılırsa, bulunan 4 gr, miskalin ağırlığı olmaz. Altının nisap miktarını bu miskale göre yapıp, $4 \times 20 = 80$ gr demek doğru olmaz. **İbni Âbidin** hazretleri, mal zekâtı kısmında, **(Kırât-ı urfi 4 arpadır)** buyuruyor. Yazar, **(Önceleri İslam âlimlerine uyarak altının nisabının 96 gr olduğunu açıklamıştım. Fakat fakirin lehine olduğu için şimdi 80 gramı esas alıyorum)** diyor. Fakirin lehi her yerde, her zaman dinde ölçü olur mu? Madem ölçü oluyorsa, ne diye 70 gr değil de, 80 gr alınıyor? 10 gr alınsa fakirin daha lehine değil midir? Hatta bu ölçüyü temelli

kaldırsalar, fakirlerin lehine olmaz mı? Âlimlerin bildirdiği ölçüye uymadan, fakirin lehine diye altının nisap miktarını değiştirmek dinde reform olur. Kendi görüşüne göre dini değiştirmeye kalkan reformculara itibar etmemelidir! Mutlaka muteber bir kitaptan kaynak istemelidir!

Dinimizle oynayanlar

Soru: Zekât nisabı 96 gram iken, (Fakirin lehine olacağı için 80 grama düşürdük) diyenler olduğu gibi, (Birlik beraberlik sağlanması için 80 gramı esas aldık) diyenler çıkıyor. Dinin bildirdiği ölçü mü önemli, yoksa fakirin lehi mi? Birlik beraberlik için, dinin bildirdiğinden farklı şeyler söylenebilir mi?

CEVAP

Evet, fakirin lehine diyerek zenginlikteki nisap miktarını 96 gramdan 80'e indirenler var. Bu sivri zekâlı, (Önceleri İslam âlimlerine uyararak altının nisabının 96 gr olduğunu açıklamıştım, fakat fakirin lehine olduğu için şimdi 80 gramı esas alıyorum) diyor. Fakirin lehi olmak, dinde ölçü olur mu? Madem ölçü oluyorsa, ne diye 70 gr değil de, 80 gr alınıyor? 10 gr alınsa fakirin daha lehine değil mi? Hatta bu ölçüyü temelli kaldırsa, fakirlerin lehine olmaz mı? Âlimlerin bildirdiği ölçüye uymadan, fakirin lehine diyerek altının nisabını değiştirip dinde reform yapmaya çalışıyorlar.

Başka bir türedi de, (96 gram nisab yanlış değil, ancak çoğunluğa uymak, birlik ve beraberliği sağlamak için, ben de 80 gramı ölçü alıyorum) diyor. Çoğunluğa uyma mantığı, bir önceki görüşe göre daha saçmadır, çünkü hakkı çoğunlukta aramak kadar yanlış bir iş olamaz. (Herkes öyle diyor) demekle din olmaz. Kimisi, (Çok kimse, bir dine inanmadığı için, ben de inanmıyorum) diyor. Kimisi de, (Çok kimse namaz kılmadığı için, ben de kılmıyorum, hemen herkes açık gezdiği için, ben de açık geziyorum) diyor. Genelde çoğunluk örnek gösteriliyor. (Herkes böyle yapıyor, ben de yapsam ne çıkar?) deniyor. İyilik, doğruluk, güzellik, hak gibi hususlar, her zaman çoğunluğun bulunduğu yerde olmaz. Mesela Çin'in, Japonya'nın nüfusu çoktur. Dinleri Budizm'dir. İnsanların çoğu Budist diye, Budizm'in doğru olduğu söylenemez. Dünyada Müslüman olmayanlar, Müslümanlardan daha fazladır. Buradan Müslümanlığın hak din olmadığı söylenemez. Allahü teâlâ, insanların çoğuna uyanın sapıtacağını bildiriyor. (Enam 116)

Demek ki, çoğunluğun yaptığı dinde ölçü olmaz. Din ne diyorsa, muteber fıkıh kitaplarında nasıl bildirilmişse, ona uymak gerekir.

Dini emirler çağa göre değişmez

Soru: Her yıl, zekât için 20 miskal altından, fitra için şu kadar ölçek un veya buğdaydan söz edilir. Buna ne lüzum vardır? Zekât ve fitra miktarlarının Türkiye'de

TL'ye, Almanya'da Euro'ya göre hesaplanıp ilan edilmesi gerekmez mi? Bir de **Şafii**ler, deterjan varken, toprakla necaset temizliyorlar. Niçin zamanımıza uymuyorlar?

CEVAP

Dini kuran biz değiliz ki, değiştirme yetkisi bizde olsun! Dinimize ilave ve çıkarma yetkisi kimsede yoktur. Dinde yapılacak değişikliklere bid'at denir. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Her bid'at dalalettir, dalalet ehli de Cehennemdedir.) [Müslim]

Dinimiz, zekât, fitra ve kurban nisabının ve eşyanın kıymetlerinin altın ve gümüş ile tespit edileceğini bildirmektedir. (Keşf-i rümûz)

Nisap miktarları, resmi damgalı, altın veya gümüş paralardan, kıymeti en az olan ile hesap edilir. Para olarak kullanılmayan altın ve gümüş ile hesap edilmez. Kıyamete kadar böyledir. Mesela bugün, Aziz, Hamit gibi altınlardan kıymeti en az olan ile hesap edilir. **20 miskal altını veya bu değerde ticaret malı olan kimse, dinen zengin sayılır.** Bu malın üzerinden bir sene geçmişse, zekatını verir. (Redd-ül Muhtar)

Koyun zekâtı kırkta birdir. Kırk koyunu olan, birini zekât verir. Bunu otuzda bir veya ellide bir yapmaya hiç kimsenin yetkisi yoktur.

Sadaka-i fitr için de belli ölçekte **buğday, un, arpa, hurma** ve **kuru üzüm** verilir. Yani bunların bildirilen miktarı ölçü olarak alınır. Muza göre veya cevize göre olmaz. Dinimiz neyi bildirmişse, o ölçü alınır. Mesela dinimiz, (Fitra olarak, 3500 gr arpa veya değeri kadar altın veya gümüş verilir) diyorsa, Kıyamete kadar bu böyle devam eder. Karadenizli fındığı, Akdenizli portakalı ölçü olamaz.

Dini kim koydu ise, değiştirme yetkisi de ondadır. Çağa göre dini emirler değişmez. Her çağa göre yeni yorum getirilmez. Çağa göre tefsir olmaz.

Şafii mezhebinde, köpek bir yere yaş olarak dokunursa, orasını bir defa topraklı olmak üzere yedi defa su ile yıkamak gerekir. (Bugün sabun ve deterjan var, toprakla yıkamaya lüzum yok) denemez. Dinimizin bildirdiği emirlere aynen uyulur. Uymak istemeyenlere sözümüz yoktur.

Soru: Alınacak maaşlar zekât nisabına katılır mı?

CEVAP

Memur ve işçilerin alacakları maaş ve ücretler, ellerine geçmeden önce nisap hesabına katılmaz.

Soru: İşten çıkarılanlara, ödenmeyen maaş ve tazminatlarına karşılık 3-4 ay sonrasına senet veriyorlar. Bu senetlerin, o gün geldiğinde ödenip ödenmeyeceği de kesin değil. Elinde böyle 3-4 milyarlık senedi olan bunu nisaba katar mı?

CEVAP

Çekler maaş gibi değildir. Bunlar nisap hesabına katılır. Elinde kurban kesecek kadar parası olan kurban keser. Zekât için de, paralar eline geçince zekâtını verir. Şimdi de, zekâtlarını verse mahzuru olmaz.

Soru: Paylaşılmamış miras paramız var. Nisaba dahil edilir mi?

CEVAP

Evet, nisaba dahil edilir, fakat ele geçmedikçe zekâtı verilmez. Ele geçince de, geçmiş yıllarınki verilmez.

Soru: Altın dış nisaba katılır mı?

CEVAP

Evet katılır.

Soru: Sonradan satmaya niyet edilen arsa zekât hesabına dahil edilir mi?

CEVAP

Edilmez.

Soru: Hanımına mehir borcu olan erkek, bu miktarı zekât nisabından düşer mi?

CEVAP

Evet. Kime borcu olursa olsun, borçlar çıkarılır.

Soru: 25-30 senelik vadeli taksitlerle alınan krediler zekât hesabında borç olarak düşülür mü?

CEVAP

Evet bütün taksitleri düşülür. 30 yıllık taksiti olsa da hepsi düşülür.

Soru: Bugün zekât günüdür. On gün sonra, hac için yatıracığım para, zekât nisabından düşülür mü?

CEVAP

Hayır.

Soru: Zekâtı hesaplarırken, verilecek kira da borç gibi düşülür mü?

CEVAP

O ay tahakkuk eden kira zekât nisabından düşülür, gelecek aylarınki düşülmez.

Soru: Devre mülk zekât nisabına girer mi?

CEVAP

Girmez.

Soru: Kirada iki veya üç evi olan zekât verir mi? Vermezse zekât alabilir mi?

CEVAP

Birden fazla ev, zekât nisabına dahil edilmez, ama **kurban nisabına** dahil edilir. Kurban nisabına malik olanın da, zekât alması haram olur. ([Redd-ül muhtar](#))

Soru: Kiradaki evlerimizin kira gelirlerinin zekâtını nasıl vereceğiz?

CEVAP

Kira gelirinin diğer gelirlerden bir farkı yoktur. Mesela, bir yıllık kira gelirleri toplanarak hesap edilmez. Zekât verilmesi gereken gün, eldeki paraya bakılır, nisabı buluyorsa onun zekâtı verilir.

Soru: Evimde gümüş şekerlik, gümüş ibrik, gümüş tabak gibi 12 kiloyu bulan gümüş kap var. 12 kg gümüş için ne kadar zekât vermek gerekir?

CEVAP

İşlenmemiş 12 kilo gümüş için, **300 gram gümüş** veya **bu değerde altın** verilir. İşlenmişse, sanat ve işçilik değeri ile kaç liraysa, o değer üzerinden verilir. Mesela 12 kg gümüşün bugün kilosu 500 liradan 6 bin lira ediyorsa, işlenmiş olarak 10 bin liraysa, 6 bin üzerinden değil, 10 bin üzerinden zekâtı verilir.

Soru: Altınımız ve paramız yok. Sadece yarım kilo gümüş eşyamız var. Ama piyasa değeri çok pahalı olup, nisabın üzerine çıkıyor. Zekâtını vermemiz gerekir mi?

CEVAP

Gümüşün nisabı 672 gramdır. Değeri çok olsa da, ağırlık olarak nisabı bulmadığı için zekâtı verilmez; çünkü gümüş ve altının zekâtı ağırlık olarak ölçülür. Satıp parası elde olsa idi, nisabı geçtiği için zekât vermek gerekirdi.

Gümüş ve altın nisabı

Soru: Gümüş nisabına göre zengin sayılan kimsenin, zekât alması caiz olur mu?

CEVAP

Caiz olur. **200 dirhem [672 gr] gümüş, 20 miskal [96 gr] altının** değerinden aşağı olduğu müddetçe, zenginlikte altının nisabı esas alınır.

Bir senelik kira bedeli

Soru: Ev sahibiyle bir yıllık kira kontratı imzalayınca, bir yıllık kira bedelinin hepsi, zekât hesaplanırken borç olarak düşölür mü?

CEVAP

Hayır, borç tahakkuk etmedikçe nisaptan düşölmez. Tahakkuk edip de verilmemiş ev kiralari, borç olarak düşölür.

Kira alacaklari

Soru: Sitenizde, (Memur ve işçilerin alacaklari maaş ve ücretler, ellerine geçmeden önce nisap hesabına katılmaz) deniyor. Benim beş ay ev kirası alacağım var. Bunlar da mı zekât nisabına katılmaz?

CEVAP

İkisi ayrıdır. Biri haktır, öteki tahakkuk eden alacaktır. Evlerin tahakkuk etmiş kira alacaklari nisaba katılır. Her türlü alacak nisaba katılır. Kira alacaklarının nisaba katılacağı İlmihal'de şöyle bildiriliyor:

Deyn-i mütevassıt: Ev, yiyecek, içecek gibi ihtiyaç maddelerinin satışlari karşılığı ve binaların kira alacaklari. **Bunlar nisap hesabına katılır.**

Memurların ve işçilerin alacaklari maaş ve ücretler, ellerine geçmeden önce mülkleri olmaz.

Maaş, ücret ele geçmeden önce, bunlar nisap hesabına katılmaz. Yani zekâtlari verilmez.

Satış karşılığı alınan **bonolar**, böyle değildir. Bunlar, **hisse ve tahvil senetleri, her sene zekât hesabına katılır.**

Maaşlar, hak edilmiş ücret iseler de, çalışanların mülkleri değildir. Fakat **satılan evin karşılığı olan alacaklar, kira alacaklari** birer alacaktır. Bunlar nisaba katılır.

Zekât verme tarihi ne zaman değişir?

Soru: Nisabın helak olması ne demektir? Her yıl zekâtını 27 Ramazan'da veren kimse, şu anda Ramazan ayı gelmeden nisaptan düşse, tekrar nisabı bulunca mı zekât tarihini belirler?

CEVAP

Hayır. **Nisabın helak olması**, sıfırlanması demektir. Sıfır veya sıfırın altına düşerse helak olmuş olur. Sıfırlanma, parası, altını, alacağı veya zekâta tâbi malı hiç kalmamak yahut borçlu duruma düşmektir.

Yıl içindeki dalgalanmalar, nisabın altına düşse de, sıfırlanmadıkça dikkate alınmaz, yani bu düşüşler zengin olma tarihini değiştirmez. Eğer seneye 27 Ramazan'da nisabın üstüne çıkarsa, 27 Ramazan'da zekâtını vermesi lazımdır. Eğer o tarihte nisabın altında kalırsa, geçen yıldan bu yana bir yıl olduğu için bu tarih artık iptal olur ve bu durumda nisabı bulana kadar bekler. Nisabı bulunca yeni tarih atar ve bu yeni tarihten bir hicrî yıl sonra nisaba mâlikse zekâtını vermesi gerekir.

Yıl içindeki inip çıkmalar, nisab tarihini etkilemez. Ancak bir yıl dolunca, nisaba malik olmazsa, o zaman yıl bitince, eski tarih iptal olur. Bir de yıl içinde, malının hepsini elden çıkartarak veya borçlanarak, varlığı sıfırın altına düşerse, o zaman yıl dolmamış olsa da, önceki tarih iptal olur ve nisabı bulana kadar yeni tarih atılmaz.

Kira ve zekât

Bugün fakir için kiralık ev çok mühimdir. Fakat zengin zekâtına mahsuben fakiri evinde oturtamaz. Çünkü **bir zengin, zekâtına mahsuben, bir fakiri evinde oturtsa zekât vermiş olmaz.**

Mal vermek gerekir

Soru: Fakirdeki kira alacağını almayıp zekâtına saymak caiz olur mu?

CEVAP

Zekât niyeti ile fakiri evinde parasız oturtsa, kira almasa, **sahih olmaz.** Çünkü, fakire zekât niyetiyle altın veya zekâta tâbi bir mal vermesi lazımdır.

Alaşımından zekât

Soru: Bakır alışımından yapılan bronz liralara renkleri ve şekilleri altın liralara benzediği ve altın yerine kullanıldıkları halde, bunlarla zekât verilemez mi? Vekil asıl gibi değil midir? Gümüş alışımlı paralar da gümüşe benzediğine göre **bunlardan zekât verilemez mi?**

CEVAP

İkisinden de zekât verilemez. Çünkü, zekât vermek ibadettir. Altın veya gümüş olarak verilmesi lazımdır. İbadet değiştirilemez, yani dinin bildirdiği şekilde yapılması lazım ki ibadet olsun. İnsanın vekili, bunun namına ancak dinin izin verdiği işleri yapar. Fakat, bunun namazlarını vekili kılamaz. Bir fâsığın temiz olarak ve edep ile ezan okuması caiz değildir. Çünkü o günah işlediği için onun ezanı sahîh olmaz. Hoparlör de fisk olan şarkıları, çalgı aletlerini yaymakta kullanıldığı için, bu fisk aleti ile ezan okumak caiz olmaz. Çünkü, ibadet değiştirilemez. Çalgıyı hiç kullanmayıp evinde bulundurmamak bile caiz değildir.

Zekât verirken nelere dikkat etmeli?

1- Zekât verirken bilezik, yüzük gibi altınların işçilik ve sanat değerine değil, **ağırlığına bakılır**. Mesela Reşat, Cumhuriyet ve Aziz **liralar 7,2 gramdır**.

12 ayardan fazla olan bütün altınlar tartılıp, kırkta biri zekât olarak verilir. Bilezik, küpe, yüzük gibi çeşitli ayarlarda altını olanın, bunların içinden en yüksek olanının ayarından vermesi **en iyi**, ortasından vermesi **caiz**, düşüğünden vermesi ise **mekruhtur**.

2- **Zekâta tâbi mallar, altın liralara en düşüğünün, kuyumcunun alış fiyatına göre hesap edilir**.

3- Nisabın üstünde bileziği olan kadının zekâtını, kocası değil, kendisi verir. **(Zekâtımı bir fakire ver)** diye kocasını veya başka birini **vekil** ederse, vekil kendi parasıyla da zekâtı verebilir.

4- **Miras ve mehr-i müeccel alacakları nisap hesabına katılır**, fakat zekâtı verilmez. **Aldıktan sonra** nisabı bulursa, diğer alacaklardan farklı olarak, **sadece o senenin zekâtı verilir**.

5- Zekât, farz olduktan sonra verilir. Nisaba ulaşan, zengin olduğu tarihi, hicrî kamerî aya göre bir yere yazar ve her sene o tarihte zekâtını verir. Ramazan ayını beklemez. Gün gelmeden zekât vermekte de mahzur yoktur. Gelecek birkaç yılın zekâtını önceden vermek de caizdir. Zamanı gelince tekrar hesaplanır, eksik verilmişse tamamlanır. Fazla verilmişse gelecek senenin zekâtından düşülür.

6- **Nisap**, yıl içinde sıfırlanınca, ilk nisabı bulunduğu gün yeniden tarih atılır. **Bundan bir hicrî yıl sonra**, nisaba malik ise zekât verir. Sıfırlandıktan sonra, bir daha zengin olana kadar tarih atılmaz. Sıfırlanmadan, mesela 50 gram altını varsa, yıl sonu diğer paralarıyla birlikte nisaba malikse zekâtını verir. Yani sıfırlanma hariç, yıl içindeki diğer dalgalanmalara itibar edilmez.

7- **Uşru verilen mal, kırk yıl kalsa, uşru da zekâtı da verilmez**, ama **ticaret malı hâline gelirse veya satılıp paraya, altına çevrilirse zekât malı olur**. İlk zekât verme gününde zekâtını da vermek gerekir. Altın ve gümüş eşya ile kâğıt paralar, her ne suretle ele geçerse geçsin, zekât malı olurlar.

8- İçinde bulunulan ay tahakkuk eden **kira borçları**, zekât nisabından düşülür, gelecek aylarınki düşülmez.

9- 25-30 yıllık da olsa, **uzun vadeli taksitlerle alınan krediler, zekât nisabından borç olarak düşülür**.

10- Altın miktarı yarıdan az olan karışımın zekât hesabı, ağırlığıyla değil kıymetiyle yapılır.

11- Yılın yarıdan fazlasında, parasız çayırdan otlayan hayvanlar, üretmek için, sütü için olursa, bunlara **saime hayvan** denir.

Saime hayvan sayısı, nisabı bulursa, zekâtı verilir.

Yün için, yük taşımak için, binmek için olursa **saime** denilmez ve **zekâtı verilmez.**

Parasız çayırdan otlamayıp, evde besleniyorsa, üretmek veya eti ve sütü için de beslense yine **zekâtı verilmez.**

Çift sürmek, yük taşımak, binmek için yetiştirilen hayvanların **zekâtı olmaz.**

Doktorun zekâtı

Soru: Doktor, fakir hastadan muayene parasını veya zengin, fakirdeki alacağını zekâtına sayabilir mi?

CEVAP

Hayır, ikisi de zekâtına sayamaz. Hizmet karşılığı ücret alan avukat, komisyoncu, yük taşıyan kamyoncu, mühendis gibi diğer hizmet sektörlerinin tamamı için böyledir. Mesela bir avukat, fakir müvekkilindeki alacağını zekâtına sayamaz. Hattâ ticaretle uğraşanlar da, ticaretini yapmadığı başka maldan zekât veremediği gibi, kâğıt parayla da zekât veremez. Zekât, ya ticaretini yaptığı malı veya altını fakire temlik etmekle yani eline vermekle gerçekleşmiş olur. Fakirin evini veya başka yükünü taşıyıp zekâtına sayamaz.

Zenginin ailesine zekât

Soru: Bir kimse, zengin birinin fakir çocuğuna veya fakir hanımına yahut zenginin fakir babasına zekât verebilir mi?

CEVAP

Bir kimse, zekâtını zenginin küçük oğluna veremez; ama zenginin büyük çocuğuna, zenginin hanımına veya zenginin babasına fakirseler verebilir.

Burada büyük demek akıl baliğ olmuş demektir. Küçükse henüz akıl baliğ olmamış demektir.

Soru: Kızımın aldığı evlatlığa zekât verebilir miyim?

CEVAP

Kızınızın aldığı evlatlık, onun çocuğu olmadığı gibi, sizin de torununuz olmaz. Ona zekât verebilirsiniz. Hatta kızınız da ona zekât verebilir.

Soru: Fakir kardeşe zekât verilir mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Kız kardeşime zekât verebilir miyim?

CEVAP

Zekâtınızı, zengin değilse kız kardeşinize veya çocuklarına vermenizde mahzur yoktur.

Soru: Bir fakir aldığı zekâtı herhangi bir zengine veya bizzat zekât veren zengine hediye etse, zengin o parayı kullanması caiz olur mu?

CEVAP

Fakir aldığı zekâtı, zengine verebilir. Verdiği hediye olur. Zengin bunu alması helal olur. Çünkü fakir kendi mülkünden vermiştir. Bir hadis-i şerif meali şöyledir:

Şu beş Müslüman zengin zekât alabilir:

- 1- Allah yolunda cihad eden,
- 2- Zekât toplamakla görevli olan,
- 3- Borçlu ve borcunu ödeyemeyen zengin,
- 4- Kendi memleketinde zengin olduğu halde, bulunduğu yerde parasız kalan ve çok alacağı varsa da, alamayıp muhtaç kalan.
- 5- Fakir, aldığı zekâtı zengine hediye ederse, zengin bunu alabilir.) [Ebu Davud]

Soru: Zekâtı her fakire vermek uygun mu?

CEVAP

Malını israf edene, haramda kullanana zekât ve fitre vermek layık değildir. Verilirse sevabı az olur.

Salih olmayan fakir müslümana da, zekât vermek sahihtir. Fakat salihleri tercih etmek çok sevaptır. Fâsika zekât vermek, kıraç yere ekin ekmeğe benzer, bire 3-5 alınabilir. Salihlere vermek ise, mümbit toprağa ekin ekmeğe benzer. Sulak, verimli toprağa tohum atılırsa daha çok mahsul alınır.

Kâfir, her ibadet gibi zekât vermekle de mükellef değildir. Gayrı müslime zekât vermek caiz değildir. **Resulullah** sallallahü aleyhi ve sellem, Muaz bin Cebel

hazretlerini Yemen'e gönderirken, zekâtın, uşrun, kimlerden alınıp kimlere verileceğini bildirirken, [\(Müslüman zenginlerinden al, fakirlerine ver\)](#) buyurdu. [\(Buhari\)](#)

Bu hadis-i şerifi açıklayan âlimler, zekâtın müslüman zenginlerden alınacağını ve onların [müslümanların] fakirlerine verileceğini, gayrı müslime verilmeyeceğini bildirmişlerdir.

Soru: Akrabaya sadaka, zekât vermek çok sevab deniyor; ama benim akrabalarım fâsıktır. O parayla, içki içerler. Bunlara vermeyip, salihleri mi tercih etmeliyim?

CEVAP

Evet, salihleri tercih etmek gerekir. Salih akrabaları tercih etmekse, daha çok sevabdır. Hadis-i şerifte, [\(Fakir akrabası varken, başkalarına verilen zekâtı, Allahü teâlâ kabul etmez\)](#) buyuruldu. Yani, zekât borcundan kurtulursa da, zekâtтан hâsıl olan büyük sevaba kavuşamaz. [\(F. Bilgiler\)](#)

Gayrimüslime sadaka

Soru: Gayrimüslime, sadaka veya zekât verilebilir mi?

CEVAP

Zimmi varken, zimmiye **zekât hariç**, fitre, kefare, nezir [adak] ve sadaka verilirdi.. Bugün, dünyada zimmi yoktur. Yani, şimdi gayrimüslime, zekât da, sadaka da verilmez. [**Zimmi**, İslam devleti uyruğunda olan, gayrimüslim vatandaş demektir.]

Soru: Salih bir Müslümana, dinen fakir olup olmadığını sordum. Hesap etti. Nisaba ulaşmadığını, fakir olduğunu söyledi. Ben de zekâtımı ona verdim. Aradan bir müddet geçtikten sonra, o kimse, ben yanlış hesap etmişim, dinen zenginmişim, verdiğin parayı da harcadım. Sen zekâtını bir fakire ver dedi. Zekâtımı tekrar bir fakire vermem gerekir mi?

CEVAP

Fakir mi, zengin mi diye, gerekli araştırmayı yaptığınız için, tekrar vermek gerekmez. Zekât verilebileceğini, soruşturup anlayarak, zekâtını verdikten sonra, bunun zengin olduğu anlaşılrsa, zararı olmaz; yani zekât kabul olur. Fıkıh kitaplarında deniyor ki:

Zekât verilecek olan kimse, fakir olduğunu, zekât alabileceğini söylemiş ise, bu kimsenin, zekât almaya hakkı olup olmadığını araştırmak gerekmez. Buna zekât verince, soruşturarak, araştırarak vermiş sayılır. [\(Nehr-ül-Faik\)](#)

Soru: Çocuğa ve deliye zekât verilir mi?

CEVAP

Babası zengin ise, çocuğa zekât verilmez. Babası fakir ise, fakir olan çocuğa zekât verilir. Deliye de fakir ise zekât verilir.

Çocuğa, deliye verilecek zekât, babasına veya velisi olan akrabasına veya vasisine verilir. Zenginın küçük oğluna fakir olsa da zekât verilmez; ama bülüğa ermiş oğlu fakir ise verilir.

Din ilmi talebesi

Soru: Din ilmi öğrenen öğrenciye, **zengin de olsa** zekât verilir deniyor. Ben her gün dini kitap okuyup, dinimi öğrenmeye çalışıyorum. Zengin de olsam, zekât alabilir miyim?

CEVAP

Dinini öğrenmek, her Müslümanın vazifesidir. Din ilmi tahsil eden öğrenci farklıdır.

Kocaya zekât

Soru: Şâfiî'de kadın, fakir olan kocasına zekât verebilir mi?

CEVAP

Evet, verebilir. (Mizan-ül-kübra)

Hanefî'de ise ihtilâflıdır, esah olan kavle göre, kadın kocasına zekât veremez.

Müellefe-i kulüb - 1

Soru: Kur'an-ı kerimde, **müellefe-i kulüb** denilen kimselere zekât verilebileceği bildirilirken, niye şimdi bunlara zekât verilmiyor?

CEVAP

Kalblerine imanın yerleştirilmesi veya kötülükleri önlenmek istenilen bazı kâfirlere ve yeni iman etmiş ve iman yönünden zayıf Müslümanlara müellefe-i kulüb denirdi. **Resulullah** efendimiz, bunların üçüne de zekât verirdi, fakat **hazret-i Ebu Bekr zamanında**, beyt-ül-mal emini olan **Hazret-i Ömer**, bir hadis-i şerif okuyarak, **(Müellefe-i kulüb olanlara zekât verilmesini Resulullah nesh etmiştir)** dedi. Halife ve Eshab-ı kiramın hepsi, bunu kabul ederek, nesh edilmiş olduğunda ve artık bunlara zekât verilmemesi hususunda **icma** hâsıl oldu. **Nesh**, **Resulullah** hayattayken olur. **İcma** ise, vefatından sonra olur. Bu inceliği anlamayanlar, bunu **Hazret-i Ömer'in nesh ettiğini sanıyorlar**. Eshab-ı kirama ve fıkıh âlimlerine dil uzatıyorlar. Bedâyi ve diğer kitaplarda bildirildiği gibi, İslamiyet'e yardım için, düşmanın zararını

önlemek için, onlara mal, para her zaman ödenir, fakat bu beyt-ül-malın zekât bölümünden değil, başka bölümünden ödenir. Görülüyor ki, **müellefe-i kulûb** denilen kimselere ödeme yapılması yasak edilmemiş, onlara **zekât** verilmesi yasak edilmiştir. (F. Bilgiler)

Müellefe-i kulûb - 2

Soru: (**Müellefe-i kulûb** sınıfına zekât vermek, misyonerlerin parayla insanları Hristiyan yapmasına benziyor) denilerek konuyla ilgili âyet tenkit ediliyor. Acaba bu iddiayı misyonerler mi yapıyor?

CEVAP

Elbette, öyledir. Müslüman olan kimse âyet-i kerimeyi nasıl tenkit eder ki? Ya ateisttir veya misyonerdir. **Müellefe-i kulûbe** zekât vermekteki maksat, kâfirlerin kötülüklerini önlemek, onlarla iyi geçinmek ve İslâmiyet'in güzel ahlakını her yere yaymaktır. Müellefe-i kulûbe dâhil olanların bir kısmı da, kalblerinin kazanılması ve İslamiyet'e ısındırılması istenen yeni Müslüman olmuş kimselerdir. Yani sadece kâfirlere değil, yeni Müslüman olmuş kimselere de verilir.

Bedayî ve diğer kitaplarda bildirildiği gibi, İslamiyet'e yardım etmek ve düşmanın zararını önlemek için, onlara mal, para her zaman ödenir. Ama bu, **Beyt-ül-malın** zekât bölümünden değil, başka bölümünden verilir. Demek ki, müellefe-i kulûbe giren kimselere ödeme yapılması yasaklanmamış, onlara **zekât** verilmesi yasaklanmıştır. (F. Bilgiler)

Üvey evlada zekât

Soru: Karımın ölen kocasından olan erkek ve kız çocuğuna, yani üvey çocuklarıma, zekât vermem caiz midir?

CEVAP

Çocuklar fakirse caiz olur. Mecmua-i Zühdiye'de şöyle deniyor:

Karısının ilk kocasından olan fakir evlâdına, üvey babası zekât verebilir. (İbni Nüceym)

Üvey çocuğa zekât verilebileceği İlmihal'de de yazılıdır.

Karı kocanın zekâtı ayrıdır

Soru: Bey ve hanımın hesapları ayrı mıdır?

CEVAP

Dinimize göre, erkekle hanımının mal varlığı ayrıdır. Birbirine eklenmez. Siz zengin, beyiniz fakir olabilir, siz fakir beyiniz zengin olabilir. **Kim zenginse kendi zekâtını verir.**

Beyinize ait değil, kendinize ait borcunuz varsa, mevcut paranızdan çıkarırsınız. Altınlarınızı tartıp alacaklarınızla birlikte hesap edersiniz. Hepsinin kırkta birini altın olarak, salih fakir bir müslümana verirsiniz. Ev, dükkan, araba gibi şeyler zekât nisabına katılmaz. Yani zekâtları verilmez.

Soru: Kendi paramı istediğim gibi harcayamam mı, çok bileziğim var, kendi zekâtımı veremem mi?

CEVAP

Kendi paranızı meşru yerlere, dilediğiniz gibi harcayabilirsiniz. Beyiniz karışamaz. Karışıyor, zulmediyor demektir. Onun parasını onun istemediği yerlere harcamanız uygun değildir. Eğer izin almışsanız, dilediğiniz yerlere verebilir, dilediğiniz gibi de harcayabilirsiniz. İzinsiz harcamanız doğru olmaz.

Bileziklerinizin zekâtını siz vereceksiniz. Kendi paranızdan vermeniz gerekir. Beyinizin hediye ettiği para varsa ondan da verebilirsiniz. Hediye olarak aldığınız para da sizindir. Zekât vermeye beyiniz razı olmasa da, muhakkak vermeniz gerekir. Onan habersiz verirsiniz. Kocanın razı olması meşru işlerde olur. Siz zekât verdiğiniz için sizden razı olmasa, bunun hiç kıymeti olmaz.

Soru: Eşimin nisabı bulan altını var. Zekât konusunda iki ayrı kişi gibi mi davranacağız, yoksa bu altından borçlarımızı düştükten sonra mı kalanı üzerinden zekât vereceğiz?

CEVAP

İki ayrı kişisiniz. Hanım zengin ise o zekât verir. Borç kiminse borçlarını çıktıktan sonra kalan malı nisaba ulaşıyorsa, üzerinden de hicri bir yıl geçmişse, zekâtını verir.

Soru: Hanımıma, sormadan onun adına zekât verebilir miyim?

CEVAP

Zekâtı herkes kendisi verir. Sormadan veremezsiniz. Sizi vekil ederse, yani benim zekâtımı bir müslüman fakire ver derse kendi paranızdan da verebilirsiniz.

Soru: Karı koca çalışıyor ve ortak para biriktiriyorlar. İkisinin parası zekât nisabını geçiyor, ama ayırsalar nisap miktarının altına düşecek. Zekâtı nasıl verecekler?

CEVAP

Diyelim ikisinin toplam paraları 100 gram altın ediyor. Bir kişi için nisabı bulursa da iki kişi için nisabı bulmaz. Yaklaşık 50 gram birinin 50 gramı ötekinindir. Dinimizde herkesin malı ayrıdır. Müşterek değildir. Zekât vermeleri gerekmez.

Soru: Hanımın zekâtını ondan habersiz bir fakire verdim. Duyunca razı oldu. Zekât sahih oldu mu?

CEVAP

Evet.

Soru: Zekâtımı vermek için, beyimi değil de, oğlumu, babamı, amcamı veya dayımı **vekil** edebilir miyim?

CEVAP

Elbette **vekil** edebilirsiniz. Onlar sizin zekâtınızı, kendi paralarıyla da verebilirler.

Soru: Bey zekât vermezse hanımı mesul olur mu?

CEVAP

Kendi borçlarınızı düştükten sonra şahsınıza ait **96** gram altın değerinde paranız var ise, zekât vermeniz gerekir. Baba zekât vermezse, hanımı ve çocukları bundan mesul olmaz. Zekât vermemenin birçok zararı vardır. Bir hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Zekât vermeyen toplum, kıtlıklara, bunalımlara maruz kalır.) [Taberani]

Zekâtla ilgili meseleler

1- **Ticaret malının zekâtı**, ticareti yapılan maldan veya değeri altın olarak verilir.

2- Paranın zekâtını kolayca hesap edip vermek için **kırkta biri** bulunur. Bu kadar liraya ne kadar altın alınıyorsa, o kadar zekât vermek gerekir.

3- Zekât zamanı hac zamanından önce olan, vakti gelince, zekâtını verir. Kalan parayla hacca gider. Zekât zamanı hac zamanından sonra, mesela Muharremde olan, önce hacca gider. Zekât zamanı gelince, hacdan artan paranın zekâtını verir.

4- Zekât verme günü gelip de, zekâtını vermeyen, daha sonra fakirleşip, elinde hiç parası kalmayan kimse, malı kendi telef ederse, zekât borcu affolmaz. Para kendiliğinden telef olursa zekât affolur. Yani malı, kendi harcar veya telef ederse, zekât affolmaz. Mesela borsada parasını yok ederse veya araba, buzdolabı gibi şeyler alarak parasının hepsini harcarsa zekât affolmaz, zekâtını ödemesi gerekir. Malı çalınırsa, kaybolursa, yanıp yok olursa yahut ödünç veya âriyet verip geri alamazsa, o zaman zekât vermek gerekmez.

5- Ödünç bir altın isteyen fakire, zekâta niyet edip verilse, sonra da ona hediye edilse zekât sahih olur.

6- Zekâtı dine uygun verebilmek için, bir fakirle **devir** yapılırken, fakire, (Bu parayı bana geri vereceksin, unutma!) diye tenbih etmek caiz değildir. Öyle anlaşmalı devir olmaz. Devir yaparken, altını verdiğimiz fakir, paranın kendisinin olduğunu kesin olarak bilmeli. Zekâtı dinin emrine uydurmak için bunun yapıldığını, altını kendi rızasıyla geri hediye ettiğini iyi bilmelidir. (Geri bana hediye edeceksin) denirse, yani verileni geri vermeye mecbur bırakılırsa, **devir** sahih olmaz.

7- Nisaba ulaşmayan [96 gram altını veya bu kadar zekât malı olmayan] erkek, devir ve iskata oturabilir. Taksitli borçlar zekâta dikkate alınır, fakat iskatta bunun mahzuru olmaz.

8- Dinimizde zekâtı verilmiş mal, **kenz** [istif edilmiş, stok edilmiş mal] değildir, gayrimeşru mal değildir. Bu malı, kimsenin zorla almaya hakkı yoktur. Zekâtını veren, malın hakkını ödemiş olur. Kimse bu malı alamaz. Bir kimsenin mülkü, ondan izinsiz kullanılamaz. (Dürr-ül-muhtar)

9- Zekât veya sadaka-i fitr verirken vekil olanın mutlaka sahibinin ismini söylemesi gerekmez. Kendi adına, bu benim zekâtım dese veya hediyem dese caiz olur, çünkü **vekil** asıl gibidir.

10- **Terzilik yapan, diktiği gömleğin ücretini fakirden almayıp, zekâta dâhil edebilir.** Altın olarak vermesi daha iyidir.

Kalaycılık yapan, kalayladığı kapların ücretini fakirden almayıp zekâtına sayabilir.

Diş doktoru, yaptığı dişlerin ücretini fakirden almayıp, zekâtına mahsup edebilir. Çünkü bunlarda mal temlik ediliyor. **Fakire gömlek, protez diş veya kalay verilmiş oluyor.**

Bir senelik ihtiyaç

Soru: Zekâtı hesaplarken, bir senelik gıda ihtiyaçları çıkarılıp kalan malın zekâtı mı verilir?

CEVAP

Eğer **gıda** mevcut olup ayrılmışsa bunların zekâtı verilmez. Çünkü İlmihâl'de deniyor ki:

Ticaret eşyasından evde kullanılmak için ve ticaret olunan gıdadan, bir senelik ev ihtiyacı için ayrılmış olanların zekâtı verilmez. Yani bütün bunlar, nisap hesabına katılmaz.

Bütün bu eşyayı, yiyecek, içecek, giyecek ve barınacak ev gibi **lüzumlu nafakayı satın almak için sakladığı altın, gümüş ve kâğıt paranın hepsi nisap hesabına katılır.** Yani zekâtları verilir.

Eğer eve alınmış gıda yoksa, nasıl olsa bir senelik gıdaya ihtiyacım var diyerek bir senelik gıda parası zekâttan düşmez.

Verilmemiş zekâtların devri

Soru: Verilmemiş zekâtların devri nasıl yapılır?

CEVAP

Verilmemiş zekâtların devri değil, bizzat zekâtı vermek gerekir. Ama kâğıt para ile verilmiştir, yanlışlık yapılmıştır, onun için devir yapılır.

Zekât borcunun **devir** yoluyla verilmesinde dikkat edilecek hususlar:

1- Zekât verilecek fakir (veya fakirler) dinen **fakir olmalıdır.**

2- Parayı geri iade edeceği için **borcu da olmamalıdır.**

3- Önceden anlaşma ve hile olmamalıdır. Dinin hükmü anlatılmalı, nasıl yapılabildiği öğretilmelidir.

Mesela beş senelik zekât borcu olan nasıl yapar?

Bunu tahmini rakamlarla, bir örnekle açıklayalım:

Şahsın, birinci sene iki çeyrek altın, ikinci sene üç çeyrek, üçüncü sene yok, dördüncü sene bir altın, beşinci sene 2 altın borcu olsun. Bunların toplamı olan 4 bir çeyrek altın, bir fakire verilir. Fakir, altınları alınca zekât işi tamam olur.

Başka bir örnek verelim:

Şahsın, birinci sene 10 gram, ikinci sene 14 gram, üçüncü sene yok, dördüncü sene 20 gram, beşinci sene 25 gram altın zekât borcu olsun. Bunların toplamı olan 69 gram altın, bir fakire verilir. Fakir, altınları alınca zekât işi tamam olur.

Fakir bir kişi ise:

Diyelim ki elimizde sadece 10 gram altın (mesela bir bilezik) var. Zekât niyetiyle bunu fakire veririz. Fakir bunu bize hediye edebilir veya satabilir. Her iki halde de bu bilezik tekrar bizim olmuş olur. Tekrar bunu zekât niyetiyle fakire veririz. Bu işlemi böyle 7 sefer, (69 gram zekât borcumuz olduğu için) tekrar ederiz. Yedinci seferde

altın fakirde kalır. Bizim zekât borcumuz ödenmiş olur. Fakir isterse bunu bize tekrar hediye edebilir veya satabilir. Ama hediye etmeye ve satmaya zorlanamaz. Çünkü mal onundur, kimse karışamaz.

Fakir iki kişi ise:

Yukarıdaki örnekte, fakir bir kişi değil de iki kişi ise, birinci fakire zekât niyetiyle 10 gramlık bileziği verdikten sonra, fakir buna geri hediye eder veya satar. Bileziğe tekrar böyle sahip olduktan sonra bunu ikinci fakire aynı şekilde verir. O da bunu geri hediye eder veya satar. Üçüncü sefer yine birinci fakire aynı şekilde verir. Bunu 69 gram tamam oluncaya kadar aynı şekilde yapar. (Önce birinci fakire sonra ikinci fakire, sonra tekrar birinci fakire ve ikinci fakire diye 69 gram olana kadar devam eder.)

Fakir üç kişi ise:

Yukarıdaki yaptıklarını sırayla birinci fakire, sonra ikinci fakire, sonra üçüncü fakire yapar. Böyle yapması devir sayısını azaltır, başka bir özelliği yoktur.

Soru: Ailece 10 senedir zekâtı para olarak veriyoruz. Bu zekâtı **devir** yoluyla nasıl veririz?

CEVAP

Tahmini olarak 10 senedir ne kadar zekât vermişse, yani ne kadar altın vermişse diyelim ortalama her sene yarım altın verdi. On senede 5 altın eder. Bu daha az veya daha fazla da olabilir. 5 altın alınır, bir fakire verilir. Fakir de gönlü ile bunu hediye ederse geçmiş senelerin **devri** yapılmış olur. Eğer beş altın bulunamazsa bir altın bulunur beş kere aynı fakire verilir. Fakir her alışında bunu verene hediye eder. Ama bir kalemde olursa yani beş altın bulunursa mesele kalmaz. Çok zenginse daha çok altın gerekir.

Zekâta hile karıştırmak

Soru: Zekâtı dine uygun verebilmek için, bir fakirle devir yapılırken fakire, (Bu parayı bana geri vereceksin, unutma) diye tembih etmek caiz mi?

CEVAP

Öyle anlaşmalı devir olmaz. Devir yaparken, altını verdiğimiz fakir, paranın kendisinin olduğunu kesin olarak bilmeli. Zekâtı dinin emrine uydurmak için bunun yapıldığını, altını kendi rızasıyla, bir lütuf olarak geri hediye ettiğini iyi bilmelidir. Geri bana hediye edeceksin denirse, yani verileni geri vermeye mecbur bırakılırsa, devir sahih olmaz.

Zekât borcu için devir yaptığını söyleyen bir okuyucuya, doğru yapıp yapmadığını anlamak için, (Fakire sıkı tembih etseydin, parayı geri bana vereceksin deseydin) dedik. (Evet, sıkı tembih ettim) dedi. Böyle devir yapmamalıdır!

Zekât borcu

Soru: Yıllarca verilmemiş zekât borcu nasıl hesaplanır?

CEVAP

Her yıl için kırkta birini verecek şekilde hesap edilir.

Fakir zekâtı geri verse

Soru: Zekâtımı altın olarak verdiğim fakir, bana o altınları hediye etti. Zekât borcundan kurtuldum mu? Bu altınların değeri kadar kâğıt parayı, bir fakire vermezsem günah olur mu?

CEVAP

Hayır, günah olmaz. İbni Âbidin hazretleri buyuruyor ki:

Bir kimse, zekâtını fakire verse, fakir de zekâtı aldıktan sonra, getirip zengine hediye etse, zekât verilmiş olur. (Redd-ül-muhtar)

Dine uygun zekât devri yapıldıktan sonra, fakir kendi gönlüyle hiçbir etki altında kalmadan parayı zengine verirse, İbni Âbidin’de bildirildiği gibi zekât verilmiş olursa da, **tenzihen mekruh** olmaması için o altınların değerini mal veya kâğıt para olarak, bir veya birkaç fakire vermek gerektiği bildirilmiştir.

Zekât veya sadaka istemek

Soru: Zekât veya sadaka istemek uygun mudur?

CEVAP

Bir günlük yiyeceği olanın, zekât veya sadaka istemesi haramdır. Fakat istemeden verilen sadakayı, zekâtı alması caizdir. Muhtaç olmayan fakirin, verilen zekât veya sadakayı almaması iyi olur. Biri zekât toplamak için vazife isteyince, **Resulullah** efendimiz, (Seni, insanların yıkayıp attıkları kirleri toplamaya memur etmek istemem) buyurdu. (İbni Huzeyme)

Zekât olarak verilen bir deveyi isteyen bir zata, (Şişman birinin, sıcakta terleyip vücudunu yıkadığı kirli su içilir mi? Zekât böyle kir gibidir) buyuruldu. (İmam-ı Malik)

(Zekât, karıştığı malı ifsad eder) hadis-i şerifini imam-ı Ahmed hazretleri, (İhtiyacı olmadığı halde, zekât olarak alınan mal, diğer malları helak eder) diye açıklamıştır. (Tergib)

Zekâtı muhtaçlara vermelidir! Kur'an-ı kerimin birçok yerinde namaz ile zekât beraber bildiriliyor. (Namazı kılın, zekâtı verin) buyuruluyor. (Bekara 43)

Soru: Fakir, zekât isteyebilir mi?

CEVAP

Hayır. Fakat fakir olduğunu bildirmesi caizdir.

Dilenmekteki ölçü

Soru: Zekât kimlere verilir? Dilenmekteki ölçü nedir?

CEVAP

Zekât, çalışamayacak derecede hasta veya sakat olanlara veya çalışıp da güç geçinen müslümanlara verilir. Allahü teâlâ böyle fakirleri, milletin içinde kırkta bir olarak yaratmıştır. Bunlara zekât veren zengin bir müslüman, hem ibadetlerini yaparak Allahü teâlânın rızasını kazanır, hem de sosyal yardım yapmış olur. Hem de malını, servetini fakirlerin haklarından ve tecavüzlerinden korumuş olur. Zenginler, servetin **kırkta birini** muhtaçlara verecek olursa, müslüman ülkelerde fakirliğin istismarı önlenmiş olur.

Zekât ve sadakalar, aynı zamanda sosyal yardım olup, ekonomik felaketleri önlemek için birer tedbirdir. Fakir, ihtiyacından fazla ve nisaptan az zekât alabilir. Nafakasından fazla; fakat nisap miktarından az malı olana **fakir** denir. Maaşı kaç lira olursa, olsun, evini idarede güçlük çeken her memur, fakir sayıldığı için zekât alabilir.

Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Muhtaç olmadan dilenen, ateş koru yutan kimse gibidir.) [Beyheki]

(Mal biriktirmek için dilenen, ateş koru dilenmiş olur.) [Müslim]

(Kendisinin veya çoluk çocuğunun katlanamayacakları bir ihtiyacı yok iken, dileneni Allahü teâlâ ummadığı yer ve zamanda muhtaç eder.) [Beyheki]

(Dilenci, dilenmekteki vebali bilseydi, hemen dilenmekten vazgeçerdi.) [Taberani]

(Gerçek yoksul, ihtiyacını karşılayacak bir şeyi olmayan, hatırlanmadığı için sadaka verilmeyen, kendisi de kalkıp kimseden bir şey istemeyen kişidir.) [Buhari]

(Şu üç şey için yemin ederim: Sadaka vermekle asla mal eksilmez. Öyle ise sadaka verin! Zulüm gördüğü şahsı, Allah rızası için affeden, dünya ve ahirette aziz olur. Öyle ise affedin! İsteme kapısını açana da, Allahü teâlâ fakirlik kapısını açar.) [İ.Ahmed]

(Dilenmeye mani olan zenginlik, sabah-akşam yiyeceğe malik olmaktır.)
[Ruzeyn]

Bir günlük yani sabah-akşam yiyeceği olanın dilenmesi caiz değildir. Dilencinin önünde bir günlük yiyecek parası varsa, ona bir şey vermek caiz olmaz. Fakat önünde para yoksa veya çok az varsa, onun bir günlük yiyeceği olduğu bilinmediğinden sadaka vermek caiz olur.

Her gün az da olsa sadaka vermelidir. Bir ay bekleyip de daha çok vereyim diyerek sadakasız gün geçirmemelidir.

Bilal-i Habeşi hazretleri, misafirlerine ikram etmesi için **Resulullah** efendimize vermek üzere en iyi hurmalardan bir yığın hurma ayırmıştı. Bir gün **Peygamber efendimiz**, Hazret-i Bilal'in evine gelip bu hurmaları görünce, bunların ne olduğunu sordu. **Hazret-i Bilal** de, (Bunları misafirlerinize ikram edesiniz diye size vermek üzere sakladım) dedi. **Peygamber efendimiz** buyurdu ki:

(Bunların Cehennemde duman olmasından korkmuyor musun? Ya Bilal bunları infak et, azalır diye korkma!) [Bezzar]

Hediye için bile uzun müddet saklamak uygun görülmemiştir.

Memura zekât

Soru: Memur; fitre, zekât alabilir mi?

CEVAP

Dinen zengin olmayan kimse, dolgun maaşlı memur da olsa, fitre ve zekât alabilir. İhtiyacı olan eşya ve borçlarından fazla olarak, **zekât nisabı kadar malı, parası bulunan müslümanın, fitre vermesi vacip olur.** Fitre, zekât alması, **haram** olur.

Fitre nisabına katılacak malın, ticaret için olması şart olmadığı gibi, elinde bir yıl kalmış olması da gerekmez. (Dürr-ül muhtar)

Halk arasındaki zenginlikle, dinin bildirdiği zenginlik farklıdır. Nisap miktarı malı veya parası olmayan bir kimsenin lüks arabası bulursa da zengin sayılmaz. Tersine evi olmayan, kirada oturan bir kimse, nisap miktarı paraya, altına veya ticaret malına sahip ise **dinen zengin** sayılır, böyle bir kimsenin zekât vermesi gerekir ve zekât alması caiz olmaz.

Nisaba malik olmayan herkes fakir sayılır, zekât alabilir. Nisaba malikse fitre vermesi vacip olur. Memur, 6.000 lira maaş alsa, fakat nisaba malik değilse, yani borçları çıkınca geriye nisap miktarı parası, malı kalmıyorsa, fakir sayılır. Aksine asgari

maaş alan bir kimse, borçları çıktıktan sonra, nisaba malik ise, zengin sayılır, fitre vermesi gerekir. (Redd-ül muhtar)

[**Nisap**, 96 gr **altın** veya bu değerinde **para**, **ticaret malı** demektir.]

Zekât ve hile

Soru: Bazı kimseler, hile ile zekâtı ortadan kaldırmak istiyorlar. Aynen iskat ve devirde olduğu gibi, zengin, zekâtını götürüyor, fakire veriyor. Fakir de "aldım kabul ettim" diyor. Sonra zengine veriyor. Bu âdet halini almıştır. Zenginler, zekât verirken, fakirin bunu iade edeceğini biliyor. Fakir de âdet olduğunu bildiği için, geri vermek üzere kabul ediyor. Zekât ile devri birbirine karıştırıyorlar. Böyle hile ile zekât vermek sahîh midir?

CEVAP

Hiçbir anlaşma ve hile olmadan, bir zengin, fakire zekât verse, fakir de, aldığı zekâtı zengine hediye etse, zekât verilmiş olur. Herkes malını istediği kimseye hediye edebilir.

Hizmetçi **Berire**, kendisine zekât olarak verilen malı, **Hazret-i Âişe** validemize hediye etmişti. O da, zekât malı olduğu için, **Resulullah** efendimize vermek istemeyince, **Peygamber efendimiz**, (Bu, **Berire** için zekâttır. Onun bize verdiği hediye olur) buyurdu. **Fakir** aldığı zekâtı, zengine hediye edebilir. Zenginini bunu alması helal olur. Çünkü fakir kendi mülkünden vermiştir. (Eşi'at-ül lemeât)

Zekât vermemek için hile-i bâtıla yapmak zulüm olur. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Zenginlerin zekâtı fakirlere kâfi gelmeseydi, Allahü teâlâ onlara ayrıca nafaka verirdi. Aç kalan fakir varsa, zenginlerin zulmü yüzündendir.) [El-Askeri]

Soru: Zekâtımı altın olarak bir fakire veriyorum. Verdiğim zekâtı fakir bana hediye ediyor. Zekât kadar parayı yine hayır işlerinde sarf ediyorum. Bu her sene böyle devam ediyor. Başka fakire versem, verdiğim zekâtı bana hediye etmez, bu ise hediye ediyor diye, hep aynı fakire zekât veriyorum. O da bana hediye ediyor. Böyle verilen zekât sahîh olur mu?

CEVAP

Fıkıh kitaplarında, (Bir zengin bir fakire zekâtını verse, fakir de, o zekâtı aynı zengine hediye etse, zekât verilmiş olur) buyuruluyor. (Redd-ül muhtar)

Ancak, bu âdet haline getirilirse, işin içine hile girmiş olur. Siz, bu fakir bana zekâtı hediye eder diye zekât veriyorsunuz. Fakir de, (Zengin, zekâtının hediye

edilmesini bekliyor. Hediye etmezsem ayıp olur) düşüncesiyle geri veriyor. Dürr-ül-muhtar'da, (Âdet haline gelen hediyeler, şart edilen ücret gibidir) buyuruluyor. Bu bakımdan böyle hileli işlerden uzak durmalıdır.

Soru: Kocam çok fakirdir, ama ben nisaba **malikim**. Zekât vermemek için bileziklerimin yarısını kızıma hediye etsem günah olur mu?

CEVAP

Farz olduktan sonra zekât vermemek için, hile yapmak **haram** olur.

Farz olmadan önce yapılan hile, **imam-ı Muhammed'e** göre **mekruhtur**.

İmam-ı Ebu Yusuf'a göre **mekruh** değildir.

Fetva **İmam-ı Muhammed'e** göredir.

İmam-ı a'zama göre, kadın kocasına **zekât veremez**. Fakat sizin gibi fakir, fakat dinen zengin olan bir kadının, **İmam-ı a'zama** göre caiz değilse de, zekâtını **imameynin** kavline uyarak fakir kocasına vermesi caiz olur. Bunun için hileye başvurmadan zekâtınızı beyinize verebilirsiniz.

Zekât verirken - önemli

Soru: 70 lira zekât vermem gerekiyordu. Bir fakire 140 lira değerinde bir altın verdim. Sonra bu altını bana 70 liraya satar mısın dedim, sattı. Zekâtım sahih oldu mu?

CEVAP

Altını fakire vermekle zekâtınız sahih oldu; ama 140 lira değerindeki altını ondan 70 liraya satın almak **mekruh** olur. Fakir bana zekât verdi diye utancından ucuza satmıştır. Böyle yapmak yanlıştır. Durumu olduğu gibi fakire bildirip, **mekruh** işlemekten kurtulmak gerekirdi. Yani benim 70 lira zekât vermem gerekiyor. Ancak elimde 70 lira değerinde altın yok. 140 lira değerinde var. Size bu altının yarısını zekât olarak verdim demek gerekirdi. Sonra o altının yarısını bana 70 liraya satar mısın denirdi. Satarsa altının yarısı zaten sizindi, diğer yarısını da rayiç fiyattan almış olurdunuz.

Soru: 50 lira zekât vermem gerekiyordu. Bir fakir arkadaşımda 140 lira değerinde bir altın vardı. Bu altını bana 50 liraya satar mısın sana zekât vereceğim dedim. O da 140 lira değerindeki altını 50 liraya sattı. Ben de ona altını zekât olarak verdim. Zekâtım sahih oldu mu?

CEVAP

Zekât sahih oldu. Ancak fakir normalde 140 lira değerindeki altını 50 liraya satmaz. (Zekâtı bana verecek) diye ucuza sattı. Böyle ucuza satın alınması **mekruh** olur. Bunun gibi, fakire 140 lira değerinde bir altın verip, mesela 100 liraya geri almak da aynı şekilde **mekruhtur**. Halbuki zekât işi olmasa idi, insan malını, altınını en ucuz fiyata satabilirdi. Hatta para almadan hediye bile edebilirdi.

Zekâta hile

Soru: Bazı kimseler, zekât vereceği zaman bir fakire, (Benim zekât borcum var. Gel, seninle devir yapalım) diyorlar. Fakire zekât olarak altın veriyorlar, fakir mecburen altınları geri hediye ediyor. Böyle zekât vermek sahih midir?

CEVAP

Altınla zekât verilmişse, geri almak caiz olmaz. **Devir**, kâğıt parayla verebilmek için bir kolaylıktır. Yoksa zekâtı ortadan kaldırmak için değildir.

Genelde hiçbir fakir, **devir** yapalım diyen zengine, (Senin vereceğin altınları sana geri hediye etmem, o altınlar benim olur) diyemez, bundan çekinir. Eğer fakir, altınları vermese, zenginin, (Seni devir yapacağız diye çağırdım, ver altınları) demesine fırsat bırakmamak için pazarlıklı devir yapmamalıdır.

Devir, zekâtı dinin emrine uygun olarak vermek için yapılır. Kâğıt parayla zekât verebilmek için, pazarlıksız olarak fakirle **devir** yapmak caiz olur. Daha önce mesele anlatılır. (Para fakirindir. Kendi rızasıyla altını geri hediye ederse, ben de bunun bedelini kâğıt para olarak veririm, böylece zekât dine uygun verilmiş olur. Fakir, parayı hediye etmeye mecbur değildir) demeli. **Devir** yaparken, altını verdiğimiz fakir, paranın kendisinin olduğunu kesin olarak bilmeli ve gönül rızasıyla zengine hediye etmeli. Zengin de, altın miktarı parayı bir veya birkaç fakire vermeli. Böyle yapılırsa dine uygun şekilde zekât verilmiş olur.

Zekâtı zorla almak

Soru: İslamiyet'te, devletin, ticaret malı zekâtını da zorla zenginlerden alacağını söyleyen Suriyeli yazarlar vardır. Devlet, zekâtı zorla alabilir mi?

CEVAP

Hükümet, şu 5 malı alamaz: **Emval-i batına, fitre, kurban, adak ve kefarettir.** (Kuduri Şerhi)

Zekât mallarından altın, gümüş ve ticaret eşyasına **Emval-i batına** denir. Zengin kimse, bizzat kendisi verir. **Zekât hayvanları ile topraktan elde edilen mallara Emval-i zahire** denir. Zekât memurları tarafından toplanan Emval-i zahire zekâtını, hükümet, zekât alması caiz olan yedi sınıftan her birine sarf eder. (Redd-ül muhtar)

Soru: Mezhepsizlerin her fikri yanlış mıdır? Mesela, ([Zekâtın başka malda da fakirlerin hakkı vardır](#)) hadisine göre, zekâtı hükümetin zorla alacağını, ayrıca sadaka vermeyenlerin fazla mallarına hükümetin el koyabileceğini bildirmeleri de mi yanlıştır?

CEVAP

Mezhepsizlerin her fikri değil, mezhepsiz fikirleri yanlıştır. Bahsettiğiniz hadis-i şerife mezhepsiz yazar yanlış mana veriyor.

Bu hadis-i şerif, **sadakanın**, zekât gibi farz olduğunu değil, nafile ibadetler arasında çok sevap olduğunu göstermektedir. Çünkü, **zekât** hakkını fakirlere vermeyenlere Cehennemde azap yapılacağı bildirildi. **Sadaka** hakkını vermeyenlere ise, hiç azap bildirilmedi. Sevabının çok olduğu bildirildi.

Bunun gibi, hadis-i şerifle bildirilen müslümanın müslüman üzerinde beş hakkından **selam vermek, hasta ziyaret etmek** ve **davet olunan yemeğe gitmek** haklarının da farz olmadıklarını İslam âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir.

Dinimizde zekâtı verilmiş mal, biriktirilmiş, gayri meşru mal değildir. Bu malı, kimsenin zorla almaya hakkı yoktur. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

([Zekâtı verilmiş mal, biriktirilmiş, istif edilmiş mal değildir.](#)) [Ebu Davud]

([Zekâtını vererek mallarınızı zarardan koruyunuz!](#)) [Hakim]

Görüldüğü gibi, **zekâtı verilen mal**, kenz, [yani istif edilmiş, stok edilmiş mal] değildir. Zekâtını veren, malın hakkını ödemiş olur. Kimse bu malı alamaz. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

([Bir müminin malını, onun rızası olmadan almak helal değildir.](#)) [Ebu Davud]

Bir kimsenin mülkü, ondan izinsiz kullanılamaz. (D.Muhtar)

Zekâtı önceden vermek

Soru: Her yıl Şevval ayının üçünde zekât veriyorum. Bu yıl, zekât günü dolmadan Ramazanda versem mahzuru var mı? Günü gelmeden verilirse, nafile olur mu?

CEVAP

Günü gelmeden vermek caizdir, nafile olmaz. Zekât verme tarihi gelince, nisabın altına düşerse, yani dinen fakir olursa, ancak o zaman nafile olur.

Şevval ayının üçü gelince, malınızı hesap ederseniz, eksik ise verdiğiniz zekâtı tamamlarsınız. Fazla ise zararı olmaz; hatta daha vakti gelmeden birkaç yılın zekâtını önceden vermek de caizdir. ([Tahtavi](#))

Bir kimse, zekâtını yanlış hesap edip, bir altın zekât vermesi gerekirken iki altın hesap etse, fakire verdikten sonra tekrar hesap etse, bir altın vereceğini anlasa, ikinci yıl vereceği zekâta bu bir altını mahsup eder. (Nimet-i İslam)

Soru: 3 altın zekât vermem lazım, 5 tane verip ikisini de gelecek yıla mahsup etmek sahih midir?

CEVAP

Evet.

Kameri aylara göre zekât

Soru: Miladi aylara göre zekât verilmez mi?

CEVAP

Zekât, miladi aylara göre değil, kameri aylara göre verilir.

Soru: Benim zekât verme günüm 10 Ağustos. Bu sene zekât verecek kadar mala borcumdan dolayı malik değilim. Ancak 15 Ağustos tarihinden sonra eşim maaşından bana altın takı alacak. Alacağı hediye ile birlikte zekâta malik olursam zekât vermem gerekir mi?

CEVAP

Zekât verme günü 10 ağustos olmaz. Hicri yani kameri aylara göre olur. 10 Recep, 7 Şaban gibi. 10 ağustos hangi aya tekabül ediyorsa onu tespit etmeniz gerekir. Geçen senenin 10 ağustosu 28 rebiülevvel geliyor. Bu sene 28 rebiülevvel ise 30 temmuza geliyor. 30 temmuzda dinen zengin sayılmazsanız, yani 96 gram altınınız yoksa, fakir olmuş sayılırsınız. Bundan sonra zengin olmanızın önemi yoktur. Yani yeni bir tarih tespit etmeniz gerekir. Diyelim ki 20 ağustosta zengin oldunuz, bunu kameri aya göre tespit edersiniz. Bir daha ki sene o ayın o günü gelince eğer zenginseniz zekât verirsiniz, yine zengin olmazsanız, yeni bir zenginlik tarihini beklersiniz.

Kağıt para ile zekât

Soru: (Para paradır, kâğıt parayla niye zekât verilmesin) diyor. Dinin bu konudaki hükmü nedir?

CEVAP

Günümüzde herkes, dinden bahsediyor, aklına göre konuşuyor. Niye böyle olmasın ki, bence bal gibi olur diyorlar. Allah ne emrediyor, **Peygamberimiz** ne buyuruyor, din kitaplarımız ne yazıyor demiyorlar. Akla göre ölçü olsa, akıl sayısı kadar din olur. Onun için, dinde nakil esastır.

Zekât olarak verilecek mallar yerine, bunların kıymetlerini de vermek caizdir. Kıymet denilince, altın ve gümüş anlaşılır. Başka mal [çek, senet veya paralar] anlaşılmaz; çünkü **eşyanın kıymeti altın ve gümüşle anlaşılır.** (Keşfi rûmuz-i gurer)

Fûlus [bakır] paraların kıymetleri nisabı bulunca, zekât olarak, bu fûlusun değerinin kırkta birini **gümüş** olarak vermek gerekir. (Miftah-üs-seade)

Bakır paranın zekâtı, aynı cins bakır paradan verilmez, **gümüş** olarak verilmesi gerekir.

İmam-ı Ebu Yusuf hazretleri buyurdu ki: Toprak sahiplerinden **uşur** ve **zekât** olarak, altın ve gümüş yerine, başka geçer akçe [kâğıt para] almak haram olur. Her ne kadar bunlar, herkesin kabul ettiği damgalı paraysa da, altın değil, bakır paradır. (Redd-ül-muhtar)

Altın ve gümüş olmayan, tedavüldeki para ile zekât verilmez. Zekât, ya altın veya gümüş, yahut ticareti yapılan maldan verilir. **İmam-ı Neseî** hazretleri buyuruyor ki: (Bir zengin, yemek satın alıp fakire yedirse, zekât vermiş olmaz.) (Zahire)

Zekât olarak altın ve gümüş yerine, bunların kıymeti kadar uruz [ticaret malı] vermek sahihtir. Elbise tüccarı, ya ticaretini yaptığı elbiseden veya değeri kadar altın, gümüş verir. (Tahtavi)

Beş devesi olan, bir koyun verir. 24'e kadar dört koyun verilir. 25'ten 35'e kadar olan deve için, iki yaşına girmiş bir yavru dişi deve verilir. 36'dan 45'e kadar, üç yaşına girmiş dişi deve yavrusu verilir. 46'dan 60'a kadar, yük vurulabilecek, dört yaşına girmiş dişi deve verilir. Bundan daha fazlası için de, yine belli sayılarda dişi deve verilir. Zekât olarak, erkek deve verilmez. Erkek develerin zekâtı bile dişi deve olarak verilir. Dişi devesi yoksa değeri kadar altın veya gümüş verilir. Başka mal verilmez. (Hindiyeye)

Niye dişi deve verilmesi gerektiğini bilemeyiz. Deveye binilir, eti yenir, yük taşır. Dişi devenin erkek deveden farkı var, süt verir, yavru doğurur; fakat dişi deve, erkek deve olmadan yavru doğuramaz. Buna rağmen dinimiz erkek deveyi zekât olarak vermeyi caiz görmüyor. Bir bakkal, dükkanında sattığı mallardan zekât verebilir, konfeksiyon malından zekât veremez.

Bir konfeksiyoncu da, ceket pantolon gibi sattığı mallardan zekât verebilir, fakat piring, yağ gibi bakkalın sattığı mallardan zekât veremez. Bir eczacı, ancak sattığı ilaçları zekât olarak verebilir yahut altın olarak verir. Konfeksiyon veya bakkal malzemeleri veremez. Halıcı veya mobilyacı ancak ticaretini yaptığı, sattığı malları zekât olarak verebilir. Oyuncakçı mobilya, mobilyacı oyuncak veremez. Bazıları, (Fakire ne versen alır, yeter ki ver, fakir razı olur) diyorlar. Evet, fakir razı olur, fakat

önemli olan, fakirin rızası değil, Allahü teâlânın rızasıdır. Kumarda da, faizde de, zinada da tarafların rızası vardır, ama Allah'ın rızası yoktur. Önemli olan Allah'ın emridir.

Dine uygun çare aramak

Hile-i şeriyye, harama düşmemek için kurtuluş çaresini bulmak demektir. Haramı helal veya helali haram yapmak için hile-i şeriyye yapılmaz. Yahut birinin hakkına mani olmak veya haksız mal ele geçirmek için hile yapmak caiz olmaz. Farzdan kurtulmak veya haram işlemek için hile yapmak haramdır. Buna hile-i şeriyye değil, hile-i bâtıla denir. Bir şey, farz veya haram olmadan önce, farz veya haram olmasını önlemek caizdir. Buna hile-i şeriyye denir.

Muteber eserlerde buyuruluyor ki:

Haramdan kurtulmak ve helale kavuşmak için hile-i şeriyye yapmak caiz ve iyidir. Böyle hilenin caiz olmasına senet, Sad suresinin 44. âyetidir. Bu âyet-i kerime, Eyüp aleyhisselam, hanımına yüz sopa vurmaya yemin edince, bu yemini yapmaktan kurtulması için yapılacak hile-i şeriyyeyi bildirmektedir. (Hindiyye)

Said bin Sa'd hazretleri anlatır:

"Babam Sa'd, **Resulullah**ın yanına, hasta, sarsak birini getirdi. Suçunu söyleyip ceza verilmesini istedi. **Peygamber efendimiz**, (Buna üzerinde yüz filiz bulunan bir dal ile bir kere vurunuz!) buyurdu. Böylece bir vurmakla, yüz sopa vurulmuş, had cezası yapılmış oldu. (Eşiat-ül-lemeat)

Âyet-i kerime ve hadis-i şerifte bildirilen hususlar da, hile-i şeriyyenin caiz ve iyi olduğunu göstermektedir. **İmam-ı a'zam** hazretleri de hile-i şeriyyenin caiz olduğunu bildirmiştir.

Zaruret olmadıkça; hiçbir sebep ile ödünç para alıp, faiz ödemek caiz değildir. Zaruret başkadır, ihtiyaç başkadır. Zaruret, kendinin veya nafakası lazım olanların aç, susuz, çıplak veya sokakta kalarak hasta olması demektir. Zaruret olunca, yani ölümden veya hastalıkla, bir uzvun yok olmasından korku olunca, helal yol bulunamazsa, faizle ödünç alınıp, bununla zaruret giderilir.

Nafakaya muhtaç olup, çalışamayan ve faizsiz ödünç bulamayan kimsenin nafaka için, faiz ile ödünç alması caiz olur ise de, böyle kimsenin, krediyi muamele satışı yolu ile alması iyi olur. Mesela, on altın alıp, üç ay sonra on iki altın ödemek isterse, on altını alırken, kalem, defter, kitap gibi herhangi bir şeyi de iki altına satın alıp, on iki altın borçlanır. Bunun gibi haram işlemekten kurtuluş yolu aramaya hile-i şeriyye denir. Zarurete düşenin, ibadetini kaçırmaması veya haram işlememesi için hile-i şeriyye

yapması lazım olur. İslamiyet'e uymaktan kaçmak için çare aramaya hile-i bâtıla denir ki, haramdır.

Zekâtı fakire veya vekiline, altın olarak verip sonra bunu kağıt paraya çevirmek, hile-i şeriyye olur. Zekâtı, sadaka-i fitrı, nezri ve kurbanı, kaza etmeden fakir olan, hile-i şeriyye denilen kolaylıkla, bunları kaza edebilir.

Eşini üç talakla boşayan müslümanın, nikahı kendi mezhebine uygun, fakat diğer üç mezhepten birine uygun değil idiyse, o mezhebi taklit ederek yeniden nikah yapar. Bu da hile-i şeriyye olur.

100 gram bileziği olan muhtaç bir kadın, dinen zengin sayılır. Zekât vermesi ve kurban kesmesi gerekir. Eğer bu muhtaç kadın, kurban kesmemek için, kurban bayramında sefere çıksa, bayramdan sonra memleketine gelse, artık kurban kesmesi vacip olmaz. Zekât vermemek için de, bileziklerinin yarısını çocuğuna hediye etse, zekât vermekten kurtulur. Fakat zekât farz olmadan önce yapılan böyle hile, **imam-ı Muhammed'e göre mekruh**, **imam-ı Ebu Yusuf'a göre caiz** olur.

Kağıt liraların zekâtını vermek için hile-i şeriyye

Bütün kitaplar, (kağıt liraların zekâtı, altın olarak verilir. Kağıt olarak verilmez) diyor. Kağıt liraların zekâtını verebilmek için, (Hile-i şeriyye) yapılır.

Borçlusuna zekât vererek onu borçtan kurtarmak için, (Sana zekat vereceğim. Fakat, senden alacağımı, vereceğim zekâtıma karşılık sayıyorum. Sen de kabul et!) demek caiz olmaz. Zekâtı fakire vermesi, fakirin de aldığı zengine geri vererek borcunu ödemesi lazımdır. Fakirin geri vermesine güvenemeyen alacaklı için, **Fetava-yı Hindiyye'nin** altıncı cildi sonunda diyor ki:

Alacaklı, güvendiği bir kimseyi borçlusuna göstererek, sana vereceğim zekâtı teslim almak ve sonra senin bana olan borcunu ödemek için, bunu **vekil** yap der. Fakir de o kimseyi böylece **vekil** yapar. O kimse zekâtı alınca, aldığı mal, fakirin mülkü olur. Sonra, bunu zengine geri vererek, fakirin borcunu ödemiş olur.

İki kimsenin bir fakirden alacakları olsa, bunlardan biri, fakire alacağı kadar zekât verip, onu kendine olan borcundan kurtarmak istese, fakire o kadar zekât verir. Sonra, alacağını fakire sadaka eder. Yani helal eder, başışlar. Sonra fakir, elindeki zekâtı bu zengine hediye eder. Yahut fakir, borcu kadar altını birinden ödünç alıp zengine hediye eder. Zengin bunu zekât niyeti ile bu fakire geri verir. Sonra, fakiri borcundan ibra eder. Yani, ona başışlar. Fakir, zekât olarak aldığı altınları, evvelce ödünç almış olduğu kimseye geri verir. Zekât ile [ve nezr edilen mal ile] hayrat ve hasenat yapılamaz. Yapmak için, bunları tanıdığı bir fakire verir. Fakir de, bunlar ile o hayırlı işleri yapar.)

Bunlardan anlaşılıyor ki, **kağıt para ile zekât verebilmek için**, vereceği kağıt paranın değeri kadar altın lira ağırlığındaki altın ziynet eşyasını hanımından veya bir tanıdığından **ödünç** alır. Altınları, tanıdığı veya akrabasından bir fakire zekât niyeti ile verir. Böylece kağıt paraların zekâtı verilmiş olur. Sonra, fakir bu altınları bu zengine hediye eder. **Zengin** de alıp, sahibine geri vererek borcunu öder. Zekâtı verilmiş olduğundan, zengin zekât vermek için ayırmış olduğu elindeki **kağıt paraların** bir kısmını bu fakire verir. Geri kalanı her türlü hayrata ve hasenata verir. Ancak, fakir de bu hayratın sevaplarına kavuşmak isterse, zekât olarak aldığı altınları geri hediye etmez, bu zengine satar. Sonra, hayırlı işler yapması için zengini vekil edip, kağıt paraları zengine geri verir.

Dört mezhep ilimlerinde mütehasıs, büyük âlim, seyyid **Abdülhakim Arvasi** hazretleri buyurdu ki:

(Kağıt paraların kıymeti, kıymeti itibariyyedir. İtibardan düşünce, kıymeti kalmadığı için, fitra ve zekâtı, kağıt para ile vermek caiz olmaz. Kağıt ile, önce verilmiş zekâtlar, altın ile devredilerek, kaza edilmeli. Hacdan başka, diğer mali ibadetlerin kazası **devir** yolu ile yapılır.) (Cennet Yolu İlmihali)

Bir okuyucunun sualleri

Soru: Zekâtı altınla verince fakir de gidip kuyumcuda bozduruyor. Kuyumcu da bundan % 10 kazanıyor; verdiğimiz zekâtın bir kısmı kuyumcuya gidiyor, bu adaletsizlik değil mi?

CEVAP

Dinin emrinde yanlışlık olmaz. Bir yerden ödünç bilezik vesaire altın alırsın, zekâtı verirsin. Fakire dersin ki eğer istersen bu altını bana sat, kuyumcu % 10 kâr eder, senin % 10 zararın olur. O da kabul ederse elinde vereceğin zekât parası ile bu altınları alırsın. Böylece zekât dine uygun verilmiş olur, fakir de bir kuruş zarar etmiş olmaz, kuyumcu da % 10 almış olmaz. Ödünç altınları da götürüp sahibine verirsin. Dinimizde yanlış bir şey yoktur ve olamaz, her şeyin kolayı ve çaresi vardır.

Kâğıt parayla zekât

Soru: Zekât, kâğıt parayla verilse, fakir de bu parayla kendisine altın alsa, zekât sahih olur mu?

CEVAP

Evet, sahih olur.

Kâğıt paranın zekâtı

Soru: Kâğıt paranın zekâtı hesaplanırken, **altının gram fiyatı** nasıl bulunur?

CEVAP

Kâğıt paranın zekâtı hesaplanırken, Cumhuriyet altını, Hamit lira, Aziz lira, Reşat lira gibi, piyasadaki basılmış, **damgalı altın liralara fiyatı en düşük olanı esas alınır**. Bunlar 7,2 gramdır. **En düşüğünün fiyatı 7,2'ye bölünerek, altının gram fiyatı** bulunur. Diyelim ki, Aziz lira en düşük olanıysa ve fiyatı da 576 liraysa, **bir gram altının fiyatı, $576/7,2=80$ liradır**.

Paranın zekâtı

Soru: 16 bin lira param var. Bunun zekâtı nasıl verilir?

CEVAP

Önce altının gram fiyatı bulunur. Mesela gramı 80 liraysa, 16 bin lira, 200 gram altın eder. 200 gram altının kırkta biri de, 5 gram altın eder. 5 gram altın zekât olarak verilir. 5 gram bulunamazsa, üç çeyrek altın verilir.

Altın ve parası olan

Soru: 70 gram 14 ayar altınla, 4000 lira parası olan, zekâtını nasıl verir?

CEVAP

Önce 4000 liranın ne kadar altın alabileceği hesaplanır. Altının gramının 80 lira olduğunu kabul edersek, $4000/80=50$ gram altın eder. Bunu, 70 grama ilave edince, 120 gram olur. Bunun kırkta biri 3 gram eder. Zekât olarak 3 gram altın vermek gerekir. Bu 3 gramı **22 ayardan** vermek çok iyi olur. **18 ayardan** verilirse de caizdir. Eğer 70 gramını 14 ayardan, kalan 50 gramını da 22 ayardan verirse bir mahzuru olmaz. Hepsini 14 ayardan verilirse **mekruh** olur.

Değişik ayardaki altınlar

Soru: 35 gram 14 ayar, 25 gram 18 ayar, 40 gram 22 ayar altını olan zekâtını nasıl verir?

CEVAP

Altınlar toplam, $35+25+40=100$ gram ediyor. Bunun kırkta biri yani 2,5 gramı, zekât olarak verilir. **Hepsini 22 ayardan vermek çok iyi olur**. 18 ayardan verilirse yine uygun olur, ama hepsi **14 ayardan verilirse mekruh** olur. Eğer altınların hepsinin ayarı 14 ise, o zaman 14 ayardan vermek **mekruh olmaz**. Yani altının ayarı ne ise, o ayardan veya daha yükseğinden vermelidir.

Nasıl hesaplanır?

Soru: Paranın zekâtı kolayca nasıl hesaplanır? Mesela 40 bin liranın zekâtı nasıl hesaplanır?

CEVAP

40.000 liranın zekâtını vermek için, önce kırkta biri bulunur. Bu da 1000 lira eder. 1000 liraya ne kadar altın alınıyorsa, o kadar zekât vermek gerekir. Diyelim ki, altının gramı 33,3 lira ise, 1000 lira, yaklaşık 30 gram altın alır. Bu 30 gram altın fakire verilirse zekât dine uygun verilmiş olur.

“Şimdi âdet böyledir” demek

Soru: Eskiden, zekât ya ticaret edilen maldan veya değeri altından veriliyordu, ama bugün altın yerine kâğıt para kullanılıyor. Niye kâğıt para verilmesin ki? Eskiden kağıyla gidiliyordu diye, şimdi uçağa binmeyecek miyiz? Şimdi insanların çoğu ne yapıyorsa aynısını yapmak gerekir. Eskiden böyleydi diyerek eski şeyleri yapmak, ayrı bir yol tutmak, yanlış değil mi?

CEVAP

Bu çok yanlış bir kıyastır. Allahü teâlâ, (Dininizi tamamladım, dinde noksanlık yoktur) buyuruyor. Dinî hükümler zamanla değişmez. Dini zamanla değiştirmek, dinde reform olur. Âdetler değişebilir, ama dinî hükümlerde değişiklik olmaz. Kağı, uçak âdettir, âdette değişiklik olur elbette. Zaten zamanın tekniğine uymak dinin emridir. İbadetlerde yenilik yapmak ise, dini değiştirmek olur. Yani Allah'ın koyduğu ibadet şeklini beğenmemek olur.

Dinimize aykırı değilse, âdetlere uymanın mahzuru olmaz. Âdetler dine aykırı ise, (Şimdi herkes öyle yapıyor) diye ona uymak caiz olmaz. Mesela şimdi insanların çoğu tesettürlü değil diye, (Herkes açık geziyor, ben de gezsem ne olur) denmez. Çok kimse namaz kılmıyor diye, (Ben de kılmam ne olur) denmez. (Şimdi herkes, zekâtını ticaret ettiği maldan değil de, gıda maddesi olarak veriyor, ben de versem ne çıkar. Her sene veriyorum, hiçbir şey de olmuyor) denemez. Dinimiz ticaret edilen maldan veya altın olarak verilir diyorsa, sadece ondan verilir. Konfeksiyoncu gıda maddesi veremediği gibi, gıda maddesi satan da, elbise olarak zekât veremez. Yani dinin emrine uyulur, herkesin yaptığı ölçü olmaz.

KURUMLARA ZEKÂT VERMEK

Soru: Kur'an-ı kerimdeki **fi-sebilillah** kelimesine, Allah yolunda olan her kurum ve kuruluş dâhil diyerek, dernekten partiye kadar her kuruluşa zekât verileceği söyleniyor. Bu doğru mudur?

CEVAP

Kur'an-ı kerimde zekât verileceği bildirilen 8 sınıftan biri de fi-sebilillah yani Allah yolundakilerdir. Bu sınıfa girenler:

- 1- Fi-sebilillahtan murad, **fakir askerler**dir. (Nur-ül-izah)
- 2- Fi-sebilillahtan murad, **cihad ve hac yolundaki muhtaçlar**dır. (Redd-ül-muhtar)
- 3- **İmam-ı Ebu Yusuf**'a göre, **savaşa gidemeyen fakirler**, **İmam-ı Muhammed**'e göre de **hac yolundaki fakirler**dir. (Dürer)
- 4- **Gaza veya hac için çıkıp da nafakası tükenenler**dir. (Tahtavi)
- 5- Üç mezhebe göre, **gazi ve askerler**dir. **Hanbeli'**ye göre **hac yolundakiler** de dâhildir. (Mizan)
- 6- **Gaziler** olduğunda, dört mezhepte ittifak vardır. (M. Erbea)
- 7- Zahid-ül Kevseri hazretleri, Makalat kitabında, (Hayır kurumlarına zekât verilmesi caiz değildir. Müctehid imamların hiç biri, hayır kurumlarına zekât verileceğini bildirmemiş ve bu konuda **icma** hâsıl olmuştur. Sonra gelen âlimlerin sözleri icmayı bozamaz) buyuruyor. [Demek ki, bugün hakiki bir âlim bile çıksa, kurumlara zekât verilmesine fetva verse, icmayı bozamayacağı için fetvası geçersiz olur. Zaten **hakiki âlim** de, icmayı bozucu fetva vermez.]

Bedayi'de, **fi-sebilillah** kelimesiyle Allah yolunda çalışanlar bildirilmiştir. Mesela zengin de olsa, ilim talebesine zekât verilir. **Dürr-ül-muhtar**'da diyor ki: Din bilgilerini öğrenmekte ve öğretmekte olanlar yani işi, mesleği bu olanlar, zengin olsalar bile, çalışıp kazanmaya vakitleri olmadığı için zekât alabilirler. **İbni Abidin** hazretleri bunu açıklarken buyuruyor ki: **Hadis-i şerifte**, (**İlim öğrenmekte olanın 40 yıllık nafakası olsa da, buna zekât vermek caizdir**) buyuruldu. Durum böyleyken, çeşitli kurumlar, zekât fonu diye bankaya bir hesap numarası açıyorlar yahut makbuzla para topluyorlar. Yukarıdaki vesikalardan anlaşılacağı gibi, bu yolla verilen paralar zekât yerine geçmez.

İbni Âbidin hazretleri, Bedâyide fi-sebilillah kelimesinin bütün kurbetler (Allah için olan bütün işler) olarak açıklandığını bildirmekte ve Nehr kitabından alarak, (Âlimler, zekât toplayanlardan başka, bütün sınıflara fakirlik şartı ile zekât verileceğinde ittifak etmişlerdir) buyurmakta, ayrıca, (**Mescid, köprü, yol yaptırmak, hac ve cihad etmek** gibi temlik sayılmayan yerlere zekât verilmez) hükmünü Zeylâi'den naklen bildirmektedir. [**Temlik**, zekâtı fakirin eline vermektir.]

Ülkemizde, dine hizmet eden, ilim talebesi yetiştiren yurtlar, Kur'an kursları, vakıflar ve başka hayır kurumları vardır. Bu kurumların bir yetkilisi, bir fakirden vekâlet alır. Fakir, kurumdaki yetkili şahsa vekâlet verirken, **(Benim adıma zekât almaya ve aldığın zekâtı dilediğin yere vermeye seni vekil ettim)** der. Yahut sadece **(Seni umumi vekil ettim)** demesi de kâfidir. Vekil de, aldığı zekâtı, talebelerin ihtiyaçlarına, kurumun başka ihtiyaçlarına sarf edebilir. Böylece hem istenilen hayır kurumuna yardım edilmiş ve hem de dine uygun zekât verilmiş olur. Bu konuda, www.ihlasvakfi.com sitesinde de bilgi vardır.

Böyle **vekalet** vermeden kurumlara zekât verilmez. Verilirse, zekât değil, sadaka olur. Zekât borcu ödenmiş olmaz.

Soru: Bir yazar, **(Kurumlara zekât verilmez, vekâleten de verilmez. Zekâtı alan şahıs, zekâtı kurumlara verirse, o zekât sahih olmaz)** diyor. Bu yanlış değil mi?

CEVAP

Evet, vekaleten diyerek de olsa kuruma zekât verilmez, fakat teslim alan şahıs, **fakir** ise veya **fakir vekili** ise, ona zekât vermenin hiç mahzuru olmaz. Kurumlara ancak bu yolla verilebilir. Zekât veren kimse, kuruma değil, fakire zekât veriyor. **Fakir**, bunu dilediği gibi harcar, dilediği yere bağışlayabilir. Kumara da, kuruma da verse zekât sahih olur. Günah olan bir yere vermişse fakir sorumlu olur, ama zekât yine verilmiş olur. Fakirin harcayacağı yer, zekât vereni ilgilendirmez. Salih fakirlere vermek elbette daha iyidir. Salih fakir de, aldığı zekâtı hayır kurumlarına verirse bunun hiç mahzuru olmaz. Kendisine de sevab olur.

Aişe "radiyallahü anha" buyurdu ki: **(Resulullah "sallallahü aleyhi ve sellem" odama geldi. Çömlekte et kaynıyordu. Ekmekle evde bulunan bir şey ikram ettim. (Et piştiğini gördüm) buyurdu. Hizmetçimiz Berire'ye sadaka verilen et idi. Siz sadaka [zekât] yemediğiniz için, bundan vermedim dedim. (Bu et Berire için sadakadır. Onun bize verdiği ise hediye olur) buyurdu).** Fakir aldığı zekâtı, zengine de verebilir. Verdiği hediye olur. Zenginın bunu alması helâl olur. Çünkü fakir kendi mülkünden vermiştir. **(Eşiat-ül lemeat)**

Görüldüğü gibi, **Peygamber efendimizin** zekât, sadaka alması caiz değil iken, fakir kendi malını verince caiz oluyor. Fakir veya fakir vekili, zekât malı kendi mülkü olduktan sonra onu zekât verilmesi caiz olmayan yerlere, mesela zenginlere, kendi anana babasına veya kurumlara da verebilir. **(Sen verilen zekâtı her yere harcayamazsın)** demek çok yanlış olur. Bilmeden yanlış fetva verenlere meleklerin lanet ettiği, hadis-i şerifle bildirilmektedir.

Derneğe zekât ve kurban verilir mi?

Soru: Bazı yazarlar, hayır kurumlarına, derneklere, camilere zekât ve kurban verilemeyeceğini durmadan işliyor. Bu işle uğraşanların hepsini bir kalemde kötülemesi doğru mudur? Dine uygun yaparı yok mudur? Mesela ben, hayır kurumunda çalışan bir fakire, **(Benim adıma zekât almaya ve aldığı zekâtı dilediğin yere vermeye seni vekil ettim)** diyorum. Kurban vekâletimi de verirken, **(Kurbanımı kesmeye, etini dilediğin yere vermeye seni vekil ettim)** diyorum. Vekilim olan fakir, aldığı zekâtı ve kestiği kurbanın etini bir hayır kurumuna verse, mahzuru olur mu?

CEVAP

Hiçbir mahzuru olmaz. Belki o yazarlar, dine uygun olmadan, yani fakire zekâtını vermeden, direkt hayır kurumuna verenleri kast etmiş olabilirler. Ama **(Şöyle verilirse mahzuru olmaz)** demeleri de gerekir. Çünkü dinimizin caiz gördüğü bir mesele gizlenmiş oluyor, kurunun yanında yaş da yanıyor, bu işi dinimize uygun yapanlar töhmet altında bırakılıyor. **(Kurumlara zekât ve kurban verilmez)** diye büyük manşetler atılıyor.

İhlas vakfı bu işi, dine uygun yapıyor. Kurbanlar şahıslara veriliyor. Zekâtları fakirler alıyor. Bunlar da kestikleri kurbanların etini veya aldıkları zekâtları getirip **İhlas vakfına** bağlaşıyorlar. Bunların dine aykırı bir yönü yoktur.

Evi olmayan da zekât verir

Soru: Bir takvim yaprağında aynen şöyle diyor:

“Zekât verilecek malın hem borçtan hem de sahibinin asli ihtiyaçlarından artmış olması şarttır. Asli ihtiyaçların başında orta halli bir mesken gelmektedir. Aynı zamanda aile fertlerinden bakmakla yükümlü olduğu kimselerin bir yıllık nafakası olması gerekir. Elinde bulunan altını veya hazır parası nisap miktarına ulaşsa bile, başını sokacak orta halli bir evi ve bir yıllık nafakası olmayan bir kimseye zekât farz değildir. Bu neye benzer? Suyu bulunan bir yolcu, yolda susuz kalabileceğini hesaba katarak suyunu kullanmayıp teyemmüm etmektedir. Böyle bir durumda su yok hükmünde olduğu için teyemmüm caizdir. Bunun gibi, bir kimsenin **asli ihtiyaçlarına** sarf edilmek üzere nisap miktarının üstünde parası olsa bile yok hükmündedir. Mesela bir kimsenin kırk koyunu olunca birini zekât olarak vermesi gerekiyor. 39 olunca, arada bir fark olmasına rağmen zekât düşmüyor. Çünkü Allahü teâlâ âyet-i kerimesinde **(Allah sizin için kolaylık ister, güçlük istemez)** buyuruyor. **(Bekara 185)** Allahü teâlâ hiç kimseye takatinin dışında bir yük yüklememektedir.”

Öyle zenginler var ki, parayı eve yatırmıyor, eve vereceği para ile ticaret yapıyor veya tahvil senedi falan alıp ev kirasından fazla kâr getiriyor. Böyle zenginlere de evi yok diye zekât düşmez mi?

CEVAP

Dinimizde dört delil vardır. **Akıl** delil değildir. Dört delilin hiç birinde evi olma şartı bildirilmiyor. Konuyu açıkça bildiren fıkıh kitapları varken akıl ile bunu açıklamaya çalışmak, elbette hakikati katletmek olur.

Hiçbir fıkıh kitabında **(Evi olmayan zengine zekât düşmez)** diye bir şart olmadığı gibi **(Bir yıllık nafaka)** şartı da yoktur. Bu tamamen indi görüştür. zekâtı teyemmüme benzetmek de indi bir kıyastır. **(Allah kolaylık ister, güçlük istemez)** ifadesini evi olmaya delil getirmek ne kadar yanlıştır.

Kolaylık olsun diye, ince çorap üstüne mesh etmek, 5 vakit namazı bir vakitte kılmak, dini değiştirmek olur. Sabah namazına kalkmak zordur, Allah kolaylık istiyor diye sabah namazını kılmamak kolaylık ise de dine aykırıdır. Bir ay Ramazan orucu çok diye üç gün oruç tutmak kolaydır ama, Allah'ın emri yerine gelmiş olmaz. Bir gün oruç tutmak daha kolaydır. En kolayı da hiç oruç tutmamak ve hiç zekât vermemektir. Demek ki **ölçü, kolaylık değil, dinin emrine uymaktır**. Dinimiz kırk koyundan biri zekât olarak verilir buyuruyor. Daha aşağısına zekât düşmez diyor. Din ne emrediyorsa odur.

Hadis-i şeriflerde buyuruluyor ki:

(20 dinar olana kadar altının zekâtını vermek gerekmez. 20 dinar olup da üstünden bir yıl geçerse, yarım dinar zekât vermek gerekir. Daha fazla olursa, hesabı ona göredir.) [Ebu Davud]

(Gümüş 200 dirheme ulaşıncaya, 5 dirhemi zekât olarak verilir.) [Ebu Davud, Tirmizi, Ahmed]

(Nisaba ulaşıp da, zekâtı verilen mal, kenz [istif edilmiş] değildir.) [Ebu Davud, Hâkim, Hatib]

Aşağıdaki yazılar, **Redd-ül-muhtar, Dürer Gurer, Hindiyye, Cevhere, Dürr-ül-münteka, Camiur-rûmuz, Uyun-ül-besâir, Tahtavi** gibi kıymetli eserlerden alınmıştır:

İslamiyet'e uygun ve rahat olarak yaşayabilmesi için kullanılması gereken şeylere, ihtiyaç eşyası denir. Bunlar yiyecek, giyecek, ev gibi şeylerdir. Bu ihtiyaç eşyasının mevcut olması şart değildir. Eğer mevcut ise, zekât nisap hesabına katılmaz.

İhtiyaç eşyasını almak için biriktirilen para nisap hesabına katılır. Zira zekât için, ihtiyaç eşyasına malik olmak şart değildir. Bu eşya mevcutsa nisaba katılmaz.

Altın ile gümüş, para olarak veya kadınların ziynet eşyası olarak kullanılsın, ev, yiyecek, kefen satın almak için saklanılsın, kılıç gibi ihtiyaç eşyası olsalar da, zekât nisabının hesabına katılır.

Ticaret için olmayan ev, apartman, tezgah, kamyon, gemi ve demirbaş eşyanın zekâtı verilmez. **Bir senelik ev ihtiyacı için ayrılmış olan gıdaların da zekâtı verilmez.** Yiyecek, içecek, giyecek ve barınacak ev gibi lüzumlu nafakadan olan ihtiyaç eşyası satın almak için sakladığı altın, gümüş ve kağıt paranın hepsi nisap hesabına katılır, yani zekâtları verilir.

Evi olmayan zenginler

Soru: Bir yazar diyor ki:

(Zengin evi yoksa, kirada oturuyorsa ona zekât düşmez. Ev, onun ihtiyacıdır. Nakit tasarruflarında zekât oranı % 2.5 tur. Ev almak için biriktirilen para için bu oran büyük yekun tutar. Ev alana kadar bu para bence zekâttan muaf tutulmalı. **Kur'anda nisapla ilgili bir âyet yok.** Ancak nisabı açıklayan hadisler ile Peygamberin uygulaması ve fıkıhçıların görüşleri var. Hazret-i Peygamberin uygulaması, kendi döneminin ortalama zenginlik ölçüsünü veren ictihadına dayalıdır. **Peygamberin ictihadı bağlayıcı değil, yol göstericidir.** Yani değişmez bir ölçü değildir. Nisap, günün şartlarına göre yeniden tespit edilmelidir.)

Kur'an'da nisap miktarı yok diyor. Kur'anda beş vakit namazın vakitleri de yok. Ama **Resulullah** bunu bildirmedi mi? Onun bildirmesi niye bağlayıcı olmuyor ki? O zaman namaz vakitleri de, namazın farzları da bağlayıcı olmaktan çıkarılıp bir reform mu yapılmak isteniyor? Bu yazarın görüşleri doğru mudur?

CEVAP

Deveye boynun eğri demişler, nerem doğru ki demiş. Yukarıdaki görüşler tamamen yanlıştır. Yazar, asırlardır gelen **fıkıh kitaplarının hiç birine itimat etmiyor, fıkıhçıların görüşü diye basite alıyor.** Hatta **Resulullah** efendimizin hükümlerine bile, ictihad diyor, bağlayıcı olamaz diyor. Bunlar değişmeli diyor. Yazara hadis-i şerifleri bildirsek bağlayıcı değil diyecek. Mezhebimizin fıkıh kitaplarını delil getirsek, onlar birer görüş, benim de görüşüm var diyecek. Adam mezhep falan kabul etmiyor ki.

Ama biz mezhebe inanan, **Resulullah**ın koyduğu hükmü bağlayıcı ve fıkıh kitaplarını senet kabul eden okuyucularımız için, bütün muteber fıkıh kitaplarında yazılı olan **mezhebimizin hükümlerini** bildiriyoruz:

- 1- **Altın, gümüş** ve **ticaret eşyasında** zekât nisabı **kırkta bir**dir.
- 2- **Koyunda kırkta bir, sığırdı otuzda bir, beş deve**de de **bir koyun**.
- 3- **Madenlerde beşte bir, toprak mahsullerinde onda bir**dir. **Parayla sulanırsa yirmide bir**e iner.

Burada bildirilen zekâta tâbi mallar çok ucuzlasa da, çok pahalı olsa da yine oranları kıyamete kadar değişmez. Mezhepsizler beğenmeyip değiştirse de, değişmiş olmaz.

Öyle zenginler var ki, parayı eve yatırmıyor, eve vereceği para ile ticaret yapıyor veya tahvil senedi falan alıp ev kirasından fazla kâr getiriyor. Bu yazara göre, böyle zenginler de, evi olmadığı için zekât vermez.

Muteber fıkıh kitaplarında para ne için biriktirilirse biriktirilsin, nisabı buluyorsa zekât vermek gerektiği yukarıdaki yazıda bildirildi.

Öğrenciye zekât

Soru: İlmihal'de, nisaba malik olsalar bile, ilim öğrenen ve öğretenlere zekât vermek efdaldır diyor. Yani bugünkü profesörlere ve üniversite öğrencilerine zengin de olsalar zekât verilir mi demek isteniyor?

CEVAP

Hayır. Ancak **din ilmi tahsil eden ve din ilmi öğretenlere** zekât vermek caizdir.

Bana borçlu fakire zekât

Soru: Bir fakirde alacağım var. Zekâtımı ona saysam caiz olur mu?

CEVAP

Caiz olmaz.

Bir zenginın bir fakirden alacağı olsa, fakire borç senedini verip, "Sana alacağım kadar zekât vermeye niyet ettim. Sen de borcuna karşılık kabul et, böylece ödeşmiş olalım" dese, fakir de kabul etse, zengin zekâtını vermiş olmaz. Çünkü zekât, **borç senedi vermekle**, razı olmakla verilmiş olmaz. Ancak **mal teslim etmekle olur**. Bu zenginın zekâtını fakire vermesi, fakirin de, aldıktan sonra, tekrar zengine geri vererek

borcunu ödemesi lazımdır. Ev kirasını ödeyemeyen fakir kiracıya, mal sahibi kirayı almadan ona bağışlasa, bu para zekât yerine geçmez **sadaka** olur. (Redd-ül muhtar)

Soru: Fakirde alacağımız var. Zekât yerine sayalım diyoruz. Fakire zekâtımızı versek, borcunu yine vermez. Yani borcunu vermez diye fakire güvenemiyoruz. Hangi yolla fakirin borcunu zekâta mahsup edebiliriz?

CEVAP

Fakirin, borcunu vereceğine güvenemiyorsa, güvendiği birini fakire göstererek, (Zekâtını almak ve borcunu ödemek için, bunu **vekil** yap) der. Zekâtı bu vekile verir. **Vekil** de, zengine geri vererek, fakirin borcunu öder. Böylece hem zekât verilmiş olur, hem de fakirin borcu ödenmiş olur. (Dürr-i yektâ, Mîzân-ı Kübra)

Zekâta hediye demek

Soru: Ödünç bir altın isteyen fakire, zekâta niyet edip ödünç diye verilse, sonra da o altın hediye edilse zekât sahih olur mu?

CEVAP

Evet, sahih olur.

Zengine zekât verilmez

Soru: Bir hoca, zengin de olsa her çeşit öğrenciye zekât verilebileceğini söyledi. Zekât fakirin hakkı değil mi? Zengine nasıl verilir? Öğrenci olmanın ayrıcalığı nedir?

CEVAP

Her çeşit öğrenciye zekât verilmez. Müslüman ve fakir olma şartı aranır. Fakir olmayan öğrencilerden biri istisnadır. O da din ilmini öğrenen ve öğretenlerdir. Din kitaplarında şöyle bildiriliyor:

Din bilgilerini öğrenmekte ve öğretmekte olanlar da, zengin olsalar bile, çalışıp kazanmaya vakitleri olmadığı için zekât alabilirler. (Dürr-ül-muhtar)

İbni Abidin hazretleri Dürr-ül-muhtarın bu ifadesini açıklarken buyuruyor ki:

Cami-ul-fetava'da bildirilen hadis-i şerifte, (İlim öğrenmekte olanın kırk yıllık nafakası olsa da, buna zekât vermek caizdir) buyuruldu.

Bir hadis-i şerifte de, şu zenginlerin de zekât alabileceği bildirilmiştir:

Allah yolunda cihad eden, borçlu ve borcunu ödeyemeyen zengin, kendi memleketinde zengin olduğu halde, bulunduğu yerde parasız kalan ve çok alacağı varsa da, alamayıp muhtaç kalan Müslümanlar. (Ebu Davud)

Esnaf ve tüccarın zekâtı

Soru: Bizim tezgahımız, ham maddemiz ve işlenmiş eşyamız var. Demirbaş eşyalar var. Bunların hepsinin zekâtı verilir mi?

CEVAP

Tezgah, ticaret için olmadığı, yani satılık olmadığı, eşya imal edildiği için zekâtı verilmez. İsterse değeri milyarları bulsun. Ne kadar kıymetli olursa olsun, demirbaş eşyanın da zekâtı verilmez. **Sanat sahiplerinin, imalatçıların ham maddelerinin veya işlenmiş eşyalarının zekâtı verilir.**

Koltuk satan bir tüccar, mevcut koltuklarının zekâtını verir. Sattığı koltuklarından iki takımını kullanmak üzere evine alsın, zekâtını vermez.

Zeytinyağı satan bir tüccar, senede iki teneke zeytinyağı yese, bu iki teneke yağın zekâtını vermez. **Ticaret için olan diğer bütün gıdalardan bir senelik ev ihtiyacı için ayrılmış olanların da zekâtı verilmez. Yani nisaba dahil edilmez.**

Soru: Her eczanede sık sık mal değişir. Bu malların zekâtı nasıl hesaplanır?

CEVAP

Malın değişmesinin önemi yok. Bakkal, manav öyle değil mi? Mal önemli. **Kaç liralık mal varsa onun zekâtı verilir.**

Sual 1: Kuyumcu, dükkanındaki 14, 18, 22 ayar altınlardan hangisine göre zekât verecektir?

CEVAP

Yüksek ayardan vermek evladır.

Sual 2: Altınlara işçilik de hesaba katılacak mı?

CEVAP

Hurda ve işlenmiş altınlar tartılır, bunun kırkta biri zekât olarak verilir. Zekât altın olarak verildiği için işlenmiş olması veya olmaması fark etmez.

Sual 3: Altın, alış fiyatından mı, satış fiyatından mı hesap edilecektir?

CEVAP

Eldeki **altının kırkta biri zekât olarak verildiği için**, alış veya satış fiyatını hesaba katmak gerekmez.

Soru: Zekât için bir malın üzerinden bir yıl geçmesi lazım deniyor. Ben manavım. Kimi bir gün, kimi de bir hafta kalmıyor. Bu malların zekâtını vermeyecek miyim?

CEVAP

Malın değil, zenginliğinizin üzerinden bir yıl geçince, elinizdeki malların zekâtını vermeniz farz olur. Mesela 3 Recebde, nisap miktarı malınız olsa, elinizdeki mallar değişip öteki Recebin üçünde yine elinizde nisap miktarında mal varsa, bu malların zekâtını vermek farz olur. İsterse bu mallar elinize yeni girmiş olsun, fark etmez.

Soru: İpekböceği, balık ve tavuk yetiştiren, zekâtını nasıl verir?

CEVAP

Kıymetini nisaba dahil eder.

Soru: Ortağın biri, zekât vermezse, diğerlerine de günah olur mu?

CEVAP

Günah olmaz. Herkes kendi hissesinden mesuldür. Fakat zekât vermeyen kimse ile ortak olmak doğru değildir. Allah'ın emrini yapmayan ve fakirin hakkı olan zekâtı vermeyen kimse, başka günah da işleyebilir. Ortağına hıyânet de edebilir. Allah korkusu olmayan ne yapmaz ki?

Soru: Gölde yetiştirilen balıkların zekâtı olur mu?

CEVAP

Satınca, bu para diğer zekâta tâbi mallarla beraber nisaba ulaşırsa zekâtı verilir.

Soru: Eti ve yumurtası için tavuk ticareti yapan zekâtı nasıl verir?

CEVAP

Sene sonundaki malı, nisabı bulursa zekâtı verilir.

Soru: Birkaç ineğim var. Çok süt satıyorum. zekâtı nasıl verilir?

CEVAP

Sene sonunda **parası nisaba dahil edilir.**

Soru: Cıvata gibi binlerce malı, zekâta tek tek mi saymak lazımdır?

CEVAP

Satın alınırken nasıl hesap edilmişse, öyle yapılır.

Soru: Halı ticareti yapan zekât olarak başka mal verebilir mi?

CEVAP

Veremez.

Soru: Halı imal eden, mayi sabunun, ipliğin de zekâtını verir mi?

CEVAP

Tüccar, sanatkâr, mevcut malın fiyatını, **mal oluş fiyatından hesaplar**. Sabun, iplik dahildir.

Soru: Gömlek diken terzi, zekâtı gömlek olarak verebilir mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Zekâtta, basmaların birkaçını ölçüp top halinde tayin caiz mi?

CEVAP

Zannı galip ile caiz.

Soru: Bir tüccar, verdiği vergiyi veya çaldırdığı malı yahut alamadığı malını zekât olarak sayabilir mi?

CEVAP

Sayamaz.

Soru: Vergi zekât yerine geçer mi?

CEVAP

Geçmez.

Soru: Miktarı ve ödeme tarihleri belli olan vergi borçları da, zekât bakımından diğer borçlar gibi mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Alacak senetlerini zekât olarak vermek caiz mi?

CEVAP

Alacak **dey**ndir. Nisaba katılırsa da, **ayn zekâtı deynden verilmez**.

[Ayn = Kendinde bulunan mal (veya hazır, mevcut olan mal)]

Deyn = Kendinde bulunmayan mal (veya hazır olmayan mal)]

Soru: Elden ele dolaşan hisse senedi, nisaba dahil edilir mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Zekâtı hesaplarırken, hisse senetlerimin değerini nasıl hesap edeceğim?

CEVAP

O günkü piyasa değeri ne ise ondan hesap edilir.

Soru: Kamyon çekmek için önceden yatırılan paramın zekâtı var mı?

CEVAP

Yatırılan, alıcının mülkünden çıkar. Artık satıcındır.

Soru: Altı tane sütünü sattığım ineğim var. Bunların zekâtı nasıl verilir?

CEVAP

30 tane olmadıkça ineklerin zekâtları verilmez. Gelirlerinden elinizde ne kalmışsa ve öteki paralarınızla nisabı buluyorsa o zaman **gelirlerinin zekâtları verilir.**

Soru: Zekât, **ticareti yapılan maldan** veya değeri altın olarak mı verilir?

CEVAP

Evet.

Soru: Zekât, kârdan mı verilir?

CEVAP

Zekât kârdan değil, ticaret malının veya paranın tamamından verilir.

Soru: Ticaret için inşaatım var. Sermayeyi inşaata yatırsam, yıl sonunda elde para kalmazsa, inşaatın zekâtı verilir mi?

CEVAP

İnşaata yatırılan paranın zekâtı hemen verilmez. Bir yıl sonra mevcut malın piyasaya göre değerinin zekâtı hesap edilir. **Malı satınca eline geçen paradan zekât verilir.**

Soru: Müteahhidim. Yapacağım evi, peşin üç yüz milyona sattım. O evi, iki yüze yapabilirim. Üç yüzden, iki yüzü çıkarınca, kalan 100 milyonun mu zekâtı verilir?

CEVAP

Evet.

Soru: Temele harcanan zekât hesabına katılır mı?

CEVAP

Evet.

Soru: Arsa karşılığı inşaatım yarım halde. Zekâtı nasıl verilir?

CEVAP

Mevcudun zekâtı verilir. Satılacak olan yarım inşaat ticaret malıdır. Arsa karşılığı verilecek daireler borç olarak kabul edilir. Zekâtı verilmez. **Satılık dairelerin zekâtı verilir.**

Soru: İnşaat halindeki satılık binaların zekâtı nasıl verilir?

CEVAP

Satın alınan bütün malzemenin parası, ticaret malı gibi nisaba katılır. (Binanın yapılan kısmının tahmini fiyatı değil) **Veya** binaların satıldıktan sonra geçmiş senelerinkini de beraber verir. (Yani inşaatı başlattığı ve devam ettiği senelerin.)

Zekât verilecek kimseyi araştırmak

Soru: Fakir olduğumu sandığımız birine zekât verilir mi?

CEVAP

Zekât verilecek kimseyi araştırmak gerekir, zan üzerine zekât verilmez. Dinen fakir olup olmadığı araştırılmalıdır. Gerekirse kendine sorulmalıdır. Sana zekât vereceğim demeden, dinen zengin misin, fakir misin gibi sorular sormalıdır. Borcun var mı gibi. Zaten zekât verirken, bu zekâtım demek de şart değil, hediye dense de olur.

Araştırarak zekât verince

Soru: Bazı kimselere, (Zekât vereceğim, tanıdığınız fakir kimse var mı?) diye sordum. Onlar da, (Şurada bir fakir var, ona verebilirsin) dediler. Zekâtımı verdim. Daha sonra, zekât verdiğim kişinin Müslüman olmadığını öğrendim. Zekâtım sahih oldu mu? Yeniden mi vermem gerekir?

CEVAP

Müslüman olmayana zekât vermek sahih değildir. Ancak zekât verecek kimseyi soruşturup araştırarak, zekâtını verdikten sonra, bunun zengin veya zekât verilmesi caiz olmayan biri olduğu anlaşılrsa, zararı olmaz. Yani zekâtınız sahihtir. Rastgele değil, araştırarak verdiğiniz için yeniden vermek gerekmez.

ZEKÂT ve VEKÂLET

Soru: Fakirim. Adıma zekât alması ve isterse bunu kullanması için başkasına nasıl vekalet vermeliyim?

CEVAP

Vekalet verirken, (Adıma zekât almak ve dilediğin yere harcamak üzere seni vekil ettim) demeniz yeterlidir. Bir kişiyi **vekil** etseniz, o başkasını, o da başkasını **vekil** edebilir.

Soru: Fakirden zekât için vekalet alınınca zengin olana veya iptal edene kadar mı geçerli olur?

CEVAP

Evet.

Soru: Fakir vekili zengin, vekili olduğu **fakire** zekât verebilir mi?

CEVAP

Verebilir.

Soru: Zekâtın kim tarafından verildiğini fakire bildirmek şart mı?

CEVAP

Zekâtın kim tarafından verildiğini söylemek şart olmadığı gibi, bu zekât demek de şart değildir. **Hediyemizdir demek de kâfidir.**

Soru: Birkaç senedir bir **fakirin** vekiliyim. Her sene vekaletin yenilenmesi gerekir mi?

CEVAP

Gerekmez. Yenilenirse de mahzuru olmaz.

Soru: Zekâtını vermek üzere biri beni vekil etti. Ben de başkasını, o da başkasını vekil edebilir mi?

CEVAP

Zincirleme olarak sonsuza kadar vekalet verilebilir.

Soru: Fakir ve dul bir kadına biri para vermiş ve bu zekât parasıdır istediğine ver demişler. Kadın, ben bu parayı kullanabilir miyim diye soruyor.

CEVAP

O para ile altın alırsa zekât dine uygun verilmiş olur.

Soru: Zekât için **umumi vekil** olan, kendi anasına zekât verebilir mi?

CEVAP

Vekil olduğu için verebilir.

Soru: Babasından umumi vekalet alan, zekâtı kardeşine veremez mi?

CEVAP

Veremez.

Soru: Fakir vekili babasından zekât alabilir mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Zengin biri, fakir olan bir yakınından vekalet alsa, zekât alabilir mi?

CEVAP

Vekil, asıl gibidir. Vekalet aldığı kimse adına hareket ettiği için zekât alabilir. Ancak zengin olduğunu bilenlerin suizannına sebep olmamak için, **vekil** olduğunu bildirmelidir.

Soru: Zekât veya sadaka-i fitır verirken, vekil olanın, illa sahibinin ismini söylemesi gerekir mi? Kendi adına bu benim zekâtım dese veya hediyem dese caiz olur mu?

CEVAP

Evet caiz olur. Vekilinin ismini söylemesi gerekmez. Çünkü **vekil** asıl gibidir.

Soru: Fakirlerin vekili olan kimse, aldığı zekâtları, habersiz karıştırıp, sonra fakirlere dağıtması caiz midir?

CEVAP

Evet caizdir. Zenginlerin vekilinin böyle yapması caiz olmaz. Fakat başka bir kavilde, caiz olduğu da bildirildi.

Soru: Zekâta bir kimse hem zengin, hem de fakirin vekili olabilir mi?

CEVAP

Evet olabilir.

Soru: 7-8 yaşındaki bir çocuğa, şu altını al, falancaya zekât olarak ver dense caiz olur mu?

CEVAP

Akıllı çocuk, alışverişe ve zekât vermeye **vekil** yapılabilir.

Soru: Zenginlerin zekât paralarını alıp, birbiri ile karıştırdıktan sonra, fakirlere verse zekât sahih olur mu?

CEVAP

Fakirlere zekât vermek için, zenginlerin vekili olan kimse, zenginlerden aldığı zekâtları birbirleri ile karıştırınca, hepsi kendi mülkü olur; fakirlere kendi malından sadaka vermiş olur; **zenginlerin zekâtları verilmiş olmaz**. Eğer fakirler, önceden bu kimseye izin vermişlerse, onların vekilleri olarak toplamış ve fakirlerin mallarını birbirleri ile karıştırmış olur. Bu durumda da zekâtlar verilmiş olur.

Zekâta vekil

Soru: Zekât vermek için, **(Dilediğine ver)** denilerek **vekil** edilen kimse, zekâti kendi **fakir hanımına** veya **fakir çocuğuna** verebilir mi yahut **fakirse kendisi** de alabilir mi?

CEVAP

Üçünü de yapabilir. (Dürr-ül-muhtar)

ZİYNET EŞYALARININ ZEKÂTI

Soru: Kadınların takındığı inci, zümrüt, elmas ve pırlanta gibi ziynetlerin zekâti olur mu?

CEVAP

Kadınların altın ve gümüş hariç, başka ziynet eşyaları, ne kadar çok olursa olsun, zekât nisabına dahil edilmez. Fakat kurban nisabına dahil edilir. Yani nisabın üstünde ziynet eşyası olan kadın zengindir, kurban kesmesi vaciptir.

Soru: Altın kaplanmış, kolye ve kordonun zekâti nasıl hesaplanır?

CEVAP

Altın miktarı yarıdan az olan karışımın zekât hesabı, ağırlığıyla değil, kıymetiyle yapılır.

Soru: Bize ait olmayan fakat bizde bulunan ziynet eşyalarının zekâtını kim verir?

CEVAP

Kimin ise o verir.

Soru: 100 gram ağırlığında beş tane bileziğim vardı. Param olmadığı için bileziğin birini bozdurup zekâtımı vereyim dedim. Kuyumcuya giderken bileziğimi çaldırdım. Zekât vermem gerekir mi?

CEVAP

Nisaptan düştüğünüz için zekât af olmuştur. Eğer o bir bilezik ile bir mal alsaydınız, yine nisaptan düşerdiniz, fakat zekâtını da vermeniz gerekirdi, çünkü kendi arzunuzla nisaptan düşmüş olurdunuz.

Gümüşün zekâtı

Soru: Tepsi, şekerlik ve ibrik gibi gümüş eşyalarının toplamı, 1 kg tutan bir kimse, bunların zekâtını nasıl verir?

CEVAP

İlmihal'de deniyor ki:

(200 dirhem ağırlığında olan bir gümüş ibrik, sanat, işçilik bakımından 300 dirhem kıymetinde olsa, bunun zekâtı 5 dirhem gümüş verilir. 5 dirhem gümüş kıymetinde altın verilemez. 7.5 dirhem gümüş kıymetinde, altın vermek lazımdır.)

Gümüşün nisabı 200 dirhemdir. Bu da 672 gram eder.

Eğer gümüş olarak verilecekse, **1 kg gümüş için, 25 gram gümüş verilir.** Gümüş verilmeyecekse, 25 gram gümüşün değerı verilmez, 1 kg gümüşün değerı ne kadar tutuyorsa, **bunun kırkta biri kadar altın verilir.** Mesela bugün, 1 kg gümüş, 600 lira ediyorsa, kırkta biri 15 lira eder. Ama zekât olarak, 15 liralık altın verilmez. Bir gümüş eşya; işçilik, sanat ve antika değerıyla birlikte, 6 bin lira ediyorsa, **bunun kırkta biri olan 150 lira değerinde altın vermek gerekir.** Gümüş olarak verilse idi, 25 gram gümüş vermek gerekirdi. Bu da 15 lira ederdi. Demek ki, gümüş olarak verilince 15 lira eden 25 gram gümüş veriliyor, **değerı altın olarak verilince 150 liralık altın vermek gerekiyor.**

Bir de şu husus var. Bir kimsenin sadece 500 gram gümüşü olsa zekât vermez. Eğer, başka parası veya altını da varsa, hepsi birlikte nisaba katılır. Mesela, 3.000 lira ile 500 gram da gümüşü varsa, gümüşün değerı, hurda gümüş olarak 300 lira olsa da, işçilik ve sanat değerı yönünden 5.000 lira ediyorsa, bu kimsenin $3.000 + 5.000 = 8.000$ liranın zekâtını vermesi gerekir.

Altın ve gümüşün zekâtı

Soru: Zekât için **gümüşün nisabı 200 dirhem, altınınkı ise 20 miskaldir.** Bunların yarısı mesela 100 dirhem gümüşle 10 miskal altını olanın zekât vermesi lazım geliyor, fakat İlmihal'de, (95 dirhem gümüşle 1 miskal altını olsa ve 1 miskal altın kıymeti, 5 dirhem gümüş ise, altın nisabını doldurduğu için zekât verir) deniyor. Bu, ne 20 miskal altın, ne de 200 dirhem gümüş ediyor. Burada bir yanlışlık yok mu?

CEVAP

Verdiğiniz örnek yanlıştır. 100 dirhem gümüşle 10 miskal altını olan zekât vermeyebilir. Bu, altın ve gümüşün fiyatına göre değişir. Gümüşün fiyatı düşükse nisabı bulmayabilir. Mesela bugün için nisabı bulmaz. Çünkü 100 dirhem gümüş, 10 miskal altın etmez. Etseydi nisabı bulurdu. Gümüşün dirhemi bugün için 2,3 liradır. 100 dirhem gümüş 230 lira eder. Bununla da ancak 5,4 gram altın alınabilir. Bu da, 1 miskalden 0,6 gram fazla eder. Yani, bugün için 100 dirhem gümüş, yaklaşık 1 miskal altına tekabül etmiş olur. 10 miskal altını vardı, gümüş de bir miskal olunca, 11 miskal eder. 11 miskal altının ise zekâtı olmaz.

İlmihal'de bildirilen ifadede yanlışlık yoktur. 1 miskal altının kıymeti, 5 dirhem gümüş, 95 dirhem gümüş ise, 19 miskal altına tekabül eder, deniyor. Yani 19 miskal altın değerinde gümüşle bir miskal altını olan 20 miskali bulduğu için zekât verir.

Bunun gibi, (150 dirhem gümüşle, 40 dirhem kıymetinde, 5 miskal altını olan, zekât verir) deniyor, çünkü gümüşün altına ilavesiyle nisap meydana geliyor. 40 dirhem gümüş, 5 miskal altın ediyor. 20 miskali bulmak için, 15 miskal değerinde gümüşü varsa zekât verir. 15 miskal altın ise, 120 dirhem gümüş eder. Elinde 150 dirhem gümüş olduğuna göre, zekât vermesi gerekir. Nisab gümüşe göre değil, altına göre hesap edilir. Bir örnek daha verelim:

Bugünün rayicine göre, 150 dirhem gümüşle 18 miskal altını olanın, zekât vermesi gerekir mi?

150 dirhem gümüşle, bugün 2 miskal altın alınamadığı için zekât vermek gerekmez. 19 miskal altınla 150 dirhem gümüşü olsaydı zekât verirdi. **Demek ki, eldeki gümüşün değeri altının nisabını doldurursa zekât vermek gerekiyor.** Mesela, 15 miskal altını olanın elinde, 5 miskal değerinde gümüş varsa nisabı buluyor demektir.

Alacakların zekâtı 1

Soru: Çok alacağım var ama ne zaman ödeyecekleri belli değil. Zekâtını şimdi vermem şart mı?

CEVAP

Şimdi vermek şart değildir. Şimdi verilmezse, ele geçince, geçmiş yılların zekâtı da verilir.

Soru: İflas veya inkâr edendeki alacağımın zekâtını vermem gerekir mi?

CEVAP

Kayıp olmuş, gasp olunmuş, gömüldüğü yer unutulmuş mal ve inkâr olunan alacaklar, nisap hesabına katılmaz ve ele geçerlerse, önceki senelerin zekâtları verilmez.

Soru: Bir hanım mehr-i müeccel olarak kocasından alacağı altınların zekâtını verir mi?

CEVAP

Nisap hesabına katar, fakat zekâtını vermez. Aldıktan sonra verir.

Soru: Paylaşılmamış miras malımız var. Nisaba dahil edilir mi?

CEVAP

Miras alacakları nisap hesabına dahil edilir. Fakat ele geçmedikçe zekâtı verilmez.

Alacakların zekâtı 2

Soru: (Alacak ele geçmedikçe nisaba katılmaz ve zekâtı verilmez. Nisaba dâhil etmek veya zekât vermek için alacağın banka hesabına geçmesi şarttır. Ele geçmedikçe kaç yıl borçluda kalırsa kalsın zekâtı verilmez) deniyor. Para ele geçince geçmiş yılların zekâtı verilmez mi?

CEVAP

Elbette verilir. Alacaklar ele geçmeden de zekâtını vermek caizdir.

Senetli veya iki şahitli olan yahut itiraf olunan alacaklar, iflas edende ve fakirde de olsa, nisaba katılır. Ele geçince, geçmiş yılların zekâtı da verilir.

HAYVANLARIN ZEKÂTI

Soru: Saime hayvan dişi hayvan mıdır? Erkek hayvanların da zekâtı verilir mi?

CEVAP

Saime, yılın yarından fazlasında kırdada, çayırdada parasız otlayan eti veya sütü için yetiştirilen erkek veya dişi hayvanlardır. **Yalnız yünü için, yük taşımak için veya binmek için olursa, saime sınıfına girmez, zekâtı verilmez.**

Saime hayvanlar

Soru: Evde, evin bahçesinde beslenen hayvanların zekâtını vermek gerekir mi?

CEVAP

Yılın yarından fazlasında, parasız çayırdada otlayan hayvanlar, üretmek için, sütü için olursa, bunlara **saime** hayvan denir. Saime hayvan sayısı, nisabı bulursa, zekâtı verilir.

Yün için, yük taşımak için, binmek için olursa, saime denilmez ve zekâtı verilmez. (Mevkufat)

Demek ki, parasız çayırda otlamayıp, **evde besleniyorsa, üretmek veya eti ve sütü için de beslense yine zekâtı verilmez. Çift sürmek, yük taşımak, binmek için yetiştirilen hayvanların zekâtı olmaz.**

Sığırın zekâtı

Soru: Sığırın zekâtı nasıldır, kaç sığır için kaç tane vermek gerekir?

CEVAP

30'dan az sığırı olan, bunların zekâtını vermez.

30-39 sığır için, **iki yaşına** basmış (erkek veya dişi) **1 buzağı** verilir.

40-59 sığırı için, **üç yaşına** basmış (erkek veya dişi) **1 dana/düve** verilir.

60-69 sığır için, **iki yaşına** basmış (erkek veya dişi) **2 buzağı** verilir.

70-79 sığır için, **iki yaşına** basmış (erkek veya dişi) **1 buzağı** ile

üç yaşına basmış (erkek veya dişi) **1 dana/düve** verilir.

80-89 sığır için, **üç yaşına** basmış (erkek veya dişi) **2 dana/düve** verilir.

90-99 sığır için, **iki yaşına** basmış (erkek veya dişi) **3 dana/düve** verilir.

100-109 sığır için, **iki yaşına** basmış (erkek veya dişi) **2 dana/düve** ile

üç yaşına basmış (erkek veya dişi) **1 dana/düve** verilir.

70'ten sonra, her 10 sığır için, yukarıdaki gibi hesap edilir.

Manda zekâtı da sığır gibidir.

Dana ve kuzu zekâtı

Soru: Bir kimsenin 50 tane kuzusu veya 40 tane buzağısı olsa, bunların zekâtını verir mi?

CEVAP

Bir yaşını doldurmamayan kuzuların ve iki yaşını doldurmamayan danaların zekâtı verilmez, fakat koyunlar ve sığırlar da varsa, yavrular da hesaba katılır.

Mesela 30 koyunu ve 10 kuzusu olan zekât verir. Kuzu olarak zekât verilmez. Koyundan verilir.

20 inek ile 5 buzağı ve 5 danası olan zekât verir.

30 - 39 sığır için **1** adet, **1** yaşını doldurmuş **erkek** veya **dişi buzağı** verilir.

40'tan 59'a kadar sığırı olan, **1** adet **2** yaşını bitirmiş, **erkek** veya **dişi dana/düve** verir.

Koyun ve keçi zekâtı

Soru: Koyunun ve keçinin zekâtı ne kadar verilir?

CEVAP

Koyunun nisabı **40** tanedir, **40'tan** az koyunu olan, bunların zekâtını vermez.

40'tan 120'ye kadar koyunu olan, yalnız **1** koyun verir.

121'den 200'e kadar koyun için, **2** koyun verilir.

201'den 399'a kadar, **3** koyun verilir.

400 için **4** koyun,

Sonra her **100** koyun için **1** koyun artar.

Koyun, keçi, erkek, dişi zekâtları hep böyledir.

Bir yaşını doldurmayan kuzuların zekâtı verilmez, fakat koyunu da varsa, o zaman yavrular da hesaba katılır.

Deve ve sığır yavruları da böyledir.

Kuzu, hiçbir zaman zekât olarak verilmez.

Deve zekâtı

Soru: Develerin zekâtı dişi deve olarak mı verilir?

CEVAP

5 devesi olan, **1 koyun** verir.

24'e kadar (her **5** devede **1** koyun olmak üzere) **4 koyun** verilir.

25'ten 35'e kadar olan deve için, 2 yaşına girmiş **1 yavru dişi deve** verilir.

36'dan 45'e kadar, 3 yaşına girmiş **1 dişi deve yavrusu** verilir.

46'dan 60'a kadar, yük vurulabilecek, 4 yaşına girmiş **1 dişi deve** verilir.

61'de 5 yaşına girmiş **1 dişi deve** verilir.

76'de 2 tane 3 yaşına girmiş **1 dişi deve** verilir.

90'de 2 tane 4 yaşına girmiş **1 dişi deve** verilir.

121'den 144'de kadar **her beş deve için** 4 yaşına girmiş **2 dişi deve ve 1** koyun verilir.

145-149'da 4 yaşına girmiş **2 dişi deve ve** 2 yaşına girmiş **1 dişi deve** verilir.

150 olunca da, 4 yaşına girmiş **3 dişi deve** verilir.

Bundan sonra **174'e** kadar **her beş deve için** 4 yaşına girmiş **3 dişi deve ve 1** koyun verilir.

175'de 4 yaşına girmiş **3 dişi deve ve** 2 yaşına girmiş **1 dişi deve** verilir.

186'da 4 yaşına girmiş **3 dişi deve ve** 3 yaşına girmiş **1 dişi deve** verilir.

196 – 200 (dahil)'de 4 yaşına girmiş **4 dişi deve** verilir.

200'den sonraki her 50 deve için "150 – 200 arasındaki develer için" **50** devenin hükmü uygulanır.

At ve eşek zekâtı

Soru: Atın ve merkebin zekâtı nasıl verilir?

CEVAP

Erkek ve dişi atlar, bir arada ve çayırdaki, **üretmek için beslenirse** zekâtını vermek gerekir. Binmek ve yük için ise, zekâtları verilmez. Yalnız erkek atı [aygırı] olanın zekâtı olmaz, çünkü bunlar üremez. **Ticaret niyetiyle beslenirse**, ticaret malı zekâtı verilir. **Ticaret için olmayan** katır ve merkep, çok olsa da, zekâtları verilmez.

Atın nisabı yoktur. Her at için bir miskal [4,8 gram] altın verilir. İsterse, atların kıymetini hesaplar. Kıymetleri altın nisabını dolduruyorsa, **kırkta biri** kadar altın verir.

Kürk hayvanı zekâtı

Soru: Kürk için yetiştirilen hayvanların zekâtı nasıl verilir?

CEVAP

Hayvanların kıymeti, nisabı bulacak kadar çoksa, kıymetleri üzerinden verilir.

Soru: Hayvan zekâtı verilirken, borçlar düşülür mü?

CEVAP

Evet.

Şafiilerin **Hanefi** mezhebini taklit etmesi

Soru: Yeni evlendim. Hanımım **Şafii** mezhebinde. Zekâtını **Hanefi**'yi taklit ederek verebilir mi?

CEVAP

İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

(Müslümanları sıkıştırmak, incitmek haramdır. **Şafii** âlimleri, kendi mezheplerinde yapılması güç şeylerin **Hanefi** mezhebine göre yapılmasına fetva vermişlerdir. Mesela **Şafii** mezhebinde sekiz sınıfın her birine zekât verilmesi gerekir. Bugün bu sınıfların hepsi olmadığı için zekât vermek imkansızdır. Bunun için **Şafii** âlimleri, **Hanefi** mezhebi taklit edilerek zekât verilmesine fetva vermiştir. Çünkü **Hanefi** mezhebinde bu sınıflardan birine vermek kâfidir.) [c.3,m.22]

[Zekât verirken, **Hanefi** mezhebini taklit eden **Şafii**'nin, namazda, oruçta ve diğer ibadetlerde de **Hanefi**'yi taklit etmesi gerekmez.]

Zekât borcu varken

Soru: Zekât borcu varken sadaka vermek, Ramazandan oruç borcu varken nafile oruç tutmak ve diğer farz borcu varken nafilesini yapmak caiz midir?

CEVAP

Caiz değildir. Çünkü farzın önemi büyüktür. Hadis-i şeriflerde buyuruluyor ki:

(En faziletli cihad farzları ifa etmektir.) [İ. Ahmed]

(Herkes nafile ile meşgul iken, siz farzları yapmaya çalışın!) [Miftah-ün-necat]

(Farzı yapmakla Allahü teâlâya yaklaşıldığı gibi, hiçbir şeyle yaklaşılamaz.)

[Beyheki]

(Farz ibadetleri yapan, insanların en âbidi olur.) [İbni Adiy]

(Kazaya kalmış namaz borcu olanın nafile namazları kabul olmaz.) [Dürret-ül fahire]

Hazret-i Ebu Bekir, Hazret-i Ömer'e yaptığı vasiyette buyurdu ki:

(Allahü teâlânın gece yapman gereken hakkını gündüz yapsan ve gündüz yapman gerekeni de gece yapsan kabul etmez. Üzerine farz olan ibadetleri ödemediğin nafile ibadetini kabul etmez.) [Kitab-ül Harac]

İmam-ı Rabbani hazretleri buyurdu ki:

(Nafilelerin farzlar yanındaki değeri, okyanus yanında bir damla gibi bile değildir.)

[m. 260] (Nafile ibadet, bir farzı terk etmeye sebep olursa, ibadet olmaz, zararlı olur.)

[m. 123]

Şu halde, bir insanın bir lira zekât borcu olsa, bu farz borcunu ödemediği, bir milyon cami yaptırsa, milyonlarca insana, milyarlarca sadaka verse kabul olmaz.

Soru: Zekât borcumuz var iken, sadaka vermemiz uygun olur mu? Yahut zekât parası ile yol, köprü, çeşme, cami yaptırsak mahzuru olur mu? Kaza namazı borcumuz var iken, çok sevap olan tesbih namazı, kuşluk namazı kılsak sakıncası olur mu?

CEVAP

İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

(Farz ibadetin yanında nafile ibadetin hiç kıymeti yoktur, deniz yanında damla bile değildir. Melun şeytan, müminleri aldatarak, farzları küçük gösteriyor, nafileyi teşvik ediyor. Zekât verdirmeyip nafile sadakayı güzel gösteriyor. Halbuki bir altın zekât vermek, yüz bin altın sadaka vermekten daha sevaptır.) [Müjdecî Mektuplar]

Milyarlarca sadaka vermekle, binlerce çeşme ve cami yaptırmakla hasıl olan sevap, bir kuruş zekât sevabına eşit olamaz. Çünkü çeşme ve cami yaptırmak nafile ibadettir, zekât ise farz ibadettir.

Peygamber efendimiz, kaza namazı borcu olanın nafilelerinin kabul olmayacağını bildiriyor. Ömür boyu nafile namaz kılınsa, iki rekat farz namaz sevabına kavuşamaz.

Nafile namaz kılmak ve farz olmayan ibadetleri yapmak yerine farzı ayn olan [herkesin kendisine lazım olan namaz, oruç gibi] ilimleri öğrenmek lazımdır. Bir kimse ömür boyu nafile ibadet etse, bir sayfa farzı ayn olan ilmi öğrenmenin sevabına kavuşamaz.

Farz-ı ayn ilimden bir şey öğrensen eğer,

Dünyanın hazinesi etmez bu kadar değer.

Borçlunun hayrı

Soru: Zekâtını vermeyen ve imkânı varken borçlarını ödemeyen kimsenin yaptığı hayır hasenata sevab verilir mi? Duası kabul olur mu?

CEVAP

Zekât vermemek ve borcunu ödememek haramdır. Din kitaplarında, (Haram işleyenin, haram yiyenin duası kabul olmaz) ve (Farz borcu olanın nafileleri kabul olmaz) buyuruluyor. Zekât vermeyen zengin, binlerce fakirin hakkını gasp etmiş olduğu için ve Allahü teâlânın emrini yapmadığı için, bunun bütün hayratı, hasenatı kabul olmuyor. İmkânı varken borcunu ödemeyen de, böyle haklar altında kalmaktadır.

Fakire nisap miktarından fazla zekât vermek

Soru: Zekât olarak vereceğim miktar, borcu olmayan bir fakire nisap miktarından fazla olabilir mi?

CEVAP

Fazla olamaz, fazla olursa zekât mekruh olur. Eğer o fakirin çocuğu, hanımı varsa, mesela bir evde üçü de fakir iseler, verilen zekât üçe bölünür, her birine verilen miktar nisabı geçmezse mekruh olmaz. Çocuğun küçük olmasının mahzuru olmaz, yeter ki fakir olsun.

Soru: Fakire 100 gr altın zekât verilse, sahih olur mu?

CEVAP

Sahihtir; fakat borçsuz fakire nisap miktarı veya daha çok zekât vermek mekruh olur. Fakire verilen altın, onu zengin edecek kadar fazla olmamalıdır. Borçlu fakire borcunu ödeyip nisabı bulmayacak kadar zekât verilebilir. Mesela fakirin 80 gram altın borcu var ise, o fakire 170 gram altın vermek mekruh olmaz; çünkü borcunu ödedikten sonra elinde nisap kadar parası kalmıyor.

Soru: Fakire vereceğim zekât miktarı onu dinen zengin konuma getiriyor. Ne yapmam lazım?

CEVAP

Fakirin hanımı, çocukları da fakirse her birine, zengin olmayacak miktarda verilebilir. Yahut fakire zengin olmayacak kadar para verirsiniz, o parayı harcadıktan sonra, tekrar yine verirsiniz.

Soru: 1 kg altın borcu olan fakire,1 kg altın zekât vermek caiz mi?

CEVAP

Evet.

UŞUR

Soru: Uşur nedir?

CEVAP

Toprak mahsullerinin zekâtına uşur denir. Fakir veya borçlu olanın da uşur vermesi gerekir. Fakat ticaret malı ve hayvan zekâtı böyle değildir. Borçlar düşüldükten sonra kalanı, nisap miktarını buluyorsa zekât verilir. İmam-ı a'zam hazretleri buyuruyor ki:

(Mahsul topraktan alındığı zaman, az olsun, çok olsun onda birini veya kıymeti kadar altın veya gümüşü Müslüman fakirlere vermek farzdır.)

İmameyn'e göre, uşur vermek için mahsulün bir yıl dayanıklı olması ve miktarının 1250 litreden [yaklaşık bir tondan] çok olması gerekir. Mesela yarım ton buğdayı çıkan fakir, İmameyn'in kavline göre uşur vermezse günaha girmez. Fakat zenginin yüz kg. buğdayı olsa onda birini vermesi gerekir.

Uşur veren fakir, başkalarının verdiği uşru alabilir. Fakat zenginin zekât alması haramdır.

Bir kimse tarlasının veya bahçesinin onda birini bir fakire verse, tarlasının veya bahçesinin kalan kısmının uşrunu yine her sene vermesi gerekir.

Uşrun nisabı yoktur. Mahsul az olsa da, uşru verilir. Uşur, onda bir olarak verilir. Yapılan masraflar düşülmez. Sadece paralı sulama olursa veya motorla sulanırsa, yirmide bir verilir. Uşur vermek, Enam suresinin 141. âyeti ile emredilmiş, onda birinin verilmesi de hadis-i şerif ile bildirilmiştir.

Soru: Akrabalarım, bahçemi ücretsiz ekip uşur vermiyorlar. Ben mesul müyüm?

CEVAP

Hayır.

Uşru verilmeyen ürün

Soru: Uşru verilip verilmediği bilinmeyen veya verilmediği bilinen üründen bize hediye edilirse, yemek caiz olur mu?

CEVAP

Bilinmiyorsa yemek caizdir. Uşrunu vermediği biliniyorsa, onda birini ayırıp, fakire verdikten sonra yemek iyi olur.

Soru: Buğday, arpa ve hurmanın uşrunu kilo ile tartarak vermek caiz midir?

CEVAP

Evet caizdir.

Soru: Zeytine yaptığımız masraf, mahsulden fazladır. Uşur vermek gerekir mi?

CEVAP

Toplanıyorsa vermek gerekir.

Soru: Çok masraf edip çok az mahsul alanın, yine uşur vermesi gerekiyor mu?

CEVAP

Masraf ne kadar çok, mahsul de ne kadar az olursa olsun, her mahsulün uşrunu vermek farzdır.

Soru: Gülün uşru verilir mi?

CEVAP

Ticaret niyetiyle olduğu zaman zekâtı verilir.

Soru: Buğday ve arpanın uşrunu, arpadan vermek caiz midir?

CEVAP

Evet.

Soru: Buğdayın uşrunu, başka yılın buğdayından vermek caiz midir?

CEVAP

Evet. Undan da vermek caizdir.

Soru: Zeytinin uşrunu, zeytinyağı olarak vermek caiz midir?

CEVAP

Evet.

Soru: Mal sahibi ile kiracı eşit mahsul almışsa, uşru kim verir?

CEVAP

Yarı yarıya verirler.

Soru: İhtiyaç için yetiştirilen sebzenin uşru olur mu?

CEVAP

Olmaz.

Soru: Ortak tarladan çıkan mahsulün yarısının uşrunu veriyoruz. Diğer yarısını öteki ortak vermezse bize de günah olur mu?

CEVAP

Ortağı da razı edip tamamının uşrunu vermeli. Razi olmazsa, yarısının uşru verilir. Razi olmayanla ortak olmamalı.

Soru: Çiftçinin zekâtı buğdayla vermesi farz mı, para ile veremez mi?

CEVAP

Buğdayın zekâtına uşur denir. Buğdayın uşru ya buğday olarak verilir veya değeri altın olarak verilir.

Soru: Baba malının uşrunu vermiyor. Ođlu da onu bu gūnahtan kurtarmak için ona Őyle diyor: "Sen uşrunu ver, onun tutarı kadar ben sana para vereceđim". Bu durumda fiki hūkūm nedir?

CEVAP

Baban uşrunu vermiş olur.

Soru: Odun, ot, saman için uşur verilir mi?

CEVAP

Verilmez.

Soru: Haşhaşın tohumu veya kabuğunun uşru verilir mi?

CEVAP

Para eden kısımların uşru altın olarak verilir.

Soru: Yenilen sebze yi tahmini hesap edip uşrunu vermek caiz mi?

CEVAP

Zannı galip ile yapılan tahmin muteber olur.

Soru: Uşur verirken, biçerdöver anbarının ölçüsüne itibar edilir mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Borcu mahsulūn uşrundan fazla olan Őnce uşrunu mu verir?

CEVAP

Evet.

Soru: Tarlayı ortağına verince uşrunu mal sahibi mi verir?

CEVAP

Hayır.

Soru: Zekāt gibi uşrun da devir ve iskatı yapılır mı?

CEVAP

Evet.

Soru: Buğday ucuzdur. Bir aylık namaz iskatı için, verilen 315 kilo buğdayın rayice gōre değerini altın olarak vermek caiz mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Fakir müstahsil, uşur verip uşur alabilir mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Altı vesk mahsulü çıkan fakir, uşur alabilir mi?

CEVAP

Nisaba malik olmayan uşur ve zekât alır.

Soru: Buğdayın uşrunu vezin olarak vermek de caiz mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Uşur altın ile devir olur mu?

CEVAP

Evet.

Soru: Uşrunu verdiğimiz buğdayı satıp para haline getirsek, bu paranın da zekâtı verilir mi?

CEVAP

Uşru verilen buğdayın bir daha uşru verilmez. Fakat satılıp para haline getirilince, zekât gününde nisaba dahil edilerek zekâtını vermek gerekir.

Soru: Tarlada ekilen marulun uşrunu her seferinde vermek yerine, o seneki marulun uşrunu toptan takdir edip, mesela 100 kg. takdir edip, 10 kg.ı uşur olarak verebilir miyiz?

CEVAP

Evet.

Soru: Kiraladığım tarlanın uşrunun tamamını benim mi vermem gerekir?

CEVAP

Fıkıh kitaplarında, (Bir kimse, tarlasını kiraya verirse, mahsulün uşrunu, imam-ı a'zama göre, mal sahibi verir. Kira ücreti yüksek olan yerlerde, böyle fetva verilir. İmameyne göre, kiracı verir. Kira az olan yerlerde, böyle fetva verilir) buyuruluyor.

Mesela, kira ücreti olarak 20 lira verip, masraflar çıktıktan sonra 60 liralık mahsul almışsanız, mahsulün uşrunu siz verirsiniz. Masraflar çıktıktan sonra 30 liralık mahsul

almışsanız, tarla sahibi verir. Çünkü kârın yarısından fazlasını mal sahibi almıştır. 10 liralık masraf yapıp 50 liralık mahsul almışsanız, 40 lira almışsınız demektir. Bunun 20 lirasını mal sahibine verdiğiniz için, mahsulün yarısının uşrunu siz, yarısınınkini de mal sahibi verir.

Uşur verilirken kira ücreti ve masraflar düşülmez. Fakat uşru hangi tarafın vermesi gerektiği hesap edilirken, masraflar nazar-ı itibara alınır.

Soru: İşlettiğim arazilerden ayrıca hatta çalışan minibüsüm var. Bunun yanı sıra çok nadir olarak sıhhi tesisat, motorla ağaç kesme, gibi küçük işlerle uğraşıyorum. Buradan elde ettiğim gelirin zekâtını ayrıca mı vereceğim yoksa mahsullerin kazancıyla birleştirerek mi vereceğim?

CEVAP

Uşur ile bu kazançlar ayrıdır. Bu kazançlarla nisabı buluyorsanız zenginsiz, nisap 96 gr altın veya o değerinde paradır.

Uşrun zekâtı da olur mu?

Soru: Uşru verilen mahsul birkaç yıl saklansa günah olur mu? Satılsa parasının zekâtı verilir mi?

CEVAP

Uşru verilen mahsul birkaç yıl saklansa da günah olmaz. Bir hadis-i şerif meali şöyledir:

(Zekâtı verilen mal kenz değildir.) [Ebu Davud, Taberani, Hâkim, Hatib, Münavi]

Kenz; biriktirilmiş, istif edilmiş, stok edilen mal demektir.

İbni Abidin hazretleri buyuruyor ki: Ticaret malının zekâtı verilir. Uşur vermesi gereken topraklardan hâsıl olan ve miras olarak ele geçen veya hediye gibi kabul edince mülk olan şeylerde, ticarete niyet edilse de, bunlar ticaret malı olmaz; çünkü ticaret niyeti, alışverişte olur. Mesela, uşrunu veren veya mirastan eline uruz [herhangi bir mal] geçen kimse, satmak niyetiyle saklasa, nisab miktarından fazla olsa ve bir yıldan fazla kalsa, zekâtlarını vermek gerekmez. (Redd-ül-muhtar)

Bunları satınca veya kiraya verince, ele geçen mal ticaret malı olur. Zekât gününde nisaba dâhil edilir. Altın ve gümüş eşya ve kâğıt paralar, her ne suretle ele geçerse geçsin, zekât malı olurlar.

Az mahsulün uşru

Soru: Zekâta muhtaç bir fakir, tarlasından, bahçesinden elde ettiği az ürünün uşrunu da vermek zorunda mıdır? Mesela böyle bir fakirin, 20 kilo domatesin, 30 kilo patlıcanın, 50 kilo elmanın, 500 kilo buğdayın uşrunu vermesi gerekir mi?

CEVAP

İmam-ı a'zama göre, her sebze ve meyve, az olsun, çok olsun, mahsul topraktan alındığı zaman, onda birini veya kıymetini altın olarak Müslüman fakirlere vermek farzdır. Hayvan gücü ile, dolap veya motor ile sulanan yerdeki mahsul elde edilince, yirmide biri verilir. Uşur verirken, hayvan, tohum, alet, gübre, ilaç ve işçi masrafları düşülmez. Bir sâ'dan az ürünün uşru verilmez. Bir sâ, 4 litreden biraz fazladır.

İmam-ı Ebu Yusuf ile **imam-ı Muhammede** göre uşur vermek için, topraktan çıkan mahsulün, [normal şartlarda] bir yıl dayanıklı olması ve miktarının **beş vesk**ten çok olması lazımdır. **Vesk**, 250 litrelik bir hacim ölçüsüdür. **Beş vesk**, 5 x 250 = 1250 litre eder. Buna göre, iki imam, uşur için nisâbın 1250 litre olduğunu bildirmektedir. Fakat **fetva İmam-ı a'zamin ictihadına göredir.**

Her ne kadar fetva **İmam-ı a'zama** göre ise de, zekât almaya muhtaç fakir, İmameynin ictihadına uyarak, bir yıl dayanıklı olmayan meyve ve sebzeler ile, 1250 litreden az olan buğday, arpa, mercimek gibi hububatın uşrunu vermezse günah olmaz. Diğer üç mezhepte ise, sebze çok olsa da uşrunu vermek gerekmez.

Hanbeli'de cevizin uşru olmaz.

Maliki ve **Şafii'**de, badem, susam, fıstık, keten tohumu, kimyon ve anasonun uşru olmaz. **Hanbeli'**de zeytinin uşru olmaz.

Şafii ve **Maliki'**de ise zeytinin uşru verilir ve verilmez diye farklı iki kavil vardır.

Maliki ve **Şafii'**de balın uşru olmaz. Üç mezhepte, meyvenin uşrunu tahminen vermek caizdir.

Hanefi mezhebinde tahminen vermek caiz değildir, tartmak veya ölçmek gerekir. Bir zaruret veya ihtiyaç olunca, başka mezhep taklit edilir.

Ev bahçesinin uşru

Soru: İlimihal'de, (Ne kadar olursa olsun, ev bahçesindeki meyve ve sebzeler için uşru verilmez) deniyor. Bizim Karadeniz'de, hemen herkesin evi bahçenin içindedir. Çok büyük olan bahçelerdeki fındıkların, diğer meyve ve sebzelerin uşru verilmez mi?

CEVAP

Verilmesi gerekir. Ev tarlaya, bahçeye yapılmışsa, bunun uşru verilir. Fakat evin yanındaki bahçede yetiştirilen meyve ve sebzelerin uşrunu vermek gerekmez. Çünkü bu meyve ve sebze ev halkının ihtiyacı için ekilmiştir. Hatta bir kısmı satılsa da yine uşrunu vermek gerekmez. Ancak ev bahçesinde sırf ticaret niyetiyle yetiştirilen ürünün **uşru** verilir.

Saman ve yaprağın uşru

Soru: Biz üzümü de asmanın yapraklarını da satıyoruz. Her ikisinin uşrunu da verecek miyiz? Bir de ektiğimiz buğdaylardan elde edilen samanları da satıyoruz, bunların da uşru verilir mi?

CEVAP

Üzümün uşru verilir, satılan üzüm yaprağının uşru verilmez. Buğdayın uşru verilir satılan samanının uşru verilmez. Üzüm yaprağı ve samandan elde edilen para ile eldeki mevcut para, nisabı bulursa zekâtı verilir. Yani saman ve yaprağın satılması ile elde edilen para nisaba katılır.

Üzüm yaprağı ve kavak

Soru: İpek böceğinden elde ettiğimiz ipeklerin, dut yaprağının, üzüm yaprağının ve satmak üzere yetiştirdiğimiz kavakların uşru verilir mi? Dağlardan toplanan meyvelerin uşru olur mu?

CEVAP

Meyvesi olmayıp ticaret için yetiştirilen kavak gibi ağaçların ve istifade edilen dut yapraklarının uşru verilir. İpeğinin uşru verilmez. Üzüm yaprağının uşru olmaz. Üzüm yaprağı çok olup satılırsa, parası nisaba eklenerek zekâtı verilir. Dağlardan toplanan meyvelerin de uşru verilir.

Uşru verilen malın zekâtı da verilmez

Soru: Uşru verilen bir ürün, senelerce elde kalsa zekâtı verilir mi? Bu ürünü satıp paraya çevirince para nisaba dahil edilir mi?

CEVAP

İbni Abidin hazretleri buyuruyor ki:

Zekâtla uşur, bir arada bulunamaz, yani bir malın hem uşru, hem de zekâtı verilmez. Çünkü bir malda zekât farz olursa uşur farz olmaz. Bir kimse tarlasından çıkan mahsulün uşrunu verir de kalan mahsulde ticareti niyet eder ve üzerinden seneler geçse de, o mahsulün zekâtı olmaz. Keza uşur yeri satın alır da onunla ticareti niyet eder; üzerinden sene geçerse hüküm yine böyledir. Zira uşur arazisinden çıkan

mahsulde iki hak bir araya gelmesin diye ticareti niyet etmek sahih değildir. Bunun gibi ticareti niyet ederek uşur arazisi satın alır da oraya bir şey ekerse o arazi ticaret için olmaz. (Redd-ül muhtar)

İlmihal'de de diyor ki:

Eşyanın ticaret niyeti ile satın alınması lazımdır. Uşur vermesi lazım gelen topraklardan hasil olan ve miras olarak ele geçen veya hediye, vasiyet gibi kabul edince mülk olan şeylerde, ticarete niyet edilse de, bunlar ticaret malı olmaz. Çünkü, ticaret niyeti, alışverişte olur. Mesela, tarlasından buğday alıp uşrunu veren veya mirastan eline mal geçen kimse, satmak niyeti ile saklasa, nisap miktarından fazla olsa ve bir seneden fazla kalsa, zekâtlarını vermek icap etmez. Ticaret niyeti ile [yani satmak için] satın aldığı buğdayı tarlasına ekse veya ticaret için aldığı hayvanı, kumaşı kendi kullanmaya niyet etse, ticaret malı olmaktan çıkarlar. Sonra bunları satmaya niyet ederse, ticaret malı olmazlar. Bunları satınca veya kiraya verince, eline geçen mal ticaret malı olur. Kullanmak için satın aldığı malı, aldıktan sonra ve miras olarak eline geçen malı veya hediye, vasiyet, sadaka gibi kendinin kabul etmesi ile malik olduğu malı alırken veya tarlasından aldığı buğdayı satmaya niyet etse, ticaret malı olmazlar. Bunları satsa ve satarken semenleri olan uruzu ticarete kullanmayı niyet etse, bu bedelleri ticaret malı olurlar. Çünkü ticaret bir iştir. Yalnız niyet ile olmaz. Başlamak da lazımdır. Ticareti terk etmek ise, yalnız niyet ile olur. Altın ve gümüş eşya ve kağıt paralar, her ne suretle ele geçerse geçsin, zekât malı olurlar.

İbni Abidin'den ve İlmihal'den açıkça anlaşılacağı gibi, uşru verilen ürün, senelerce ambarda saklansa yine zekâtı verilmez, fakat bu ürün satılıp altın veya kağıt para haline getirilirse, ele geçen bu bedel ticaret eşyası olur. Zekâta dahil edilir.

Ticaret malının zekâtı verilir

Soru: Zeytin bahçesi olan bir bakkalım. Zeytinlerin uşrunu dün verdim. Kalan zeytini satıp parasıyla bakkaliye malzemesi aldım, satıyorum. Yarın zekât günüdür. Dükkândaki malların zekâtını yarın vereceğim. Uşrunu verdiğim zeytinlerden elde ettiğim paranın yine uşrunu veya zekâtını verecek miyim? Kitaplarda, uşru verilen mal satılıp paraya çevrilince veya ticaret malı olunca zekâtı verilir deniyor. Zeytinlerin uşrunu dün verdim. Şimdi, bir de yarın zekâtını vermek yanlış değil mi? Uşru verilen bir ürün, yıllarca elde kalsa zekâtı verilir mi? Bu ürünü satıp paraya çevirince para nisaba dâhil edilir mi?

CEVAP

Ticaret bir iştir, yalnız niyetle olmaz. Başlamak da gerekir. Ticareti terk etmekse, yalnız niyetle olur. Altın ve gümüş eşya ve kâğıt para, ne suretle ele geçerse geçsin, zekât malı olur.

Siz o parayı ticarete kullanıyorsunuz, zekâtını da vermeniz gerekir. Zaten paraya çevrilince ticaret malı oluyor. Nisabı bulmuşsa zekâtını vermek gerekiyor. Uşru verilen mal, satılıp paraya dönünce zekât malı yani ticaret malı oluyor. Malın vasfı değişiyor. Vasfı değişmeseydi, yıllarca kalsa zeytinin tekrar uşru verilmezdi. Ticaret malı olmadığı için zekâtı da olmazdı; ama şimdi vasfı değişti, zekâta tâbi oldu.

Kâfire namaz, zekât, oruç gibi hiç bir ibadet farz değildir. Kâfir Müslüman olunca iş değişir, namaz, oruç farz olur. Çünkü kâfir değişti, Müslüman oldu. Bunun gibi, nisabı buluyorsa zekât vermek de farz olur. Terside olabilir. Müslüman, kâfir olursa, artık ona hiç bir ibadet farz olmaz; çünkü eski özelliğini kaybetti.

Yabancı bir kız, yabancı erkeğe haramdır. Nikâh yapılıncaya helali olur; çünkü konumu değişti. Terside olur. Yani karı koca nikâhlıyken, boşandıkları an yabancı olurlar. Yine konumu değişmiş oldu.

İmam Fatıha okuyunca cemaatin âmin demesi sünnettir. İmamın sesi mikrofonla verince sesin özelliği değişiyor, âmin diyenlerin namazı bozuluyor. Mikrofon, ses enerjisini elektrik enerjisine dönüştürüyor, Hoparlör de, elektrik enerjisini ses enerjisine dönüştürüyor. Mikrofonla, mikrofondan hoparlöre verilen ses, tıpa tıp sahibine benzese de farklı bir sestir. Meydana gelen yeni ses, konuşanın kendi sesi değildir. Elektrik tesiriyle hâsıl olan, mıknatıs kuvvetlerinin titrettiği demir levhanın, meydana getirdiği başka bir sestir. İşte başka bir sese âmin diyen cemaatin namazı bozulmuş oluyor.

Şarap haramdır, sirke haline dönüşürse helal olur. Çünkü vasfı değişip başka bir madde haline almıştır.

Domuz yağı sabun olursa, temiz olur, kullanılması caiz olur, çünkü vasfı değişerek ayrı bir madde haline geldi.

Netice: Uşru verilen mal, kırk yıl kalsa, uşru da zekâtı da verilmez; ama ticaret malı olursa veya satılıp paraya çevrilirse zekât malı olur. Bir gün sonra da zekât günü gelse zekâtını vermek gerekir.

Balın uşru

Soru: Balın uşru verilirken, yapılan fenni tesisat ve diğer masraflar çıkarılır mı? Kaçta kaç verilir?

CEVAP

Hiçbir masraf çıkarılmaz. Balın miktarı az olsa da, onda birini uşur olarak, zekât alması caiz olan bir veya birkaç fakire vermek farzdır.

Fidanın uşru

Soru: Fidan alıp, bunları bakıp büyüterek satan kimse, ticaret yaptığı için bunların zekâtını mı verir, yoksa uşrunu mu verir?

CEVAP

Toprak ürünlerinin uşru olur, çünkü kendi yetiştiriyor. Eğer kendi yetiştirmeyip, hazır fidan alıp fidan satsaydı, ticaret malı olup, zekâtı olurdu.

Yaprakların uşru

Soru: Çay yaprağı, tütün yaprağı, dut yaprağı, pamuk ve yoncanın uşru verilir mi?

CEVAP

Evet, verilir.

Uşru mislinden vermek

Soru: Uşru verilmeyen malın mislini satın alıp vermek caiz olur mu? Yani elimizdeki mahsulden değil de, çarşıda aynı vasıfta olan başka mahsulden satın alıp uşur vermek caiz midir?

CEVAP

Caiz olmaz, fakat o senenin mahsulünden geçmiş senelerin uşru verilebilir.

Buğdayın uşru

Soru: Buğdayın uşrunu undan veya başka bir yılın mahsulü olan buğdaydan vermek caiz midir?

CEVAP

Evet, caizdir.

Zekâtı gizli mi vermeli?

Soru: Zekâtı gizli vermek açıktan vermekten iyi midir, açıktan vermek riya olur mu?

CEVAP

Farz olan zekâtı açıkça vermek riya olmaz, daha sevap olur. Zekâtın böyle alenen verilmesi, zekâtını vermemiş olmak töhmetinden kurtarır, başkalarına da örnek teşkil

etmiş olur. İbni Abbas hazretleri, gizlice verilen nafile sadakanın sevabı, alenen verileden 70 kat fazladır buyurdu. Açıkdan verilen zekâtın sevabı ise gizlice verilenlerine göre 25 kat fazladır.

İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

Bir kuruş zekât vermek, milyonlarla sadaka vermekten, daha sevaptır. Zekât vermek, Allahü teâlânın emrini yapmaktır. Sadaka ve hayratın çoğu ise, ün, saygı ve nefsin şehvetlerini kazanmak için olur. Farzlar yapılırken araya riya, gösteriş karışmaz. Nafile ibadetlerde ise, gösteriş çok olur. Bunun içindir ki, zekâtı, açıkdan vermek lazımdır. (2/82)

Soru: Zengin zekât olarak ayırdığı altını masa üstüne koysa, fakir de galiba bunu bana zekât olarak bıraktılar diyerek alsa, zekât sahih olur mu?

CEVAP

Zengin, altını masa üstüne koysa, bir fakir de gelip, masadan alsa, sahih olmaz. Fakir alırken, zenginin görmesi lazımdır. Fakir görmeden fakirin evine koymak da böyledir.

Online zekât ve fitre vekaleti

Soru: İhlas Vakfı'nın internet sitesinde, kredi kartıyla online olarak zekât ve fitre verilebileceği bildiriliyor. Kâğıt parayla zekât verilemediğine göre, kredi kartıyla zekât verilir mi?

CEVAP

Zekât bedeli kredi kartıyla veriliyorsa da, vekâlet verilen kimse, kredi kartıyla gönderilen miktarda altını, fakir bir öğrenciye veriyor, böylece zekât veya fitre dine uygun verilmiş oluyor. www.ihlasvakfi.org.tr adresindeki Bağış bölümünden vekalet verilebilir.

ZEKÂTLA İLGİLİ ÇEŞİTLİ SUALLER

Soru: Hayat sigortası yaptırdım. Her yıl belli miktar parayı yatırıyorum. 20 yıl sonra toplu olarak ödeme yapacaklar veya toplu ödeme istemezsem aylık olarak ödeyecekler (aylık maaş gibi). Burada biriken para toplu olarak alınınca, geçen 20 yılın zekâtı tek tek hesaplanarak mı verilecek, yoksa 20 yıl sonra ele geçen paranın o zaman ki zekâtı mı verilecek? Eşim ve çocuklar için de hayat sigortası yaptırdım. Onların durumu nasıl?

CEVAP

Sigorta paraları ve tasarruf bonoları zekât hesabına katılmaz. Senelerce sonra birikmiş olarak ele alınınca, yalnız alınan para, o senenin zekât nisabının hesabına katılır. Satış karşılığı alınan bonolar, böyle değildir. Bunlar, hisse ve tahvil senetleri, her sene zekât hesabına katılır.

Eş ve çocuklarınızın durumu da aynı. Ancak, hanım ve çocuklar için yatırdığınız para onlarınsa yani onların parasından vermişseniz veya onlara hediye etmişseniz zekâtlarını onlar verecek, sizinse siz vereceksiniz. Sigortanın onların adına olmasının önemi yok.

Soru: Benim ihtiyacımdan fazla elbisem ve eşarbım var, fakat kendime ait başka hiçbir şeyim yok. Zekât vermem gerekir mi?

CEVAP

Bir oda dolusu elbise ve eşarbnız olsa, ticaret malı olmadığı için zekâtı olmaz. Ancak bunlar kurban nisabına dahil edilir. Yani borçlar çıktıktan sonra, elinizde 96 gram altın alacak elbise ve eşarp kalmışsa, kurban kesmeniz, fitre vermeniz vacip olur. Bunlardan üç takım elbise, üç eşarp hariçtir. Fakat elbiseler alış fiyatına göre değil, bit pazarına çıkarsanız kaç liraya alırlarsa o değerden hesap edilir. Bu bakımdan elbiseniz ne kadar çok olursa olsun nisabı bulması zordur.

Soru: Zekât verirken bunun zekât olduğunu söylemek gerekir mi?

CEVAP

Gerekmez, hediye midir dense de olur.

Soru: Zekâtım fitrelerimizle birlikte bir çeyrek altın tutuyor. Bir çeyrek altını hem zekâtım için hem de fitrelerim için verebilir miyim?

CEVAP

Evet verilir.

Soru: Param yok. Zekâtımı hesap edip taksitlerle versem caiz mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Zekât verirken, altınları tartmak gerekir mi?

CEVAP

Altın liralara ağırlığı belli olduğu için tartmak gerekmez, 7.2 gramdır. Bilezikleri tartmak gerekir. Ağırlıkları biliniyorsa tartmak şart değildir. Kırkta biri altın olarak verilir.

Soru: 2 kg ağırlığındaki gümüş tepsinin zekâtı nasıl verilir?

CEVAP

2 kg gümüş tepsinin kırkta biri yani 50 gr gümüş, bir fakire verilir.

Soru: Verilen zekâtın, fakirin veya vekilinin eline geçmesi gerekir mi?

CEVAP

Evet, gerekir.

Soru: Zekâtı fazla vermek iyi olur mu?

CEVAP

Elbette.

Soru: Zekât altını hediye içine koyup fakire vermek sahîh mi?

CEVAP

Sahîh olmaz. Ancak fakir, içinden altın çıktı ne diye sorarsa, siz de hediye dersiniz mekruh olarak sahîh olur.

Soru: Ev yaptırmak için kooperatife verilen para zekâta tâbi mi?

CEVAP

Para mülkünden çıktığı için zekâtı verilmez.

Soru: Zekâta, altını düşük ayardan vermek mekruh mu?

CEVAP

Evet.

Soru: Zekâtı verince fakir olan, yıl dolmadan zekât alabilir mi?

CEVAP

Kurban nisabına malik olmadığı gün, zekât alabilir.

Soru: Bana zekât olarak verilen kağıt para ile altın alsam zekât sahîh olur mu?

CEVAP

Evet.

Soru: Pahalı dergilerim hurda oldu. Zekâta da hurda mı sayılır?

CEVAP

Evet.

Soru: Zenginmişim bilmiyordum. Bana zekât verdiler. Ne yapayım?

CEVAP

Bir fakire vermek lazımdır.

Soru: Fakir, verdiğim zekâtı bana hediye etti. O miktar kağıt parayı fakirlere vermezsem günah mıdır?

CEVAP

Tenzihen mekruh olur.

Soru: Fakire zekât olarak verdiğim altını, ucuz satın almam caiz mi?

CEVAP

Mekruhtur.

Soru: Yatırım için, değer kazanınca satarım diye düşünerek alınan ev, arsa veya araba nisaba katılır mı?

CEVAP

Hayır. Ticaret malı değildir.

Soru: 200 gram altını, 150 gr mehir borcu olan, zekât verir mi?

CEVAP

Hayır vermez.

Soru: Zekât borcunu ödemek için ödünç almak gerekir mi?

CEVAP

Hayır.

Soru: Eldeki para, nisaptan aşağı düşünce, zekât almak caiz olur mu?

CEVAP

Kurban nisabına malik ise zekât alamaz.

Soru: Dükkanları, daireleri olan, zekât nisabına malik değilse, zekât alır mı?

CEVAP

Alamaz.

Soru: Fakire zekât olarak bir altın verip (Bunun beş gramını al, kalanı benimdir) demek caiz mi?

CEVAP

Evet.

Soru: 672 gramdan ağır olan gümüş tepsinin zekâtı verilir mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Nisabı bulacak kadar taksitli borçları olanın, üç ayda bir emekli maaşını alınca, eline nisabı bulacak kadar maaş para geçse, zengin sayılır mı?

CEVAP

Hayır. Hiç borcu olmasa da, elindeki parayı bekletmeden harcıyıp nisabdan düşerse, nisab tarihini belirleme bakımından zengin sayılmaz. Bunun gibi, devir iskata oturan fakir de, eline nisabdan fazla altın geçse de, başkasına verdiği için, nisab tarihi bakımından zengin olmuş sayılmaz.

Soru: Nisaba malik olunca yarısını harcadım. O gün zengin miyim?

CEVAP

Hayır.

Soru: Zengin çocuk, bülüğdan önceki yılların zekâtını verir mi?

CEVAP

Hayır.

Soru: Taksim edilmemiş malın zekâtı nasıl verilir?

CEVAP

Hemen veya ileride verilir.

Soru: Altınlar tartılmadan tahmin edilerek zekâtı verilebilir mi?

CEVAP

Zekât sayılmadan tartılmadan verilmez. Ancak yaklaşık olarak bilinebilir. Mesela 3 bileziği vardır, alırken gramı belli idi, diyelim ki on gram civarında idi. Küpesi şu kadar kolyesi şu kadar diye hesap edilir. Birazcık da fazla hesap edilmesi iyi olur. Diyelim hepsi 97 gram tuttu siz 100 gram üzerinden zekât verebilirsiniz. 12 ayardan üstünü altındır aşağısı altın değildir. Zekât için altınların gramı önemlidir ayarı önemli olmaz.

Soru: Altının zekâtı, ayarı dikkate almadan, hepsi birden tartılıp kırkta birinin zekâtı verilir dediniz. Halbuki 10 kilo 14 ayar altın, 6 kilo 24 ayar altın bile etmez. Bu nasıl oluyor?

CEVAP

Dinimiz, % 50 nin üstünde altın karışımı olan madeni, altın olarak bildirmiştir. Ayar farkı gözetmeden hepsi toplanır. Kırkta biri zekât olarak verilir. En yüksek ayardan vermek daha sevaptır. Fakat her ayar altını, ayrı ayrı toplayıp her ayarın kırkta birini vermek de caizdir.

Soru: Nisap miktarını hesaplamak için elimizdeki döviz cinsinden paraları TL ye çevirirken alış ve satış fiyatlarından hangisini esas alacağız. Aynı şekilde 96 gr altının kaç TL ettiğini hesaplarken alış mı satış mı değerini esas alacağız?

CEVAP

Kuyumcunun satış fiyatı esas alınır. Elimizdeki doları satarken de dövizci kaçta alıyorsa o fiyattan.

Soru: 10 sene önce zekât borcu bulunan bir kimsenin zekât borcunu nasıl ödemesi gerekir? O zaman elinde bulunan para miktarını biliyorsa, o zamanki altın kuruna göre mi hareket etmeli?

CEVAP

10 yıl önceki para ile ne kadar altın alınabiliyorsa, o altın esas alınır.

Soru: Evi olan bir kimse, ikinci bir ev yaptırıyor olsa, bu eve harcadığını ve bu ev için borçlandığını zekât hesabına nasıl dahil eder?

CEVAP

Evi olup olmamasının önemi yoktur. Ev için harcananlar, harcanmış sayılır, borçlanınca, borçlar mevcut paradan düşülür. Geriye kalanın zekâtı verilir. Taksitler ne kadar uzun vadeli olursa olsun, alacaklardan ve mevcut paradan çıkarılır. Kalanının zekâtı verilir.

Soru: Bankada nisap miktarının üstünde para var, yıllardır duruyor. Annem, siz okuyorsunuz, sizlere zekât gerekmez diyor. Doğru mu, yoksa zekât vermem lazım mı?

CEVAP

Para ne için saklanırsa saklansın zekâta tâbidir. Zekâtı fakirse ağabeyinize verebilirsiniz. Ana babaya verilmez. Amcaya dayıya halaya teyzeye vermek daha iyi olur. Zekât vermemek büyük günahdır.

Soru: Üç evle iki arabası olduğu halde hiç parası olmayan kimsenin zekât vermesi gerekir mi?

CEVAP

Ev ve araba çok olsa da zekâtı olmaz. Arabalar ticarete kullanılsa da, evler kirada olsa da zekâtları verilmez. Sene sonunda elinde paraları kalırsa, o paranın zekâtı verilir.

Soru: Çok evi olup da kira geliri olan zekâtını nasıl hesaplar?

CEVAP

Oradan aldıkları ve başka yerden gelenler, maaş vesaire hepsi toplanır, nisabı bulursa, bulunduğu zaman zengin sayılır. Bir yıl sonra zekât vermesi farz olur.

Soru: Zekât ve fitre aynı kişiye verilebilir mi? Zekât, birkaç kişiye bölünerek verilebilir mi?

CEVAP

İkisine de evet.

Soru: Gümüş tepsi zekât nisabına girer mi?

CEVAP

Bütün altın ve gümüş eşyalar nisaba girer.

Soru: Nisap miktarına sahip akıl baliğ olmayan çocuk zekât verir mi?

CEVAP

Baliğ olmadıkça zekât vermez.

Soru: Bir kimsenin 20 yıldan beri 100 gr altını olsa, zekât vermesi gerektiğini yeni öğrense, ne kadar zekât vermesi gerekir?

CEVAP

Öyle ise, 20 sene önceki 100 gramın % 2.5 ini verir, ikinci sene (19 sene önceki) için kalanın % 2.5 ini verir. İki sene sonra bu 96 gramdan aşağı düşeceği için artık zekâtı verilmez.

Soru: Zekât ve uşru dini kitap olarak verebilir miyiz?

CEVAP

Zekât ya ticareti yapılan maldan verilir veya altın olarak verilir. Uşur da öyle, kaldırılan mahsulden verilir veya altın olarak verilir. Dini kitap ticareti yapan zekâtını kitap olarak verebilir.

Soru: Hastaya veya şuraya buraya yardım için verdiğimiz paralar zekât yerine geçer mi?

CEVAP

Geçmez. Zekât vermenin usulü vardır. Ona göre vermelidir!

Soru: Namaz kılmayan, oruç tutmayan bir müslümanın da zekât vermesi lazım mıdır?

CEVAP

Elbette vermesi lazım. Nasıl olsa, oruç tutmuyorum, zekâtımı da vermeyeyim dememelidir! Hiç değilse, borcun birinden kurtulmalıdır!

Soru: Bir arkadaşa şu altınları falanca fakire ver dedim. O da, benim altınlarımı değil de kendi altınlarını vermiş. Bir mahzuru olur mu?

CEVAP

Vekil, zenginden aldığı altın yerine, kendi altınını fakire verip sonra zenginin verdiğini, kendi kullanması caizdir. Fakat, zenginin parasını önce kendi kullanıp, sonra kendi parasından zekâtı verirse, caiz olmaz.

Salebe'nin zekâtı

Soru: Şevahid-ün Nübüvve kitabında deniyor ki:

(Allahü teâlâ Salebe hakkında, (Onlardan kimi de, "Eğer bize lütuf ve kereminden ihsan ederse, muhakkak zekâtını vereceğiz, gerçekten salihlerden olacağız" diyerek Allah'a kesin söz vermişti. Ne zaman ki Allah, kereminden isteklerini verdi, cimrilik edip yüz çevirdiler. Zaten yan çizip duruyorlardı) buyurdu. Salebe'nin kabilesi bunu işitince Salebe'ye, (Helak oldun. Allahü teâlâ senin hakkında âyet gönderdi) dediler. Salebe, **Resulullah**a gelip, (İşte malımın zekâtı, kabul eyle) dedi. **Resulullah**, (Allahü teâlâ senin zekâtını kabul etmekten beni men etti) ve (Sen kendi kendine ettin! Sana söyledim, sözümü dinlemedin) buyurdu ve onun zekâtını almadı. **Resulullah** vefat ettikten sonra Salebe zekâtını Hazret-i Ebu Bekir'e getirdi. Hazret-i Ebu Bekir de, (**Resulullah**ın kabul etmediğini ben nasıl kabul edebilirim) buyurdu. Hazret-i Ömer'in halifeliği zamanında zekâtını ona da getirdi. O da kabul etmedi; fakat Hazret-i Osman halifeliği sırasında kabul etti.)

Burada iki sualım var: 1- Salebe sahabeden değil miydi? Normal bir Müslüman bile zekât verdiği halde, bir sahabi nasıl zekât vermez? Tevbe ettiği halde, zekâtı niye kabul edilmiyor? 2- Hazret-i Osman niye kabul etti?

CEVAP

1- Salebe münafıktı. Allahü teâlâ onun münafık olduğunu, tevbe de etmeyeceğini bildiği için zekâtını kabul etmedi. Halk arasında ayıplanmamak için, münafıklığı meydana çıkmaması için zekât vermek istedi. Allahü teâlâ da, Müslümanların bu oyuna

gelmemesi için zekâtını kabul etmedi. Tevbe suresinin 76. âyetinin sonunda, (hüm mu'ridun) buyuruluyor. Tefsirlerde, (Onlar yan çizenlerdendi, sağa sola yalpalayanlardandı, dönekeklerdendi, sözünde durmayanlardandı, itiraz edenlerdendi) gibi manalar verilmiştir. Bundan sonraki iki âyetin meali:

(Allah'a verdikleri sözü tutmadıkları ve yalan söyledikleri için, O da bu yaptıklarının sonucunu kıyamete kadar kalblerinde sürüp gidecek bir münafıklığa çevirdi.) [Tevbe 77]

(O münafıklar bilmez mi ki, Allah, onların gizlediklerini de bilir, fısıltılarını da.) [Tevbe 78]

2- **Resulullah**ın kabul etmediğini hazret-i Ebu Bekir de, bir örnek olsun diye kabul etmedi. Hazret-i Ömer ise, her bakımdan hazret-i Ebu Bekir'e tâbi olduğu için o da, kabul etmedi. Böylece münafıkların zekâtlarının kabul edilmeyeceği kesinleşti. Hazret-i Osman'ın zekâtı alıp almaması, artık fark etmiyordu. Kâfirin verdiği şeyi almanın bir mahzuru olmadığı için, zekât olarak değil, bir başış olarak kabul etti. Bu da kâfirlerin hediyelerini kabul etmenin caiz olduğunu göstermektedir.

Soru: Bu sene hacca gidecek zengin bir kimse, hac için ayırdığı paranın da zekâtını verecek midir?

CEVAP

Herkesin zekât zamanı aynı değildir. Zekât zamanı, hac zamanından önce olan, mesela Ramazanda olan kimse, vakti gelince, zekâtını verir. Kalan parayla hacca gider. Zekât zamanı, Hac zamanından sonra olan, mesela Muharremde olan, önce hacca gider. Zekât zamanı gelince, hacdan artan paranın zekâtını verir.

Fakire çok zekât vermek

Soru: Fakire nisap miktarını tamamlayacak kadar zekât vermek mekruhtur. Yarım kilo altın borcu olan fakire, yarım kilo altın zekât vermek caiz olur mu?

CEVAP

Evet, caiz olur. Borcu olduğu için, fakir nisaba ulaşmaz.

Verdiği altınları zekâta saymak

Soru: Bir kimse, dinen fakir olana taktığı altınları, daha sonra, vereceği zekâta sayabilir mi?

CEVAP

Altın fakirde bulunduğu sürece, sayabilir. Fakir harcamışsa zekâta sayılamaz.

Zekât borcu için

Sual Zekât borcunu ödemek için, ödünç para almak gerekir mi?

CEVAP

Hayır, gerekmez.

Verilmeyen zekât

Soru: Dört yıldır zekâtı verilmeyen 100 gram altının, her yıl kırkta birini yani 2,5 gramını vermek gerektiğine göre, 10 gram zekât verilse, zekât borcu ödenmiş olur mu?

CEVAP

Zekât borcu ödenmiş olur, ama fazla zekât verilmiş olur. Birinci yıl 2,5 gram verince, geriye 97,5 gram altın kalmış oluyor. İkinci yıl 97,5 gramın zekâtını vermek gerekir. Yaklaşık 2,5 gram da onun zekâtı olsun, hepsi 5 gram eder. 100 gramdan 5 gram çıkınca geriye 95 gram altını kalır. 95 gram olan altının zekâtını da vermek gerekmez. Dört değil, on yıldır zekât verilmemiş olsa bile, yine 5 gram zekât vermek gerekir. Fazla verilirse fazlası nafiye, yani sadaka olur.

Kaybolan altın bulunsa

Soru: Nisabın üzerinde kaybolan altın, 7 yıl sonra bulunsa, geçmiş yılların zekâtını vermek gerekir mi?

CEVAP

Kaybolmuş bir mal bulunursa, önceki yılların zekâtları verilmez.

Düğünde verilen altın

Soru: İki çocuklu bir beyle evlenen ablam, bu üvey çocuklara sünnet düğününde takacağı altınları, zekâtına sayabilir mi?

CEVAP

Babaları zengin değilse sayabilir. Çünkü üvey evlada zekât verilir.

Zekât verirken

Soru: Bir kimse, zekâtın fakirin hakkı olduğunu düşünerek, o üzülmesin diye, (Sana olan borcumdu) diyerek zekât verse, caiz olur mu?

CEVAP

Hayır, caiz olmaz. (Hediyem) denirse caiz olur.

Alzheimer hastası

Soru: Zengin dedem, Alzheimer hastası oldu. Onun malından zekât vermek gerekir mi?

CEVAP

Diğer üç mezhepte verilirse de, **Hanefi**'de çocuğun ve delinin malından zekât verilmez.

Alzheimer hastasının şuuru yerinde olmadığı zaman deli hükmünde olur. Zekât, namaz ve oruç gibi ibadetlerle mükellef değildir. Velisi onun malından zekât vermez. Şuuru yerinde iken namazını kılar, orucunu da tutar. Şuuru giderse orucunu bozması, namaz kılmaması günah olmaz. Zekâtını verecek kadar şuur sahibi ise, zekâtını da verir. Kurban Bayramı'nda şuuru yerinde olup da, **(Kurbanımı kesin!)** derse, kurbanı da kesilir.

Mehir borcu ve zekât

Soru: İlmihâl'de, **(Mehir alacakları nisap hesabına katılır. Nisap miktarı teslim aldıktan bir yıl sonra yalnız o yılın zekâtı verilir)** denirken, İslam Ahlakı'nda, **(Zevce, mehir borcunu zekât nisabına katmaz. Zevce ise katar. Fakat nisap miktarı teslim aldıktan bir sene sonra elinde kalırsa, yalnız o senenin zekâtını verir)** deniyor. İkisi aynı mı yoksa farklı mı?

CEVAP

İkisi farklı değildir. Nisab hesabına katılır ve nisaba katılmaz ifadeleri açıklanırsa ikisinin aynı olduğu görülür.

Alacaklar için **(Nisab hesabına katılır)** demek, **(Alacaklar da dâhil edilince, yani mevcut paraya ilave edilince, tamamı nisabı bulursa, onun da zekâtı verilir)** demektir. Nisaba ulaşmazsa zekâtı verilmez.

(Erkek mehir borcunu, nisap hesabına katmaz) demek, **(Borcu mevcut malından düşer. Kalanın zekâtını verir)** demektir. Mesela bir erkeğin 180 gram altını olsa, 80 gram da mehir borcu olsa, borcunu bu hesaba katar, mehir borcu olan 80 gram altını çıkarır geriye kalan 100 gram altının zekâtını verir. Demek ki, **(Nisaba katmaz)** demek, borcu olan 80 gram altının zekâtını vermez demektir. Çünkü borçlar nisaba katılmaz. Yani nisaptan düşülür, eldeki paradan çıkarılır.

Kadın, mehir alacağını nisap hesabına katar. Mesela bir kadının 20 gram altını olsa, 80 gram da mehir alacağı var. Bununla 100 gram eder. Nisabı bulunduğu için, sadece 20 gram altının zekâtını verir. Alacağı olan 80 gramın zekâtını vermez. Nisaba katar demek onu alacak olarak kabul eder demektir.

Bakılan kişiye zekât

Soru: Kocası ölmüş ve kimsesiz kalmış fakir kayınvalideme evimde bakıyorum. Zekâtımı ona verebilir miyim?

CEVAP

Evet, vermek iyi olur.

Seyyidlere zekât

Soru: Peygamber efendimizin soyundan gelen seyyidlere ve şeriflere eskiden zekât verilmezdi. Şimdi verilir mi?

CEVAP

Evet, bugün için bunlara zekât verilir. (Dürr-i Yekta)

Zenginin çocuğu

Soru: Babası veya annesi zengin olan baliğ olmamış çocuğa zekât verilebilir mi?

CEVAP

Babası zenginse zekât verilemez. Babası fakir, annesi zenginse, ona zekât verilebilir, çünkü baliğ olmamış bir çocuk, annesinin malıyla zengin sayılmaz. (Redd-ül-muhtar)

SADAKA VERMEK

Sadaka vermenin önemi

Soru: Sadakanın önemi nedir?

CEVAP

Allah rızası için yapılan, maddi ve manevi her iyiliğe, sadaka denir. Şeytan verdirmek istemese de sadaka vermelidir. Bir âyet-i kerime meali şöyledir:

(Şeytan, fakirleşirsiniz diye korkutup, size cimriliği, çirkin şeyleri emreder, sadaka verdirmek istemez. Allah ise kendi lütfundan size mağfiret ve bol nimet vadediyor. Allah'ın ihsanı geniştir, her şeyi hakkıyla bilendir.) [Bekara 268]

Sadakanın faydaları hakkında, hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Hastalarınızı sadakayla tedavi edin. Sadaka, her hastalığı ve belayı defeder.) [Beyheki]

(İlmi olan ilminden, malı olan malından sadaka versin.) [İbni Sünni]

- (İyilik ömrü artırır, sadaka günahları giderir ve kötü ölümden korur.) [Taberani]
- (Sadaka kibri yok eder.) [Tirmizi]
- (Sadaka verenin rızkı artar ve duası kabul olur!) [İbni Mace]
- (Sadaka vermeye engel olana, lanet olsun.) [Isfahani]
- (Sadaka, kabir azabından korur. Kıyamette de himaye altına alır.) [Beyheki]
- (Sıkıntılarınızı sadakayla önleyin.) [Deylemi]
- (Suyun ateşi söndürdüğü gibi, sadaka da günahları yok eder.) [Tirmizi]
- (Vallahi, sadaka vermekle mal eksilmez. O halde sadaka verin!) [İ. Ahmed]
- (Sadaka malı artırır. Öyleyse sadaka verin.) [İbni Ebiddünya]
- (Sadaka 70 çeşit belayı önler. Bunların en hafifi cüzzam ve barastır.) [Hatib]
- (Sadaka şeytanın belini kırar.) [Deylemi]
- (Gizli verilen sadaka, Allah'ın gazabını söndürür.) [Beyheki]
- (Sırf Allah rızası için sadaka verene, kıyamette Allahü teâlâ, "Ey kulum, sen benim rızamı gözettin, ben de seni hakir etmem ve vücudunu Cehenneme haram kılarım. Haydi, Cennete istediğin kapıdan gir" buyurur.) [Deylemi]
- (Az da olsa sadaka verin. Parayı saklayıp vermeyene, Allah da ihsanını keser.) [Müslim]
- (Rızkının bol olmasını isteyen sadaka versin.) [Deylemi]
- (Sadaka vererek rızkınızı bollaştırın.) [Beyheki]
- (Sadaka malı çoğaltır.) [İbni Adiy]
- (Sadaka vermede acele edin; çünkü bela, sadakayı geçemez.) [Taberani, Beyheki]
- (Sadaka verin. Çünkü sadaka Cehennemden kurtuluşunuza sebep olur.) [Taberani]
- (Bir hurma tanesi de olsa, sadaka olarak verin; çünkü o, az da olsa açlığı dindirir ve suyun ateşi söndürdüğü gibi günahları yok eder.) [İbni Mübarek]
- (Güne başlarken sadaka vermek, felaketleri önler.) [Deylemi]
- (Sadaka, nafile oruç tutmaktan daha faziletlidir.) [Beyheki]
- (Sevabı Müslüman ana babasına niyet edilerek verilen sadakanın sevabı, onlara da gider, kendi sevabından da bir şey eksilmez.) [Taberani]

(Sadaka olarak verilen bir parça ekmek, Allah katında Uhud dağı kadar büyür.)
[Taberani]

Soru: Her gün sadaka vermek gerekiyormuş. Bulamayan ne yapar?

CEVAP

Resulullah efendimizle Eshab-ı kiram arasında şöyle bir konuşma geçer.
Peygamber efendimiz buyurur ki:

- Her müslümanın sadaka vermesi lazımdır.
- Ya Resulallah, bulamayan kimse ne yapar?
- Çalışır, kazanır ve sadaka verir.
- Çalışacak bir iş bulamazsa ne olur?
- İhtiyacı olan kimseye herhangi bir şekilde yardım eder.
- Yardım edilecek bir kimse de bulamazsa?

- Herhangi iyi bir iş yapması [malım olsaydı ben de verirdim demesi, birine yol göstermesi, yoldaki sıkıntı veren bir şeyi kaldırması, ölümü hatırlaması, zararı dokunmaktan sakınması, ilim öğrenmesi ve öğretmesi gibi hususlar] da onun için bir sadakadır. (Buhari, Müslim, Nesai)

Kime vermeli

İlim tahsili yapılan yerlere, gerek zekât, fitra, adak ve akika, gerekse sadaka şeklinde yapılan yardım, insanı kazalardan belalardan korur. Dünyada, sıhhat ve afiyet içinde bir ömür sürmeye sebep olur. Ayrıca farz olan cihad ve ilim yayma sevabına kavuşulur. Böylece yardım yapan kişi, hem dünyada hem de ahirette çok büyük nimetlere kavuşmuş olur. İlim yaymanın sevabını **Peygamber efendimiz** şöyle ifade buyuruyor:

(Bütün ibadetlere verilen sevap, Allah yolunda cihada verilen sevaba göre, deniz yanında bir damla su gibidir. Cihad sevabı da, emr-i maruf ve nehy-i anilmünker sevabı [dinin emir ve yasaklarını öğretme] yanında, denize nispetle bir damla su gibidir.)
[Deylemi]

İhlas Vakfı, öğrenci yurtlarında binlerce üniversiteli fakir öğrenciyi ve bilhassa Türk dünyasından gelen muhtaç öğrencileri barındırmaktadır. Onların birçok ihtiyacı, hayırseverlerin yardımları ile sağlanmaktadır. İhlas Vakfı senelerdir, hayırsever vatandaşlarımızın yaptıkları yardımları, en iyi şekilde değerlendirmektedir. İhlas Vakfı, Türk Dünyası'ndan gelen fakir öğrencilere her türlü yardımı yapmaktadır. Azerbaycan, Türkmenistan, Çeçenistan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Kırım, Doğu Türkistan

ve diğer Türk topluluklarından gelen öğrencilere Türkiye'nin büyük şehirlerinde açtığı öğrenci yurtlarında her türlü maddi ve manevi yardımı yapmaktadır.

Yurtlarda üç öğün yemek çıkmakta, İhlas Vakfı, öğrencilere sevgi ve şefkat kucağını açmaktadır. İhlas Vakfı öğrenci yurtlarının bir yıllık et ihtiyacı hayırseverlerin verdikleri kurban vekaletleri ile karşılanmaktadır. Vakfa verilen kurban vekaletleri ile hayırseverler adına, kurbanlıklar satın alınmakta ve dinimize uygun olarak kesilen kurbanlar, soğuk hava depolarında muhafaza edilmektedir. Bir yıl boyunca da, bu etler yurtların yemek ve et ihtiyacında kullanılmaktadır.

Yıllardır ülkemizin ve Türk dünyasının binlerce gencine, öğrenci yurtlarında bir aile ortamı sıcaklığında sevgi ve şefkatle muamele eden İhlas Vakfı'na kurban vekaleti vererek yardım etmek, destek vermek gerekir. Çünkü hadis-i şerifte, ([Hayra vesile olan hayır yapan gibidir](#)) buyruluyor.

70 yıllık komünizm zulmünden kurtularak ülkemize gelen misafir öğrencilere en iyi ev sahipliği yapan İhlas Vakfı, ülkemizin yüz akıdır. Eğitime ve devletimize verdiği hizmet ve destek ile en iyi şekilde kamu hizmeti yapmaktadır. Dünya tarihinde vakıf medeniyetini kuran dedelerimizin torunu olarak vakıfları, hayır kurumlarını ve ilim yuvalarını kurban vekaleti vererek veya başka şekilde desteklemek, bilgili, kültürlü öğrencilerin yetişmesine katkıda bulunmak milli ve dini bir vazifedir.

Arzu edenlerin zekât ve sadaka-i fitraları da, fakir öğrencilere verilmek üzere vekaleten kabul edilmektedir. Bu hayırlı hizmete değerli okuyucularımızın da katkıda bulunmasını önemle tavsiye ediyoruz.

İhlas Vakfı'na kurban vekaleti veren, bu vakfın hizmetlerine iştirak etmiş olur. Kurban vekaleti vermek isteyenler, herhangi bir İhlas Vakfı öğrenci yurduna veya Türkiye Gazetesi bürosuna giderek veya telefon ederek, kurban vekaleti verebilirler. www.ihlasvakfi.org.tr internet sitesinden de vekalet verilebilir. Mail, telefon ve faks bilgileri ile gerekli hesap numaraları, kurban bedelleri hakkında bilgi, bu sitede mevcuttur.

Neler sadakadır?

Soru: Neleri yapmak, sadaka olur?

CEVAP

Allah rızası için yapılan her iyilik, sadakadır. Hadis-i şeriflerde buyruldu ki:

(Kendine ve çoluk çocuğuna harcadıkların birer sadakadır.) [[Beyheki](#)]

(Her iyilik, sadakadır.) [[Tirmizi](#)]

(Güzel söz, sadakadır.) [İ. Ahmed]

(Güler yüzle selam vermek, sadakadır.) [Beyheki]

(Din kardeşine güler yüz göstermek, sadakadır.) [Tirmizi]

(Bir ağaçtan yenilen veya çalınan şeyler, o ağacı diken için sadaka olur.) [Müslim]

(Birine iyi şeyler öğretmek, kötülük yapmasını önlemek, sorana yol göstermek, sokaktaki zararlı şeyleri temizlemek, birer sadakadır.) [Tirmizi]

(Herkesin eklem yeri kadar sadaka vermesi gerekir. Sübhanallah, Elhamdülillah, La ilahe illallah veya Allahü ekber demek, birer sadakadır. İyiliği tavsiye etmek, kötülüğe önlemeye çalışmak, birer sadakadır. İki rekât kuşluk namazı kılmaksa, bütün bunları karşılar.) [Müslim]

(Emr-i maruf, nehy-i münker yapmak sadakadır.) [Müslim]

(Müdara etmek sadakadır.) [Deylemi]

(Hastanın nefes alıp vermesi sadakadır.) [Hatib]

(Camiye giderken atılan her adım da bir sadakadır.) [İ. Ahmed]

(Ölümü hatırlamak sadakadır.) [Deylemi]

(Borçlu fakire, ödemesi için mühlet verenin, her günü, bir sadaka olur.) [Taberani]

(Yolunu kaybetmişe yol göstermek bir sadakadır.) [C. Sagir]

(Zevcine hizmet sadakadır.) [Deylemi]

(Nikâhlısıyla beraber olmak sadakadır.) [Müslim]

(Haramdan sakınanla, istişare etmek sadakadır.) [Deylemi]

(Kötülük yapmaktan sakınmak bir sadakadır.) [İbni Ebiddünya]

(Ödünç vermek bir sadakadır.) [Taberani]

(Selam vermek sadakadır.) [Buhari]

Sadaka vermekle mal eksilmez

Soru: Sadaka vermekte zorlanmanın sebebi ne olabilir?

CEVAP

Bu, cimrilikten ileri gelir. Cimrilik ise, iman zayıflığından ve cahillikten kaynaklanır. Hayra verdiği paranın boşa gittiğini zanneder. Ona kat kat mükâfat

verileceğini düşünemez. Şeytan, hayra mâni olmak için vesvese verir. Bir âyet-i kerime meali:

(Şeytan, fakirleşirsiniz diye korkutup, size cimriliği, çirkin şeyleri emreder, sadaka verdimen istemez. Allah ise, kendi lütfundan size mağfiret ve bol nimet vadediyor. Allah'ın ihsanı geniştir, her şeyi hakkıyla bilendir.) [Bekara 268]

Bir hadis-i şerif: (Yemin ediyorum, sadaka vermekle mal eksilmez!) [İ. Ahmed]

Sadaka verenin malının bereketi artar. Az malı çok iş görür. Bir hadis-i şerif:

(Gizli açık çok sadaka verin ki rızkınız bollaşsın, yardıma mazhar olasınız ve duanız kabul edilsin.) [İbni Mace]

Verene Allahü teâlâ, kat kat fazlasıyla verir. Kısana ise, vermeyi kısar. Hazret-i Ebu Bekir'in kızı Hazret-i Esma'nın, (Ya Resulallah, eşim Zübeyr'in verdiği mehirde başka malım yok. Sadaka vereyim mi?) sualine, **Resulullah** efendimiz şöyle buyurdu: (Gücün nispetinde sadaka ver, kesenin ağzını sıkma! Allah da, senin rızkını sıkar.) [Buhârî]

En üstün sadaka

Soru: En üstün sadaka nedir?

CEVAP

Bu, sadaka verenin veya verilenin durumuna göre değişir. Mesela, aç bir kimse varsa, onu doyurmak en üstün sadaka olur. Bir kimsenin, maddi imkânı olmayan, borçlu bir arkadaşı varsa, onun için en üstün sadaka bu arkadaşını borçtan kurtarmak olur. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(En üstün sadaka, su vermektir.) [Nesai]

(En üstün sadaka, aç bir canlıyı doyurmaktır.) [Beyheki]

(En üstün sadaka, iki kişinin arasını bulmaktır.) [Taberani]

(En üstün sadaka, dilini tutmaktır.) [Deylemi]

(En üstün sadaka, gizli verilendir.) [Taberani]

(En üstün sadaka, ilmi yaymaktır.) [Taberani]

(En üstün sadaka, ilim öğrenip, başkasına da öğretmektir.) [İbni Mace]

(En üstün sadaka, kin güden yakınına verilendir.) [Taberani]

(En üstün sadaka, sağlıklı, mala tamahı çok olup, zenginliği umup fakirlikten korkarken verilen sadakadır.) [Müslim]

(En üstün sadaka, doğru sözü yerinde söylemektir.) [Hâkim]

(En üstün sadaka, Ramazan'da verilir.) [Tirmizi]

Sadakada öncelik

Soru: Sadaka verirken, öncelik sırası nasıl olmalıdır?

CEVAP

Bu, kişinin durumuna göre değişir. Mesela, borcu olanın, önce borcunu ödemesi gerekir, fakat taksitli borcu olup da, günü gelince ödeyebilecek olan, borcu bitmeden de sadaka verebilir. Zekât borcu varken verilen sadaka da, kabul olmaz. İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

Zekât niyetiyle fakire bir altın vermek, yüz bin altın sadaka vermektense daha sevaptır, çünkü zekât vermek, farzı yapmaktır. Sadakalarsa, nafîle ibadettir. Farz ibadetin yanında nafîle ibadetlerin hiç kıymeti yoktur. Deniz yanında, damla bile değildir. Şeytan aldatarak, kazaları kıldirtmayıp ve zekât verdimiyip, nafîleleri güzel gösteriyor. (3/17)

Kendi ailesinin nafikasını temin etmeden de, başkasına sadaka verilmez. Sadaka verirken, kendi ailesinden sonra, salih olan fakir akrabalara öncelik vermelidir. Bir hadis-i şerif meali de şöyledir:

(Fakire verilen sadaka, bir sadakayken, akrabaya verilen sadaka, hem sadaka ve hem de sila-i rahim olmak üzere, iki sadakadır.) [Nesai]

(Yakın akraba ve komşuya verilen sadakanın sevabı iki misli fazladır.) [Taberani]

Bir kadın da, **Resulullah**, (Fakir kocama hediye versem, sadaka yerine geçer mi?) diye sual ettirdiğinde **Peygamber efendimiz** buyurdu ki:

(İki sevab vardır. Biri sadaka, diğeri de sila-i rahim sevabı.) [Buhari]

Sadakayı gizli mi vermeli?

Soru: Fakirin onurunu kırmamak için sadakayı gizli mi vermek gerekir, yoksa başkaları da yardımda bulunsun diye bir teşvik için açıktan verilmesi mi daha iyi olur?

CEVAP

Sadakayı, yardımları bazen açık vermek gerekirse de, genel olarak gizli vermek daha iyidir. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Sadakayı açık verirsiniz güzel olur, gizli verirsiniz, sizin için daha hayırlıdır.)

[Bekara 271]

Hadis-i şeriflerde de buyuruldu ki:

(Kıyamette, başka himaye bulunmayan günde Allahü teâlânın himayesindeki 7 kişiden biri, verdiği sadakayı gizleyen, sağ elinin verdiğiinden sol eli haberi olmayan kimsedir.) [Buhari]

(Gizli [sadaka, hayır hasenat ve ibadetler] aşikâreden efdaldır. Ancak, iyi örnek teşkil ederse, aşikârelik gizliden efdaldır.) [Deylemi]

(Sadakayı gizli vermek Cennet hazinesindedir.) [Hatib]

(Gece kılınan namazın gündüz kılınan namaza göre üstünlüğü, gizli verilen sadakanın, aşikâre verilen sadakaya olan üstünlüğü gibidir.) [Taberani]

(Kur'anı aşikâre okuyan, aşikâre sadaka veren gibi, gizli okuyan da gizli sadaka veren gibidir.) [Tirmizi]

(Gizli sadaka Rabbin gadabını söndürür.) [Beyheki, Taberani, İbni Asakir]

Sadaka-i cariye

Soru: Sadaka-i cariye ne demektir?

CEVAP

Öldükten sonra da, amel defterimize sevap yazdıran sadakadır. Sadaka-i cariye, cami, çeşme, yol yapmak, ağaç dikmek, faydalı ilmi eser bırakmak gibi insanlara faydası dokunan her çeşit iyi işlerdir. Bir hadis-i şerif meali:

(İnsan ölünce, üç şey hariç ameli kesilir: Sadaka-i cariye, faydalı ilmi eser bırakmak veya ona dua ve istigfar edecek salih evlat.) [Müslim]

Herkes cari sadaka olarak cami yaptıramaz, ilmi eser yazamaz. Ama kolayı var. Faydalı bir eserin dağılmasına sebep olmak da, o kitabı yazmak gibi sevap getirir. Bir hadis-i şerif meali:

(Mümine, öğrenip yaydığı ilmin sevabı, ölümünden sonra da devam eder.) [İbni Mace]

Faydalı eserden maksat, dinimize dünyamıza faydalı olan her eser buna dahildir. Fıkıh kitabı, tefsir kitabı, ilmihal kitabı, tıp, fizik, kimya kitabı faydalı kitaplardandır. Kasetler, CD'ler, filmler faydalı olmak şartı ile hepsi sadaka-i cariye hükmündedir. Faydalı olmak şartı ile bir radyo, bir televizyon, bir gazete, bir dergi, bir internet sitesi gibi her çeşit yayın, sadaka-i cariyeye dahildir. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Unutulmuş bir sünnetimi meydana çıkarana yüz şehit sevabı vardır.) [Hakim]
(Ya bir farzı veya vacibi meydana çıkarmanın sevabının ne kadar çok olduğu buradan anlaşılmalıdır.)

Ehl-i sünnet âlimlerinin yazdıkları, hakiki din kitaplarına uyanlara yüzlerce şehit sevabı verilir. Sünnete yapışmak, sünneti ortaya çıkarmak Ehl-i sünnet âlimlerinin kitaplarını öğrenmekle olur.

Bayramlarda, özel günlerde hediye olarak bir kimse, ehl-i sünnet âlimlerinin kitaplarından bir kitap, mesela bir İslam Ahlakı kitabı hediye verse, yüz şehit sevabı alır. Çünkü unutulmuş sünnetlerin yanında, farzlar ve vacipler de yayılmış oluyor. Bozuk din kitabı vermek de bunun aksi olup, çok veballi bir iştir, bu sefer işlenen günaha da ortak olmuş olur.

Sadaka ve kibir

Soru: Bir arkadaş, şeker, gofret gibi bir hediye verirken (Yakala!) diyerek uzaktan atıyor. Bu, kibir alameti değil midir?

CEVAP

Belki, samimi olduğu için veya hediyeye önem vermediği için olabilir, çünkü İslam Ahlakı kitabında, (Sadaka verenin kibirli görünmesi, fakire karşı değildir. Verdiği malı küçültmektir. Mala kıymet vermediğini gösterir) deniyor. Hediye veren de, hediyesine önem vermediği için öyle yapmış olabilir, ama aralarında samimiyet yoksa, öyle yapmak doğru değildir.

Gösterişe kaçmak

Hadis-i şerifte de buyuruldu ki:

(İyi bir amel yapanın amel defterine gizli yapılmış salih amel olarak yazılır ve sevabı 70 kat artırılır. Kişi bu ameli açıklarsa, aşikâre amel sevabı yazılır. Artırılan sevapları silinir. Bu amelini tekrar herkese söyler, adının anılmasından ve övülmekten hoşlanırsa, aşikâre amel sevabı da silinir, gösteriş, riya olarak yazılır.) [Beyheki]

İstemeyi meslek haline getirenler hariç, bir fakire herkesin gözü önünde yardımda bulunmak, sadaka vermek onun haysiyetine dokunabilir. Muhtaçların gönül rahatlığıyla yapılan yardımı alabilmeleri için hayırlar gizli verilmelidir. Bir müddet önce, Bursa'da bir öğrencinin açıktan yapılan bir yardım sebebiyle intihar ettiğini gazetelerden okumuşsunuzdur.

İslam büyükleri, sadakayı gizlice bir a'manın eline bırakır veya fakir uyurken cebine koyar veya bir çocuk vasıtasıyla fakire gönderirlerdi. Fakiri şükran borcu altına sokmamak için gizli verirlerdi.

Maksat riya ve minnetten sakınmaktır. Fakir vereni görürse, riya ve minnet karışabilir. (Gösterişe ve minnete sebep olan hayır kabul olmaz) buyurulmuştur. Farz olan zekâtın aleni olarak verilmesi efdaldır. Bunda riya olamaz. Zekâtın böyle alenen verilmesi, zekâtını vermemiş olmak töhmetinden kurtarır, başkalarına da örnek teşkil etmiş olur. İbni Abbas hazretleri, gizlice verilen nafile sadakanın sevabı, alenen verileden 70 kat fazladır buyurdu. Zekâtın sevabı ise gizlice verilenlerine göre 25 kat fazladır.

Gizli sadakanın üç faydası:

1- Halk; fakirin sadakayı ihtiyaçsız aldığı sanarak suizanna düşebilir. Fakir kötülenir, halk da gıybet edebilir.

2- Hadis-i şerifte, (Veren el, alan elden üstündür) buyuruluyor. Sadaka açıktan verilince fakir zillete düşebilir. Müslümanı zillete düşürmemelidir.

3- Sadaka bir cins hediyedir. Hadis-i şerifte, (Birine gelen hediyeye, yanında bulunanlar ortaktır) buyurulmuştur. (Hakim)

Fakir yanında bulunanlara ondan bir şey vermezse hoş olmaz. Buna sebep olmak da hoş değildir.

Müminler bir vücut gibidir

Soru: Bosna'ya yardım için para toplanıyor. Yardımların yerine ulaşım ulaşmayacağını bilmiyoruz. Yardımlar yerine ulaşmazsa, yardım edenler mesul olur mu?

CEVAP

Yardımları toplayan, müslüman ise, yardım etmek gerekir. Yardımın ulaştırılmasında bir kusur veya hıyanet olursa, günah, onların olur. Onun için, dünyanın neresinde olursa olsun, müslümanlara yardım etmelidir! Amerika'daki, Afrika'daki müslümanlara da yardım etmelidir! Bütün müslümanlar bir ailenin fertleri, hatta bir vücut gibidir. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Birbirine karşı muhabbet ve merhamette, müminler, bir vücut gibidir. Vücudun bir yeri rahatsız olunca, bütün vücut, rahatsız, uykusuz kalıp, onun tedavisi ile meşgul olduğu gibi, müslümanlar da birbirlerine yardıma koşmalıdır!) [Buhari]

Dertler müşterektir

Bu bakımdan, dünyanın öteki ucundaki bir müslümanın derdi, bizim derdimiz demektir. Ona yardım etmek gerekir! Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Müslümanların dertleri ile ilgilenmeyen, onlardan değildir.) [Hakim]

Yiyecek, giyecek ve başka ihtiyaçları için müslümanlara yardım, hem vazifedir, hem de çok sevaptır. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Bir müslümanın sıkıntısını gidereni veya bir mazluma yardım edeni, Allahü teâlâ affeder.) [Buhari]

(Bir din kardeşinin ihtiyacını gideren, ömür boyu Allahü teâlâyâ ibadet etmiş gibi sevap kazanır.) [Buhari]

(Kim bir mümini, bir münafıkın eziyetinden korursa, Allahü teâlâ da onu, Cehennem ateşinden korur.) [Ebu Davud]

(Allah indinde, en kıymetli amel, mümini sevindirmek, sıkıntısını gidermek, borcunu ödemek veya karnını doyurmaktır.) [Taberani]

(Din kardeşini savunan müslümanı Allahü teâlâ, Cehennem ateşinden korur.) [Taberani]

(Din kardeşinin aleyhinde konuşulurken, ona müdafaaya gücü yeterken, bunu yapmayı, Allahü teâlâ dünya ve ahirette zelil eder.) [İbni Ebiddünya]

(Allah katında en kıymetli amel, bir müslümanı sevindirmek yahut bir sıkıntısını gidermek veya sabrını taşıran bir kederini ortadan kaldırmak yahut borcunu ödemektir.) [Ebuş-şeyh]

(İnsanların iyisi, insanlara iyilik edendir.) [İ. Ahmed]

(Arkadaşın iyisi, arkadaşına, komşunun iyisi ise komşusuna iyilik edendir.) [Tirmizi]

(Sizin en iyiniz, kendisinden hep iyilik beklenen ve kötülük etmeyeceğinden emin olunandır.) [Tirmizi]

(Hayra vesile olan, hayır işlemiş gibidir. Allahü teâlâ, sıkıntıya düşene, çaresize yardım edeni sever.) [İbni Neccar]

(Layık olana da, olmayana da iyilik et. Eğer layık olana iyilik edersen ne iyi. Eğer o kimse iyiliğe layık değilse, sen, iyilik ehlinden olursun.) [İbni Neccar]

Sevdiğini vermek

Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Sevdiğiniz şeylerden infak etmedikçe, iyilik ve hayra nail olamazsınız. Ne infak ederseniz, Allahü teâlâ, onu hakkıyla bilir ve mükafatını verir.) [Al-i İmran 92]

İnfaktan maksat zekat diyenler oldu. (Sevdiğiniz maldan zekat vermedikçe saadete eremez, Cennete giremezsiniz. Cimrilikten ve mal sevgisinden temizlenmiş

olmazsınız) dediler. İnfak edilen her şeyi Allahü teâlâ bilir, dünyada hakkını verir, ahirette de sevabını ve derecesini artırır. Ömer bin Abdülaziz hazretleri, yüklerle şeker alıp sadaka olarak dağıtırdı. Dediler ki:

(Niçin parasını değil de, şeker alıp sadaka ediyorsun?)

Buyurdu ki:

(Bu şeker, bana paradan daha kıymetlidir, şekeri çok severim.)

Âyet-i kerime nazil olunca, Hazret-i Ömer, en iyi cariyesini azat etmişti. Oğlu Hazret-i Abdullah da en iyi cariyesini azat etmişti. Kendisine dediler ki:

(Kıymetli cariyeyi niçin bıraktın?)

Buyurdu ki:

(Bu âyeti işitince bıraktım. Kişi sevdiğini vermeyince sevdiğini elde edemez.)

Harun Reşidin zevcesi Zübeyde, otuzbin altın harcatmış, bir mushaf yazdırmıştı. Tamamlanıp da kendisine getirdikleri vakit bu âyet-i kerimeyi okuyunca, hemen mushafı kapayıp: (Alın bunu, salih bir müslümana hediye edin. Şu anda bu mushaftan daha çok sevdiğim bir şey yoktur) dedi.

Âyet-i kerime nazil olunca, Hazret-i Ebu Talha, en sevdiği malı olan bir bahçeyi Allah yolunda tasadduk etti. Zeyd bin Harise hazretleri de, Seyl adındaki atını tasadduk etti.

Hasan-ı Basri hazretleri buyurdu ki:

(Bir kimse sevdiği bir tek hurmayı bile Allah rızası için tasadduk ederse, bu âyetteki iyilik ve hayra mazhar olmuş olur) buyurdu. (Tibyan)

Haramdan sadaka verilir mi?

Soru: Haramdan sadaka verilse ne olur?

CEVAP

Haramdan sadaka verilse, alan fakir de haramdan olduğunu bilerek, verene, Allah razı olsun dese veya Allah kabul etsin dese ve veren de, âmin dese, ikisi de küfre girer.

Bir kimsenin elindeki malın haram mal olduğu bilinmedikçe, çalınmış veya kumardan almış olsa bile, elindeki bu malın onun helal mülkü olduğu kabul edilir. Bunu verince, mülk-i habis ise de, almak caiz olur. Verilenin haram mal olduğu kesin bilinirse, bunu almak caiz olmaz.

Haram malı, hediye vermek caiz olmaz. Haram olduğunu bilen de, bunu alması caiz olmaz. Eline, haram mal, mesela para geçen, bunu sahibine vermeli, sahibi

bilinmiyorsa, fakire sadaka vermelidir. Başka yere vermesi günah olur. Bu malı almak, fakirlerden başka kimseye caiz olmaz. Yalnız vârisin, haram mal olduğunu bildiği halde, mirası alması caiz olur. Sadaka olarak verdiği fakir, haram malı kendisine hediye ederse, bunu kendisi de kullanabilir.

Malının çoğunun helal olduğu sanılanın verdiği hediye almamak caiz olur. Mali haram ise caiz olmaz.

Bulanık suyun temiz olduğu kabul edilir. Çünkü, suyun aslı temizdir. Necis olması ise, şüphelidir. Kazancının çoğu haramdan olan kimsenin verdiği malın haramdan olduğu kesin olarak bilinmedikçe, bu malını almak haram olmaz, mekruh olur. Malının çoğu helal olanın hediyesi alınır. Çoğu haram ise, helal diyerek verdiği alınır. Verirken söylemedi ise, araştırıp zannına göre amel eder.

Soru: Benden düştüğü şüpheli bir para var. Haram olan bir şeyi sadaka olarak vermek haram olduğunu biliyorum. Bu parayı ne yapmam lazım?

CEVAP

Fakirsen kendin kullanabilirsin, zenginsen bir fakire ver. Bulunan para sizin olmasa da haram para değildir. Bir fakire vermekte mahzur yoktur.

Soru: Din kitaplarında, (Haramdan kazanılan bir mal, sadaka olarak verilse, bunu bilerek alan, Allah kabul etsin derse kâfir olur; fakat Allah razı olsun denirse küfür olmaz) deniyor. Niye biri küfür de öteki değil?

CEVAP

Haram maldan sevab beklenmez. Yani dinimizde haram malın sevabı olmayacağı bildirilirken, Allah kabul etsin diyerek, dinin emri kabul edilmemiş oluyor. Allah razı olsun demek ise, bu halinden, haram işlediğinden dolayı Allah razı olsun demek değildir. O manada söylenirse, elbette o da küfür olur. Allah seni razı olacağı hale getirsin anlamında bir duadır. Gerektiğinde kâfire böyle dua edilebilir. Yani onun hidayeti için dua ediliyor. Bu caiz olur. Fakat kâfire, Allah sana rahmet etsin diye dua etmek caiz olmaz.

Haram parayla hayır yapmak

Soru: Toplanan helal ve çeşitli haram paralarla cami yaptırılır mı? Haram para hayra sarf edilir mi? Haram parayı verene, Allah razı olsun denir mi?

CEVAP

Birgivi vasiyetnamesi şerhi'nde, (Bir kimse, elindeki kati haram olan maldan sadaka verse, sevab umsa, alan fakir, haramdan olduğunu bilerek, verene Allah razı

olsun dese, veren de veya başka bir kimse de âmin dese, hepsi kâfir olur) deniyor. İbni Abidin hazretleri burada, (Haram olduğu bilinen belli malla cami yaptırmak ve başka hayır yaptırmak ve bunlara karşılık sevab beklemek de küfürdür) buyuruyor.

Haramdan mal kazanmak, haramdan sadaka vermek ayrı, haramla helali karıştırarak kullanmak ayrıdır. Kullanmanın caiz olması, haramın caiz olması demek değildir. Haramdan kazanan, elbette cezasını çekecektir. Bu konuda, merhum hocamıza sorduğumuz sualin cevabı şöyleydi:

İki veya daha çok farklı haram mallar, birbirleriyle ve helal mallarla karışırsa mülk olur. Her türlü kullanması caiz olur. Yani cami yaptırılır. Haram parayı verene Allah razı olsun demek caizdir, fakat Allah kabul etsin demek küfür olur.

Haramdan sevab beklendiği için küfür oluyor, ama o kimseyi Allahü teala razı olduğu yola çevirebilir. Kâfire bile, imana gelmesi veya razı olacağı hale çevirmesi niyetiyle Allah razı olsun denir. Böyle söylemek bu hâlden razı olsun demek değildir, onu razı olacağı hale çevirsin demektir. Demek ki, bu niyete göre kâfire bile Allah razı olsun denebiliyor. Böyle bir niyet olmadan Allahü tealanın kâfirden razı olması için söylemek küfür olur.

Sırf tek haram parayla yapılan camide namaz kılmak caiz olmaz.

İsraf da, cimrilik de etmemeli

Soru: Çok sadaka verenler oluyor. Sadaka vermek israfa girer mi?

CEVAP

Sadaka vermekte de, israf olur. Sabit bin Kays hazretleri, bir günde 500 ağacının hurmalarını toplayıp hepsini sadaka vererek evi için hurma bırakmayınca, (Hepsini vermeyin!) âyet-i kerimesi geldi. Muaz bin Cebel hazretlerinin bir hurma ağacı vardı. Hurmalarını toplayıp hepsini sadaka verip kendine bir şey bırakmayınca, (Fakat israf etmeyin!) mealindeki âyet-i kerime geldi. Bir erkek çocuğu, **Resulullah** efendimize gelip bazı lüzumlu şeyleri istedi. **Peygamber efendimiz**, onların hiçbirinin bugün kendisinde bulunmadığını bildirince, çocuk, gömleğini istedi. Hemen mübarek arkasından gömleğini çıkarıp verdi. Gömleksiz kaldı. O zaman, (Ey Habibim, kendine kalmayacak şekilde dağıtma!) âyet-i kerimesi geldi.

Borcundan çok malı olmayan veya çoluk çocuğu sıkıntıya sabredemediği hâlde, bunların ihtiyacını karşılayacak maldan fazlası bulunmayan veya sıkıntıya katlanamadığı hâlde, kendisi muhtaç olanın, sadaka ve ödünç vermesi israf olur. Bir hadis-i şerif mealî:

(Kendisi veya çoluk çocuğu muhtaçken veya borcu varken verilen sadaka kabul olmaz. Borç ödemek, sadaka ve hediye vermektan önce gelir.) [Buhari]

Kendisi veya çoluk çocuğu sabredemeyenin, sadaka vermesi mekruh olur; hattâ bazı âlimlere göre, hiç kabul olmaz. (Tarikat-ı Muhammediyye)

Sevabını hediye etmeli

Muhammed Masum hazretleri buyuruyor ki:

Sadaka [ve Kur'an-ı kerim okumanın] sevabını önce **Peygamberimiz**in mübarek ruhuna hediye etmeli, sonra ölülerin ruhlarına göndermelidir. Böylece kabul olma ümidi fazla olur. Sevabını bütün müminlerin ruhlarına da hediye etmek iyi olur. Her birine sevabın hepsi ulaşır. Kendi sevabından bir eksilme olmaz. (2/36)

Camiye verilecek para

Soru: Babam, (Şu parayı al, bir camiye ver!) dedi. Bu parayı İslam âlimlerinin kitaplarını dağıtarak emr-i maruf yapan yerlere vermek caiz olur mu?

CEVAP

Elbette olur. İslamiyet'i yaymak için verilmiş olur, daha önemlidir.

Cami yaptırmak

Soru: Bir kimsenin yaptırdığı küçük bir cami yıkılıp, yerine başkası büyük bir cami yaptırsa, öncekinin sevabı kesilir mi?

CEVAP

Kesilmez.

Sadakayla ilgili çeşitli sualler

Soru: Borcu olan bir kimsenin sadaka vermesi caiz olur mu?

CEVAP

Ödünç alınan ve acil verilmesi gereken borçlar ise sadaka vermek caiz olmaz. Fakat taksitli borçlar ise mahzuru olmaz.

Soru: Taksitli borçlarım var. Muntazaman ödüyorum. Borçlunun önce borcunu ödemesi lazım olduğu için, cüzi miktarda da olsa sadaka versem olur mu?

CEVAP

Evet, kabul olur.

Soru: Hediye mi, sadaka mı daha sevaptır?

CEVAP

Önce aileye nafaka, sonra sadaka, sonra hediye.

Soru: Sadaka niyetiyle yapılan para yardımları vekaleten de olur mu?

CEVAP

Olur.

Soru: Sadaka verirken sevabını **Peygamber efendimize** göndermeye de niyet etmek caiz mi?

CEVAP

Sadaka verenin, sadaka sevabını **Resulullah** efendimize ve bütün müminlere göndermeye niyet etmesi iyi olur. Çünkü, kendi sevabından bir eksilme olmadığı gibi, hepsine de ayrı ayrı, hep o kadar sevap verilir. ([Redd-ül Muhtar](#))

Sigara istemek

Soru: Dilenmek haram olduğuna göre, birinden bir tek sigara veya ateş istemek caiz midir?

CEVAP

Caizdir. O kadarlık şey dilenmeye girmez.

Hayır kurumu

Soru: Cami için verilen parayı, daha önemli bir hayır kurumuna vermek caiz midir?

CEVAP

Daha önemliyse, daha iyi olur.

Hayvan beslemek

Soru: Evdeki kedilere veya sokaktaki köpeklere verdiğimiz yiyecekler sadaka hükmüne girer mi?

CEVAP

Elbette girer. Hattâ kedi, köpek, domuz gibi hayvanlar, evimizdeki, bahçemizdeki buldukları şeyleri yeseler, mesela kurt koyunumuzu, tilki tavuğumuzu, kartal civcivlerimizi yese hepsi sadaka olur. Bir hadis-i şerif:

(Müslümanın diktiği ağaçtan yenilen şey sadakadır. O ağaçtan çalınanlar, vahşi hayvanların ve kuşların yedikleri sadaka olur.) [[Müslim](#)]

Paraya kıymet vermemek

Soru: Mendil serip dilenenin önüne parayı, eğilmeden ayakta iken atmak uygun mudur?

CEVAP

Paraya önem vermemek maksadıyla yapılırsa mahzuru olmaz. Çünkü İslam Ahlakı kitabında, (Sadaka verirken, neşe ve sevinçle karışık tekebbür etmeli. Sadaka verenin tekebbürü, fakire karşı değildir. Verdiği malı küçülttüğünü ve mala kıymet vermediğini gösterir) deniyor. Dilenciye niye kibirlensin ki? Dilenci de o hareketten alınmaz. Atılan parayı havada kapar.

Cimri zekâtı ne ki?

Soru: (Kırkta bir zekât, cimri zekâtıdır. Zekâta limiti kaldırmalı) deniyor. Bu limiti bildiren **Resulullah**'ı cimrilikle suçlamak caiz midir? **Resulullah**'ın koyduğu ölçüyü hangi reformcunun değiştirme yetkisi vardır ki?

CEVAP

Kırkta bir zekâta cimri zekâtı demek, **Resulullah**'a yapılan çok çirkin bir hakarettir. Kur'an-ı kerimde namazların nasıl kılınacağı, zekâtın nisabı bildirilmemiştir. Bunlar, hadislerle açıklanmıştır. Çünkü Kur'an-ı kerimde mealen (Resul neyi emrettiyse onu yapın, neyi yasak ettiyse ondan sakının!) buyuruldu. (Haşr 7)

Buharî, Ebu Davud, Nesaî gibi muteber hadis kitaplarında, (Hazret-i Ebu Bekir, Hazret-i Enes'î Bahreyn'e gönderdiği zaman, **Resulullah**'ın mührüyle mühürlenmiş bir talimat verdi) buyuruluyor. Fıkıh kitaplarındaki zekât oranları **Resulullah**'ın bu talimatına göre hazırlanmıştır.

Her fıkıh kitabında, (Sığırın nisabı otuzdur) diyor. (Tirmizî, Nesaî)

Her fıkıh kitabında, (Koyunun nisabı kırktır) diyor. (Buharî, Nesaî)

Her fıkıh kitabında, (Beş devenin nisabı, bir koyundur) diyor. (Buharî, Nesaî)

Her fıkıh kitabında, (Mahsulün uşru onda birdir) diyor. Bir hadis-i şerif meali: (Yağmur, pınar veya ırmak suyu ile sulanan mahsulün uşru onda birdir. Dolapla veya hayvanla sulanırsa yarısıdır.) [Buharî, Müslim]

Her fıkıh kitabında (Define zekâtı beşte birdir) diyor. Bir hadis-i şerif meali:

(Define zekâtı beşte birdir.) [Buharî, Müslim]

Her fıkıh kitabında (Altın ve gümüşün zekâtı kırkta birdir) diyor. İki hadis-i şerif meali:

(Gümüş paraların zekâtı kırkta birdir.) [Tirmizî, Ebu Davud, Nesaî]

(Altın ve gümüşün zekâtı kırkta birdir.) [Buharî, Ebu Davud, Nesaî]

Her fıkıh kitabında (Balın zekâtı onda birdir) diyor. Bir hadis-i şerifte, (Balın zekâtı onda birdir) buyuruldu. (Tirmizî)

Görüldüğü gibi, **Resulullah** "sallallahü aleyhi ve sellem", zekâta ölçüyü bildirmiştir. Bu ölçüleri kimsenin değiştirmeye hakkı yoktur. Mezhepler, farklı hadisleri dikkate alarak farklı bazı ictihatlarda bulunmuşlarsa da, kırkta bir ölçüsüne hiçbiri dokunmamıştır. Bu ölçüyü değiştirmek dinde reform olur. Dinde reform ise dinsizliktir.